

KONYA SOSYAL ANALİZ RAPORU

2016

**Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK. uyarınca kullanılmadan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekilde ve yöntemle islenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.*

***Bu raporda yer alan değerlendirmeler uzman görüşü olup sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde T.C. Mevlana kalkınma Ajansı'nın kurumsal görüş ve yaklaşımını yansıtmamaktadır.*

1 İçindekiler Tablosu

1. DEMOGRAFİ.....	9
NÜFUS	9
MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM.....	9
ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	15
ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR	16
SONUÇ.....	16
GÖÇ	17
MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM	17
ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	23
ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR ve FIRSATLAR	24
SONUÇ.....	24
2 EĞİTİM	25
MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM.....	25
ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	31
ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR	32
SONUÇ.....	32
3 SAĞLIK	32
MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM.....	32
ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	38
ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR VE SONUÇ	38
4 AİLE.....	38
MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM.....	38
ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	42
ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR	43
SONUÇ.....	43
5 GÜVENLİK VE ADALET.....	43
MEVCUT DURUM	43
ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	49
ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR	50
SONUÇ.....	50
6 İSTİHDAM	51
MEVCUT DURUM VE EĞİLİM	51
ÇÖZÜLMESİ GEREKEN ÖNCELİKLİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR	55
SONUÇ.....	56

7	SOSYAL GÜVENLİK	57
	MEVCUT DURUM VE EĞİLİM	57
	ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	60
	ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE SONUÇ	63
8	GELİR DAĞILIMI VE FIRSAT EŞİTLİĞİ	63
	MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIMI.....	63
	ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	65
	ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR ve FIRSATLAR	68
	SONUÇ	69
9	KONUT	69
	MEVCUT DURUM VE EĞİLİM	69
	ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	73
	ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR	74
	FIRSATLAR.....	74
	SONUÇ	75
10	YOKSULLUK.....	75
	MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM.....	75
	ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	79
	ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR	79
	SONUÇ	80
11	SOSYAL YARDIMLAR	80
	MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM.....	81
	ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR, ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE SONUÇ	89
12	SOSYAL HİZMETLER	90
	MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM.....	90
	ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	92
	ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR	93
	SONUÇ	93
13	SİVİL TOPLUM VE SOSYAL HAREKETLER	94
	MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL FARKLILAŞMA.....	94
	ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUN ALANLARI	98
	ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR	99
	SONUÇ	99
14	KÜLTÜR.....	99
	KONYA'NIN SOSYO-KÜLTÜREL YAPISININ KISA ANALİZİ	99

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR	102
ÇÖZÜM İÇİN TEMEL AMAÇLAR VE FIRSATLAR.....	103
SONUÇ	104

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 Yıllara Göre Konya Karaman Nüfusu	9
Şekil 2 Türkiye, Konya, Karaman Yıllık Nüfus Artış Hızı	10
Şekil 3 Konya İli Nüfus Piramidi	11
Şekil 4 2010-2013 Kaba Doğum Hızı (‰)	13
Şekil 6 2010-2013 Yılları Arası 6+ Yaş Okur Yazarlık Oranı	26
Şekil 7 Net Okullaşma Oranı	27
Şekil 8 Öğretmen Başına Düşen Öğrenci sayısı.....	28
Şekil 9 İlçeler bazında lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip kişiler (%)	30
Şekil 10 Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı	33
Şekil 11 Yatak Başına Düşen Kişi Sayısı.....	33
Şekil 12 Ölüm Nedenleri.....	34
Şekil 13 Bebek Ölüm Hızı.....	35
Şekil 14 2007 Yılına Kıyasla Boşanma Artışı (%).....	42
Şekil 15 Hükümlü ve Tutuklu Sayısı, Türkiye	44
Şekil 16 Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler, Konya.....	44
Şekil 17 Hakim Sayısı Ve Bir Hakime Düşen Dava Sayısı, Türkiye	45
Şekil 18 Eğitim Durumuna Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler, Türkiye	46
Şekil 19 Suç Türü Ve Suçun İşlendiği İle Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler Türkiye, 2013	48
Şekil 20 Suç Türü Ve Suçun İşlendiği İle Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler Konya, 2013	49
Şekil 21 Konya Karaman Bölgesinde İstihdam Edilenlerin Yıllara Göre Durumu (%)	51
Şekil 22 Konya Karaman Bölgesinde İşgücünün Yıllara Göre Durumu (%)	52
Şekil 23 Ekonomik Faaliyetlere Göre İstihdam Edilenler.....	52
Şekil 24 Bölgesel İşsizlik Göstergeleri.....	53
Şekil 25 İl Bazında İşsizlik Rakamları	53
Şekil 26 İşgücünün Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus İçerisindeki Oranı.....	54
Şekil 27 Ana Sektörler Bazında İstihdam.....	54
Şekil 28 15 Yaşındaki Öğrencilerin PISA 2009 Sınav Sonuçlarına Göre Dağılımı, Türkiye, AB ve OECD Ülkeleri	56
Şekil 29 Konya İli Aktif Sigortalı Dağılımı	58
Şekil 30 Konya İlindeki İşletmelerin Dağılımı.....	59
Şekil 31 Konya İlinde Çalışanların İşletmelere Göre Dağılımı	60
Şekil 32 Konya İli Kayıt Dışı İstihdam Grafiği.....	62
Şekil 33 Bölgede Toplam İmalat Sanayi İstihdamının %96'sını Oluşturan 10 İlçenin Sanayi Teknoloji Düzeyleri, 2012	66
Şekil 34 Konya'da Yapıların Değerine (TL) Göre Yapı İzinleri, 2015	73
Şekil 35 Yeşil Kartlı Sayısının Toplam Oranı (2016)	78
Şekil 36 Nakdi Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı (2016)	79
Şekil 37 Evde Bakım Ücreti Alan Kişi Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016	81
Şekil 38 Yeşil Kartlı Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016.....	82
Şekil 39 Nakdi Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016	83
Şekil 40 Aynı Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016	84
Şekil 41 Kömür Yardımı Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı.....	86
Şekil 42 Konya İli Hanebaşına Aktarılan Tutar (TL)	89

Şekil 43 . Konya’da Faaliyet Gösteren Dernek Üyeliklerinin Dağılımı	95
Şekil 44. Konya’da Faaliyet Alanlarına Göre Dernek Sayıları.....	96
Şekil 45. Yıllara Göre Yıl İçinde Kurulan Vakıf Sayıları	97

TABLO DİZİNİ

Tablo 1 Konya Nüfus Bilgileri.....	14
Tablo 2. Konya Nüfus Artış Hızı (%).....	17
Tablo 3 2013-2014 Okullaşma Oranı.....	25
Tablo 4 Halk Kütüphanelerini Kullanıcı Sayısına Göre İlk 10'a Giren İller.....	31
Tablo 5 Halk Kütüphanesi Sayısına Göre İlk 10'a Giren İller	31
Tablo 6 Yıllara Göre Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü.....	39
Tablo 7 Cumhuriyet Başsavcılıkları Soruşturma Evresi İş Durumu (2013)	45
Tablo 8 Aktif Sigortalı Sayısı.....	58
Tablo 9 İşletme Büyüklükleri ve İşletme Sayıları	59
Tablo 10 İşletme Büyüklüğüne Göre Çalışan Sayısı.....	60
Tablo 11 Konya İli Kayıtdışı İstihdam Verileri (SGK, 2015)	62
Tablo 12 Konut Satışları -	71
Tablo 13 Kullanım Amacına Göre Yapı İzin İstatistikleri, 2015	71
Tablo 14 Fert Yoksulluk Oranı.....	77
Tablo 15 Sosyal Yardımlardan Faydalanma Durumu	85
Tablo 16 Sosyal Yardımlardan Faydalanma Durumu	87
Tablo 17 Sosyal Hizmet Tesisleri.....	90
Tablo 18 Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerindeki Kişi Sayıları	91
Tablo 19 Huzurevlerinde Barınan Kişi Sayıları	91

HARİTA DİZİNİ

Harita 1 Konya Yaşlanma Haritası.....	12
Harita 2 2000-2013 İlçeler Nüfus Değişimi %	19
Harita 3 Konya Merkez İç Göç Analizi	20
Harita 4 Konya Merkez Dış Göç Analizi	22
Harita 5 Kronik Hastalık Yoğunluk Analizi	36
Harita 6 Görme Özürlü Yoğunluk Analizi.....	37
Harita 7 Tarım Dışı İstihdamda SGK’ya KAYıtlı Olmayanların Oranı (15-24 Yaş).....	61
Harita 8 İlçeler Bazında İmalat Sanayi İstihdamı (%), 2012	63
Harita 9 Bölgenin Stratejik Sektörlerinde Yaratılan İstihdamın İlçeler Bazında Mekansal Dağılımı	64
Harita 10 İlçeler Bazında İmalat Sanayi işletme sayısı (%), 2012	65
Harita 11 Bölgede İmalat Sanayi İstihdamının Mekânsal Dağılımı (%), 2012	65
Harita 12 İl Merkezleri Dışında Düşük Teknolojili Sektörlerdeki İmalat Sanayi İstihdamının Mekânsal Dağılımı, 2012	67
Harita 13 İl Merkezleri Dışında Orta Düşük Teknolojili Sektörlerdeki İmalat Sanayi İstihdamının Mekânsal Dağılımı, 2012	68

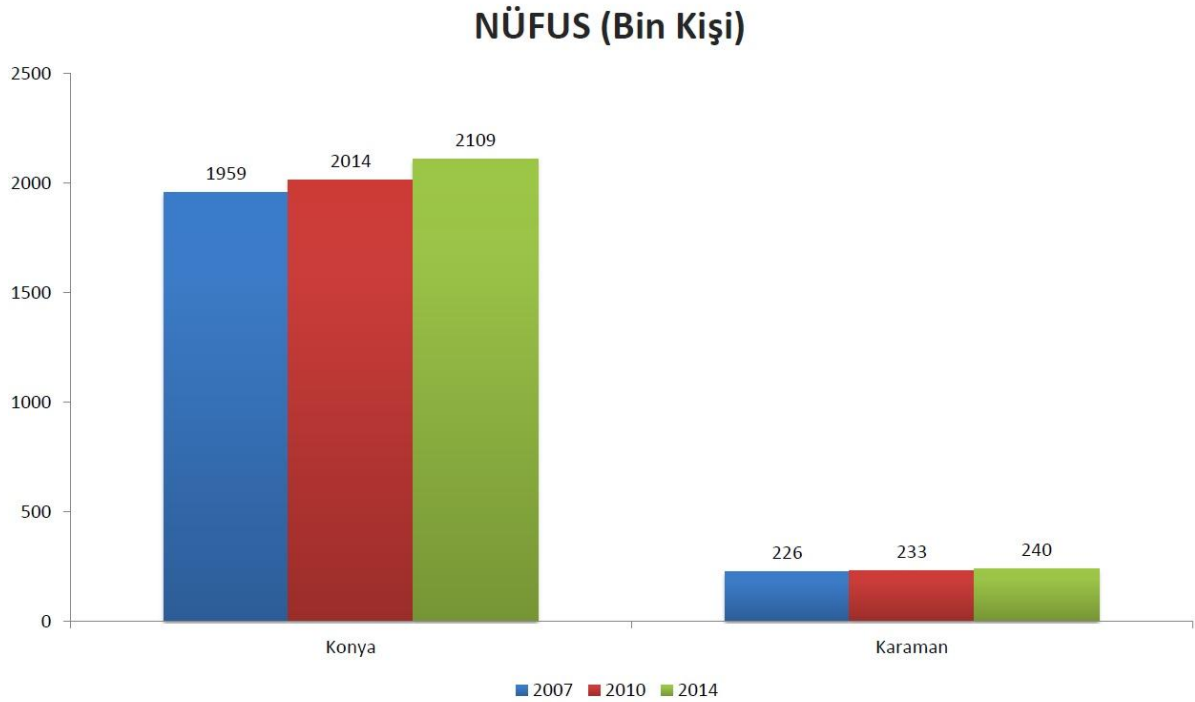
Harita 14 Eşdeğer Ortalama Hanehalkı Kullanılabilir Fert Geliri, IBBS 2. Düzey, 2014	76
Harita 15 Medyan Gelirin %50'sine Göre Yoksulluk Oranları, İBBS 2. Düzey, 2014	77
Harita 16 Evde Bakım Ücreti Alan Kişi Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016	82
Harita 17 Yeşil Kartlı Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016	83
Harita 18 Nakdi Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016	84
Harita 19 Aynı Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016	85
Harita 20 Kömür Yardımı Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı	87
Harita 21. İlçelere Göre Dernek Sayıları	96

1. DEMOGRAFİ

NÜFUS

MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM

2014 yılında Konya’da ikamet eden nüfus bir önceki yıla göre 29.583 kişi artarak 2.108.808 kişi olmuştur. Konya’da erkek nüfusun oranı % 49,6, kadın nüfusun oranı ise % 50,4 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye nüfusunun % 2,7’si Konya’da ikamet etmektedir. İllerin nüfus büyüklüğü sıralamasına göre Konya 2.108.808 kişilik nüfusla 7’inci sırada yer almaktadır. 2014 yılında Karaman’da ikamet eden nüfus bir önceki yıla göre 2 423 kişi artarak 240 362 kişi olmuştur. Karaman’da erkek nüfusun oranı % 49,95, kadın nüfusun oranı ise % 50.05 olarak gerçekleşmiştir. İllerin nüfus büyüklüğü sıralamasına göre Karaman 240.362 kişilik nüfusla 66’ıncı sırada yer almıştır(TÜİK,2015).

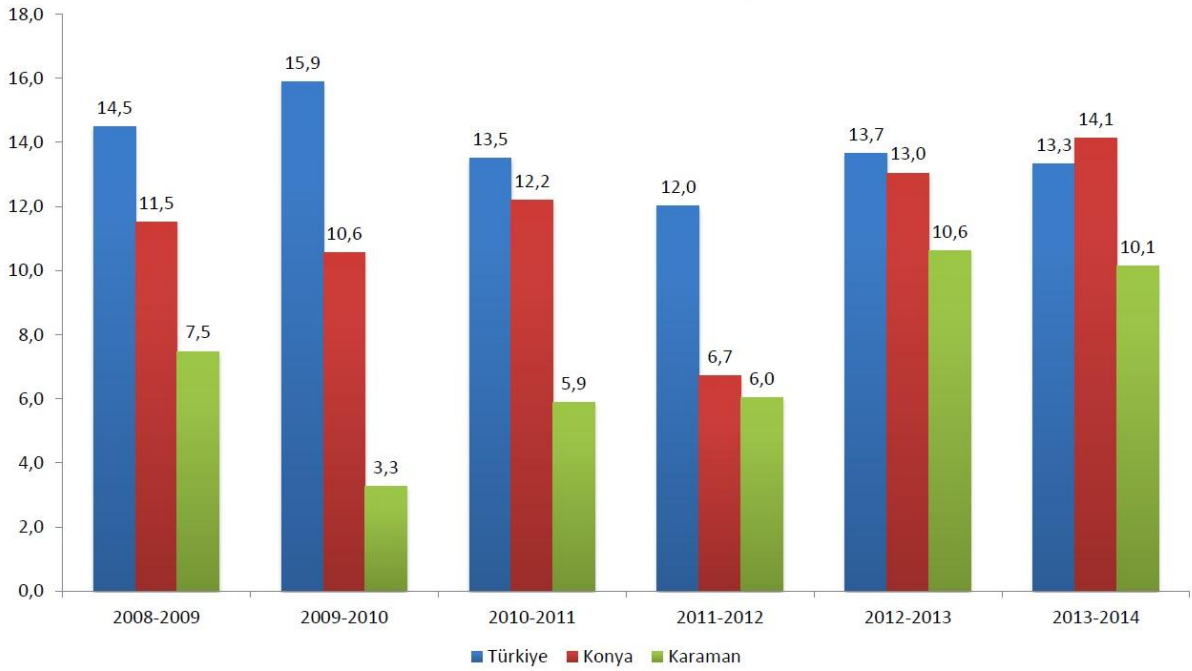
Şekil 1 Yıllara Göre Konya Karaman Nüfusu

KAYNAK: TÜİK 2015

NÜFUS ARTIŞ HIZI

2014 yılında Konya’nın yıllık nüfus artış hızı % 14,1 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında %13,0 olan Konya’nın yıllık nüfus artış hızı 2014 yılında % 14’1 e yükseldi. Konya % 14,1 nüfus artış hızı ile nüfus artış hızı sıralamasına göre 81 il arasından 26. sırada yer almıştır(TÜİK,2015).

YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI (Binde)

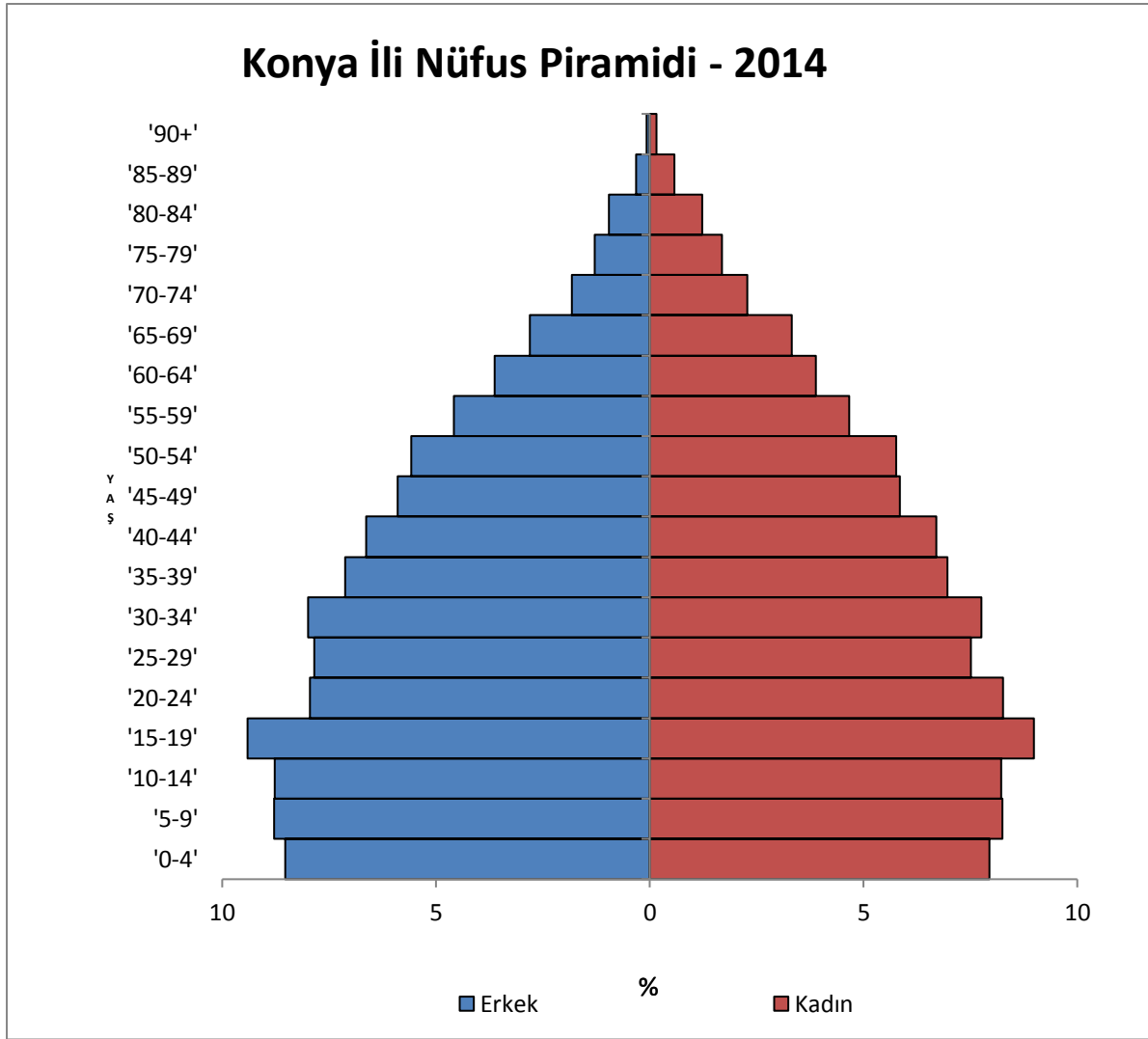

Şekil 2 Türkiye, Konya, Karaman Yıllık Nüfus Artış Hızı

KAYNAK: TÜİK 2015

NÜFUSUN YAŞ YAPISI

Konya nüfusunun yarısının yaşı 29,9 yaşından küçüktür. Konya’da 2013 yılında 29,5 olan ortalama yaş 2014 yılında 29,9’a yükselmiştir. Ülkemizde ise 2013 yılında 30,4 olan ortalama yaş, 2014 yılında önceki yıla göre artış göstererek 30,7 oldu. Ortalama yaş erkeklerde 30,1 iken, kadınlarda 31,3 olarak gerçekleşti. Ortalama yaşın en yüksek olduğu iller sırasıyla Sinop (39,1), Balıkesir (38,6), Edirne ve Kastamonu (38) iken, en düşük olduğu iller ise sırasıyla Şırnak (19,1), Şanlıurfa (19,2) ve Ağrı (20)’dir (TÜİK,2015). Konya nüfus piramidi incelendiğinde 15-19 yaş grubunun en fazla orana sahip olduğu görülmektedir. Bu durum ilin genç bir nüfus yapısına sahip olarak üniversite kenti olmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle üniversite çağına gelmiş genç nüfusun bu yaş grubunda olduğu düşünüldüğünde ve Konya’da yer alan üniversiteler önemli bir etkidir.

Şekil 3 Konya İli Nüfus Piramidi

KAYNAK: TÜİK 2015

YAŞLANMA

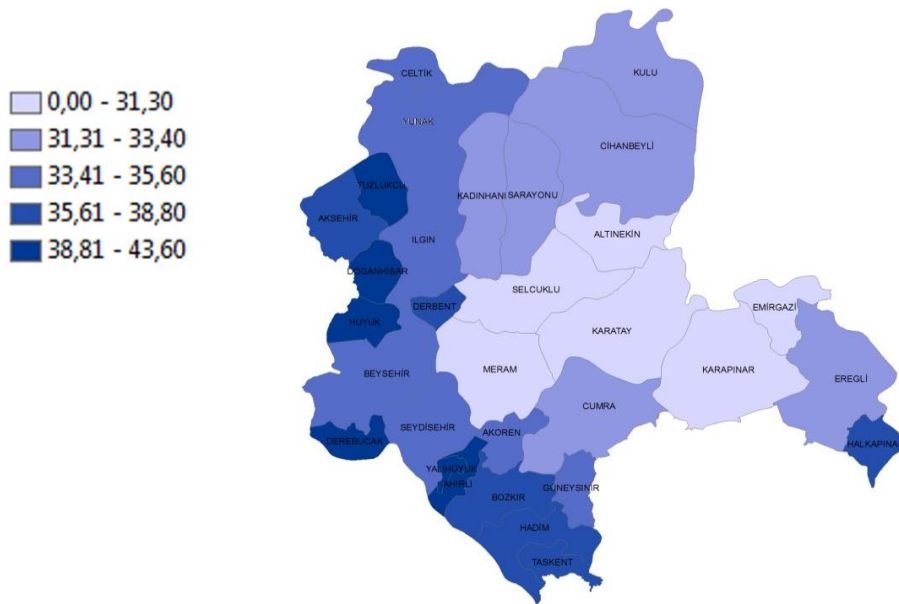
Birleşmiş Milletlerin tanımına göre bir ülkedeki yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranının %8 ile %10 arasında olması o ülke nüfusunun yaşlı, %10'un üzerine geçmesi ise çok yaşlı olduğu anlamına gelmektedir. TÜİK verilerine göre dünya nüfusunun 2014 yılında %8,3'ünü yaşlı nüfus oluşturdu. En yüksek yaşlı nüfus oranına sahip ilk üç ülke sırasıyla %29,5 ile Monako, %25,8 ile Japonya ve %21,1 ile Almanya olarak belirtilirken Türkiye bu sıralamada 228 ülke arasında 94. sırada yer almıştır.

2014 yılında Konya nüfusunun 174.298 kişi ile %8,3'ünü yaşlı nüfus oluşturmaktadır. Yaşlı nüfusun %43,6'sını erkek nüfus, %56,4'ünü kadın nüfus oluşturdu. Konya ilinin yaşlı nüfus oranı 2013 yılına (% 7,9) göre 0,4 puan artarak % 8,3'e yükselmiştir. Konya ili yaşlı nüfus oranı büyüklüğüne göre 50. sırada yer almıştır (TÜİK,2015).

Aynı veriler kapsamında yaşlı nüfus oranı il bazında incelendiğinde, en yüksek yaşlı nüfus oranına sahip il %17,6 ile Sinop'tur. Sinop'u %16,5 ile Kastamonu, %15,3 ile Çankırı, %14,8 ile Artvin ve %14,7 Giresun illeri izlemektedir. Yaşlı nüfus oranının en düşük olduğu il ise %2,9 ile Hakkâri'dir. Hakkâri ilini %3,0 ile Şırnak, %3,4 ile Van, %3,6 ile Şanlıurfa illeri izlemektedir. 2014 yılında Karaman nüfusunun %9,8'ini yaşlı nüfus oluşturmaktadır (TÜİK, 2015).

Konya nüfusunun % 66,5' i 15 ile 64 yaşları arasındadır. Konya'da 15-64 yaş grubunda bulunan çalışma çağındaki nüfus 2013 yılına göre 20.368 kişi artarak 1.402.224 kişi (%66,5) olarak gerçekleşti. 0-14 yaş grubundaki nüfus 2013 yılına göre 934 kişi azalarak 532 286 kişi (%25,2) olarak gerçekleşti. 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus ise 2013 yılına göre 10 149 kişi artarak 174 298 kişi (%8,3) olarak gerçekleşti. Konya'nın genç nüfusu azalırken yaşlı bir nüfus yapısına dönüştüğü görülmektedir. Karaman nüfusunun % 66,7'si 15 ile 64 yaşları arasındadır (TÜİK, 2015).

Konya yaşlanma haritasına bakıldığında merkez ilçeler ve merkez ilçelerin etkisi altındaki ilçelerde yaş ortalaması düşük kalırken özellikle dağlık bölgelerde ve merkez ilçelere uzak kalan ilçelerin daha yaşlı bir yapıda olduğu görülmektedir.

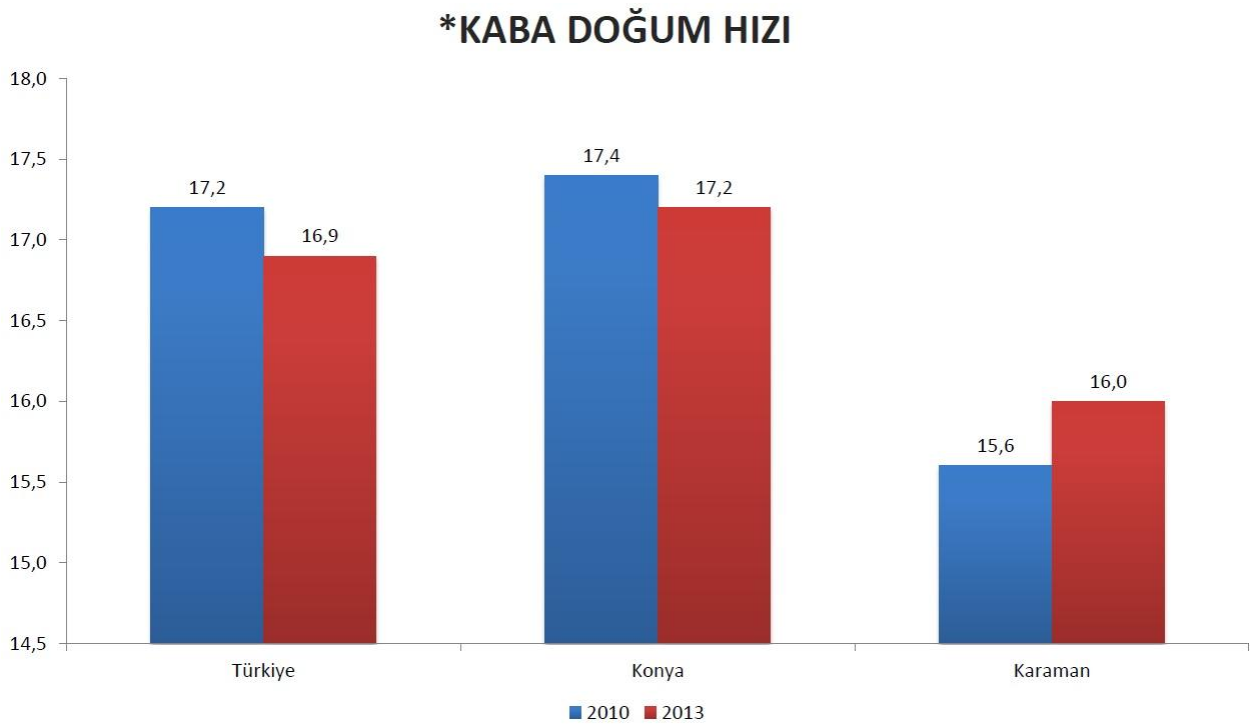

Harita 1 Konya Yaşlanma Haritası

KAYNAK: TÜİK 2015

DOĞURGANLIK HIZI

Türkiye’de toplam doğurganlık hızı, revize edilen 2013 yılı verisine göre 2,10 çocuk iken 2014 yılında 2,17 çocuk olarak gerçekleşti. Yani, bir kadının doğurgan olduğu dönem boyunca doğurabileceği ortalama çocuk sayısı 2,17 oldu. Bu durum, nüfusun yenilenme düzeyindeki (2,1) doğurganlık seviyesinin üzerine çıktığını gösterdi. Konya ilinde toplam doğurganlık hızı 2013 yılında 2,17 iken 2014 yılında 2,25 olarak gerçekleşti. Konya bu değer ile doğurganlık hızının en yüksek olduğu il sıralamasında 25. oldu. Toplam doğurganlık hızının en yüksek olduğu il 2014 yılında 4,52 çocuk ile Şanlıurfa oldu. Şanlıurfa ilini 4,23 çocuk ile Şırnak, 3,98 çocuk ile Ağrı ve 3,86 çocuk ile Siirt izledi. Toplam doğurganlık hızının en düşük olduğu il ise 1,47 çocuk ile Edirne oldu. Edirne ilini 1,55 çocuk ile Karabük, 1,56 çocuk ile Kırklareli, 1,57 çocuk ile Çanakkale ve Eskişehir izledi (TÜİK,2015).

*Belli bir yıl içinde her 1000 nüfus başına düşen doğum sayısıdır.

Şekil 4 2010-2013 Kaba Doğum Hızı (%)

KAYNAK: TÜİK 2015

Ülkemizde kaba doğum hızı, 2013 yılında %17,0 iken bu hız 2014 yılında %17,3 oldu. Diğer bir ifade ile 2013 yılında bin nüfus başına 17,0 doğum düşerken, 2014 yılında bin nüfus başına 17,3 doğum düştü. 2014 yılında Konya’da kaba doğum hızı %17,5 olarak gerçekleşti. 2014 yılında kaba doğum hızının en yüksek olduğu il %34,2 ile Şanlıurfa oldu. Şanlıurfa ilini %30,8 ile Şırnak,

%30,0 ile Ağrı ve %28,6 ile Muş izledi. Kaba doğum hızının en düşük olduğu il ise %10,1 ile Edirne oldu. Edirne ilini %10,6 ile Kastamonu, %10,7 ile Karabük ve %10,8 ile Çanakkale ve Kırklareli izledi (TÜİK,2015).

NÜFUSUN MEKÂNSAL DAĞILIMI

2014 yılında Konya'nın toplam nüfusu 2013 yılı nüfusuna göre 29.583 kişi artmıştır. Konya'da 9 ilçenin toplam nüfusları bir önceki yıla göre artarken, diğer ilçelerin nüfusları azalmıştır. Nüfus artış hızı en fazla olan ilçeler sırasıyla Selçuklu (% 34,0), Karatay (% 30,9), Meram (% 20,2) iken; nüfus artış hızı en düşük olan ilçeler ise Yalılıyük (% -93,9), Taşkent (% -69,2) ve Akören (% -53,3)'dür (TÜİK,2015).

Tablo 1 Konya Nüfus Bilgileri

Konya	2013 ADNKS NÜFUS			2014 ADNKS NÜFUS			Yıllık Nüfus Artışı Kişi			Topla
İlçe Adı	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	İlçe	Erkek	Kadın	...
Ahırlı	4.765	2.295	2.470	4.722	2.275	2.447	-43	-20	-23	-9,1
Akören	6.740	3.260	3.480	6.390	3.070	3.320	-350	-190	-160	-53,3
Akşehir	93.883	46.069	47.814	94.133	46.181	47.952	250	112	138	2,7
Altınekin	14.528	7.287	7.241	14.357	7.164	7.193	-171	-123	-48	-11,8
Beyşehir	70.297	34.956	35.341	71.366	35.447	35.919	1.069	491	578	15,1
Bozkır	28.152	13.715	14.437	27.457	13.373	14.084	-695	-342	-353	-25,0
Cihanbeyli	56.234	27.797	28.437	54.892	27.076	27.816	-1.342	-721	-621	-24,2
Çeltik	10.396	5.190	5.206	10.209	5.126	5.083	-187	-64	-123	-18,2
Çumra	64.619	32.046	32.573	65.054	32.412	32.642	435	366	69	6,7
Derbent	4.783	2.341	2.442	4.612	2.253	2.359	-171	-88	-83	-36,4
Derebuca	7.576	3.793	3.783	7.272	3.650	3.622	-304	-143	-161	-41,0
Doğanhis	18.193	8.706	9.487	17.683	8.429	9.254	-510	-277	-233	-28,4
Emirgazi	9.324	4.592	4.732	9.135	4.531	4.604	-189	-61	-128	-20,5
Ereğli	137.837	68.558	69.279	139.131	69.145	69.986	1.294	587	707	9,3
Güneysını	9.928	4.960	4.968	9.769	4.874	4.895	-159	-86	-73	-16,1
Hadim	13.572	6.734	6.838	13.260	6.796	6.464	-312	62	-374	-23,3
Halkapına	4.739	2.354	2.385	4.519	2.229	2.290	-220	-125	-95	-47,5
Hüyük	16.769	8.199	8.570	16.296	7.904	8.392	-473	-295	-178	-28,6
Ilgın	56.452	27.876	28.576	55.790	27.566	28.224	-662	-310	-352	-11,8
Kadınhanı	33.382	16.746	16.636	33.065	16.621	16.444	-317	-125	-192	-9,5
Karapınar	48.665	24.573	24.092	48.968	24.641	24.327	303	68	235	6,2
Karatay	286.355	143.971	142.384	295.332	148.628	146.704	8.977	4.657	4.320	30,9
Kulu	51.314	25.586	25.728	50.675	25.208	25.467	-639	-378	-261	-12,5
Meram	333.988	166.071	167.917	340.817	169.520	171.297	6.829	3.449	3.380	20,2
Sarayönü	27.059	13.325	13.734	26.355	12.988	13.367	-704	-337	-367	-26,4
Selçuklu	565.093	278.807	286.286	584.644	288.164	296.480	19.551	9.357	10.194	34,0
Seydişehi	63.628	31.689	31.939	63.773	31.763	32.010	145	74	71	2,3
Taşkent	7.094	3.492	3.602	6.620	3.236	3.384	-474	-256	-218	-69,2
Tuzlukçu	7.111	3.459	3.652	6.890	3.322	3.568	-221	-137	-84	-31,6
Yalılıyük	1.830	895	935	1.666	816	850	-164	-79	-85	-93,9
Yunak	24.919	12.221	12.698	23.956	11.774	12.182	-963	-447	-516	-39,4
Toplam	2.079.22	1.031.56	1.047.66	2.108.80	1.046.18	1.062.62	29.583	14.619	14.964	14,1

Konya ili ilgili nüfus değerlendirilmesi yapılırken Türkiye ve yakın coğrafyadaki diğer ülkelerdeki gelişmeleri ve eğilimleri de göz önüne bulundurmak gerekmektedir. Nüfus yapısındaki değişimler kentleşme, göç, turizm, tarım, sanayi, ulaştırma, enerji gibi tematik

alanların etkileri ile büyük değişimler göstermektedir. Gelişen sanayi ve lojistik altyapısı başta olmak üzere turizm ve tarımsal alanlardaki istihdam imkânları Konya'nın göç almasında en büyük paya sahiptir. Ayrıca beş üniversite barındırması sebebiyle genç ve dinamik nüfus yapısı için cazibe merkezi haline gelmektedir. Bahsedilen alanlardaki yatırım ve gelişmeler Konya ilinin düzenli olarak nüfusunun artmasına neden olmaktadır. Bu durum özellikle şehir merkezlerinde yoğunlaşmalara sebep olmaktadır. Yaşam memnuniyetini sağlayıcı mekânsal hizmetlerin ve sosyal, kültürel aktivitelerin çeşitliliğini barındırması açısından kent merkezleri büyük bir cazibe merkezi konumundadır. Bu durum öncelikli olarak Konya ilinin mekânsal yapılanmasının değerlendirilmesini gerektirmektedir. Konya ili tek merkezli büyüme kutbuna sahip olmasından dolayı nüfus yığılmaları tek bir merkezde gerçekleşmektedir. Temel kamu hizmetleri dışında eğitim, eğlence, sosyal ve kültürel aktivitelerin tek bir merkezde toplanması diğer merkezlerin cazibesini yitirmektedir. Bu durum başta ilçeler olmak üzere yukarıda bahsedilen yatırımların olmadığı merkezlerin yaşlanmasına ve genç nüfusun göç etmesine neden olmaktadır. Konya ilçeleri nüfus değişimi incelendiğinde, Konya'da 2000-2013 yılları arasında Karatay, Selçuklu ve Meram merkez ilçeleri olmak üzere merkez dışından sadece Ereğli ilçesinde nüfus artışı görülmüştür. Geri kalan 27 ilçede nüfus %80'lere varan seviyelerde azalmıştır. Özellikle genç nüfusun göç etme potansiyelinin yüksek olması birçok ilçenin yaşlanmasına, ilçelerin doğum hızının düşmesine ve nüfusunun her geçen gün azalmasına neden olmaktadır. Konya'nın güney ve batı kısımlarındaki ilçelerin özellikle yaşlı nüfus yapısına sahip oldukları görülmektedir. Merkez ilçeler ile Altınekin, Karapınar ve Emirgazi ilçeleri dışında ilçeler Türkiye ortalamasının üzerinde bir yaşlı potansiyeline sahiptir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Nüfus artışının kent merkezlerinde yoğunlaşmasından dolayı çarpık kentleşme ile demografik ve güvenlik sorunlarının meydana gelmesi öncelikli sorun alanlarını oluşturmaktadır. Bu durum göç bölümünde daha kapsamlı ele alınacaktır. Diğer sorun alanları ise kırsal alanların nüfusunun hızla azalmasıdır. İleriki yıllarda bölgenin nüfus artış hızının düşeceğini, orta ve üstü yaş grubunun genç nüfusa oranla daha fazla olacağını, kaba doğum hızının düşüp, kaba ölüm hızının azalacağını ve ortalama yaşam süresinin artan yaşam kalitesi ile artacağını göstermektedir.

İlgın, Cihanbeyli, Kulu, Karapınar, Kadınhanı ve Bozkır gibi ilçeler sahip oldukları kamu ve ticari hizmetlerin sınırlı, sosyal imkânların kısıtlı ve sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinin düşük olması sebebiyle göç verme potansiyeline sahiptir. İlçelerde gerçekleştirilen başta tarım

faaliyetleri olmak üzere ekonomik aktiviteler ilçenin nüfus kayıplarını bir ölçüde azaltmaktadır. Bu ilçelerin ortak özelliklerine bakıldığında arazi parçalanmalarının yüksek olması, aktif ve girişimci nüfusun bulunmaması, eğitim seviyesinin düşük olması, ilçede sosyal imkânlar ve alanların yetersiz olması ya da hiç olmaması gibi sorunların olduğu görülmektedir. Geriye kalan Sarayönü, Yunak, Doğanhisar, Hüyük, Altınekin, Hadim, Çeltik, Güneysınır, Emirgazi, Derebucak, Tuzlukçu, Taşkent, Akören, Derbent, Ahırlı, Halkapınar, Yalılıyük ilçeleri temel altyapı ve kamu hizmetleri konusunda yetersiz imkânlara sahiptir. Son yıllarda ilçelerin nüfus azalma oranlarındaki düşüşün genel sebebi göç etme potansiyeline sahip nüfusun azalmış olmasından kaynaklanması olduğu düşünülmektedir. Sosyo ekonomik ve sosyo kültürel bir yapısı mevcut olmayan bu ilçelerin nüfus azalmalarının yıllar içinde devam etmesi beklenmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR

Konya Büyükşehir Belediyesinin demografik değişimler üzerine ve Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün yaşlılar üzerine yaptığı çalışmalar MEVKA, KOP ve üniversitelerden konu ile ilgili akademisyenlerin ortak çalışmaları ile değerlendirilmesi ve geliştirilmesi günümüzde yaşanan sorunların ve gelecekte olması muhtemele sorunların çoklu akıl içerisinde analiz edilmesini ve gerekli uygulamaların bir bütün içerisinde sağlanmasına imkân tanıyacaktır. Bu tür bir yaklaşım bütüncül bir çerçeve içerisinde hem görev dağılımının yapılmasını hem de daha işlevsel bir yaklaşımın yakalanmasına sebep olacağı için etkin bir süreç yönetimi sağlanmış olacaktır. Kamu kurumları arasında iletişimin güçlü olması çözüm için önemli bir fırsattır.

SONUÇ

Konya'nın coğrafi olarak geniş bir düzlük üzerinde kurulmuş olması ve mekânsal sınırlamalarının olmayışı özellikle nüfus artışının yoğun olduğu alanlarda konut politikaları oluşturulmasında kolaylık sağlamaktadır. Demografik değişimlerin karmaşık ve politika üstü bir yapıya sahip olması konuya yönelik çözüm önerilerini de sınırlandırmaktadır. Kent merkezlerinde başta belediyeler, kalkınma ajansı, kop ve aile il müdürlüğü olmak üzere başta nüfus değişimlerinin yaş gruplarına göre analiz edilmesi ve yaş gruplarının ihtiyaçlarına göre kamu hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde hızla artan yaşlanma durumu kamu hizmetlerinin götürülmesinde büyük sıkıntılar yaşatmaktadır. Önümüzdeki yıllarda Konya kırsalının Türkiye seviyesinin üzerinde bir yaşlanma oranına sahip olacağı göz önüne alındığında sosyal politikalar açısından acilen ortak bir çalışma yapısının oluşturulması

gerekmektedir. Konu ile ilgili kamu kurumlarının deneyimleri demografik değişimler ve yaşlanma ile ilgili politika belirlemede önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

GÖÇ

Eğer bir ülkede gelişmiş bölgelerde büyük yığılmalar oluşmuş bulunuyorsa, göç olgusu geri kalmış bölgelerin kritik insan kapitalini boşaltarak bu bölgelerin büyüme potansiyelini düşürerek, gelişmelerini zorlaştırır.¹

Konya ili farklı etki seviyelerinde birçok göç tipini yaşamaktadır. Özellikle en yüksek seviyede eğitim ve yerleşmek amacıyla yaşanan göç hareketlerine dönemsel olarak mevsimlik göçler ve yabancı uyruklu göçler de eklenmektedir. Bölge dışından gerçekleştirilen göçler ile birlikte bölge kırsalında kent merkezlerine yaşanan göçlerde önemli bir sorun alanı oluşturmaktadır. Yaşanılan toplumsal hareketlilik göç veren ve göç edilen yerlerde kültürel, ekonomik ve sosyal bakımdan birçok derin etki bırakmakta olup oldukça karışık ve iç içe geçmiş faktörlerden oluşmaktadır. Konunun detaylı incelenmesi için öncelikli olarak Konya il göç verileri aşağıda belirtilmektedir.

MEVCUT DURUM, EĞİLİM ve MEKÂNSAL DAĞILIM

2013-2014 döneminde Konya toplam 55.798 kişi göç alırken, 55.453 kişi göç vermiştir. Bu durumda Konya'nın net göçünün 345 kişi, net göç hızının ise ‰ 0,16 olduğu tespit edilmiştir. Yani Konya verdiği göçten 345 kişi daha fazla göç almıştır. Konya'nın aldığı toplam (55.798 kişi) göçün; %47,4'ü (26.466 kişi) erkek, % 52,6' si ise (29.332 kişi) kadındır. Konya'nın verdiği toplam (55 .453 kişi) göçün %48,1'i (26.646 kişi) erkek, %51,9'u (28.807 kişi) ise kadındır. Son 6 yıllık nüfus artış hızı incelendiğinde Türkiye ortalamasının altındadır(TÜİK,2015).

Tablo 2. Konya Nüfus Artış Hızı (‰)

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Konya	11,5	10,6	12,2	6,7	13,0
Türkiye	14,5	15,9	13,5	12,0	13,7

KAYNAK: TÜİK 2015

2013-2014 döneminde Konya ili en çok Ankara ilinden göç almıştır. Konya'nın en çok göç aldığı ilk beş il sırasıyla; Ankara (6.261 kişi), İstanbul (5.198 kişi), Antalya (3.607 kişi), Karaman (2.981 kişi) ve İzmir (2.589 kişi) illeridir. En az göç aldığı iller ise sırasıyla Ardahan (62 kişi), Tunceli (76 kişi), Yalova (78 kişi), Iğdır (85 kişi), Kilis (93 kişi) ve Sinop (93 kişi) illeridir. Yaş grubuna göre göç durumu incelediğinde ise; Konya'ya göç edenlerin en fazlası %23,2 ile 20-24 yaş grubundadır. Konya'ya göç edenlerin en fazla olduğu yaş grubu kadınlarda %24,9 ile 20-24 yaş grubu,

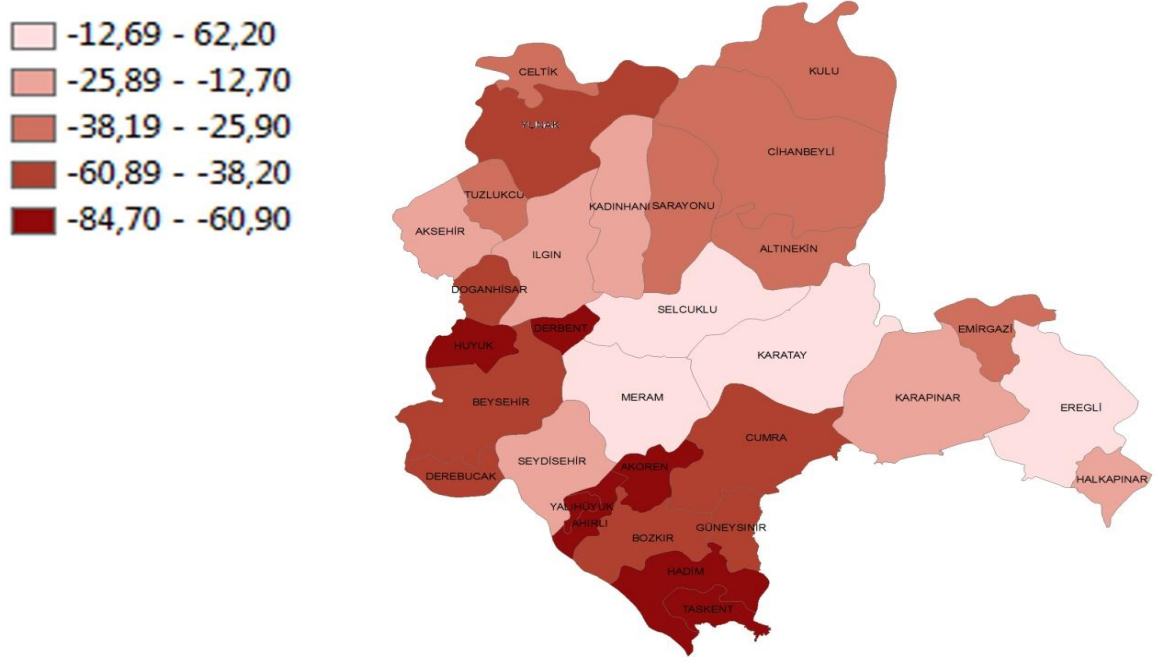
¹ İlhan TEKELİ 4. Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu, 19-20 Kasım 2009, Ankara

erkeklerde ise yine %21,4 ile 20-24 yaş grubudur. Konya'ya göç edenlerin %2,5'inin ise 65 ve üstü yaş grubunda olduğu görülmüştür(TÜİK,2015).

Aynı dönemde Konya ili en çok Ankara iline göç vermiştir. Konya'nın en çok göç verdiği iller ise sırasıyla; Ankara (7.765 kişi), İstanbul (6.004 kişi), Antalya (5.161 kişi), İzmir (2.813 kişi), Karaman (2.098 kişi) illeridir. En az göç verdiği iller ise sırasıyla Tunceli (61 kişi), Ardahan (61 kişi), Bayburt (76 kişi), Bartın (78 kişi), Kilis (79 kişi) illeridir. Konya'dan toplam göç edenlerin en fazlası %29,9 ile 20-24 yaş grubundadır. Konya'dan göç edenlerin en fazla olduğu yaş grubu; kadınlarda %31,6 ile 20-24 yaş grubu, erkeklerde ise %27,9 ile yine 20-24 yaş grubudur. Konya'dan göç edenlerin %2,5'i ise 65 ve üstü yaş grubunda olduğu görülmüştür(TÜİK,2015).

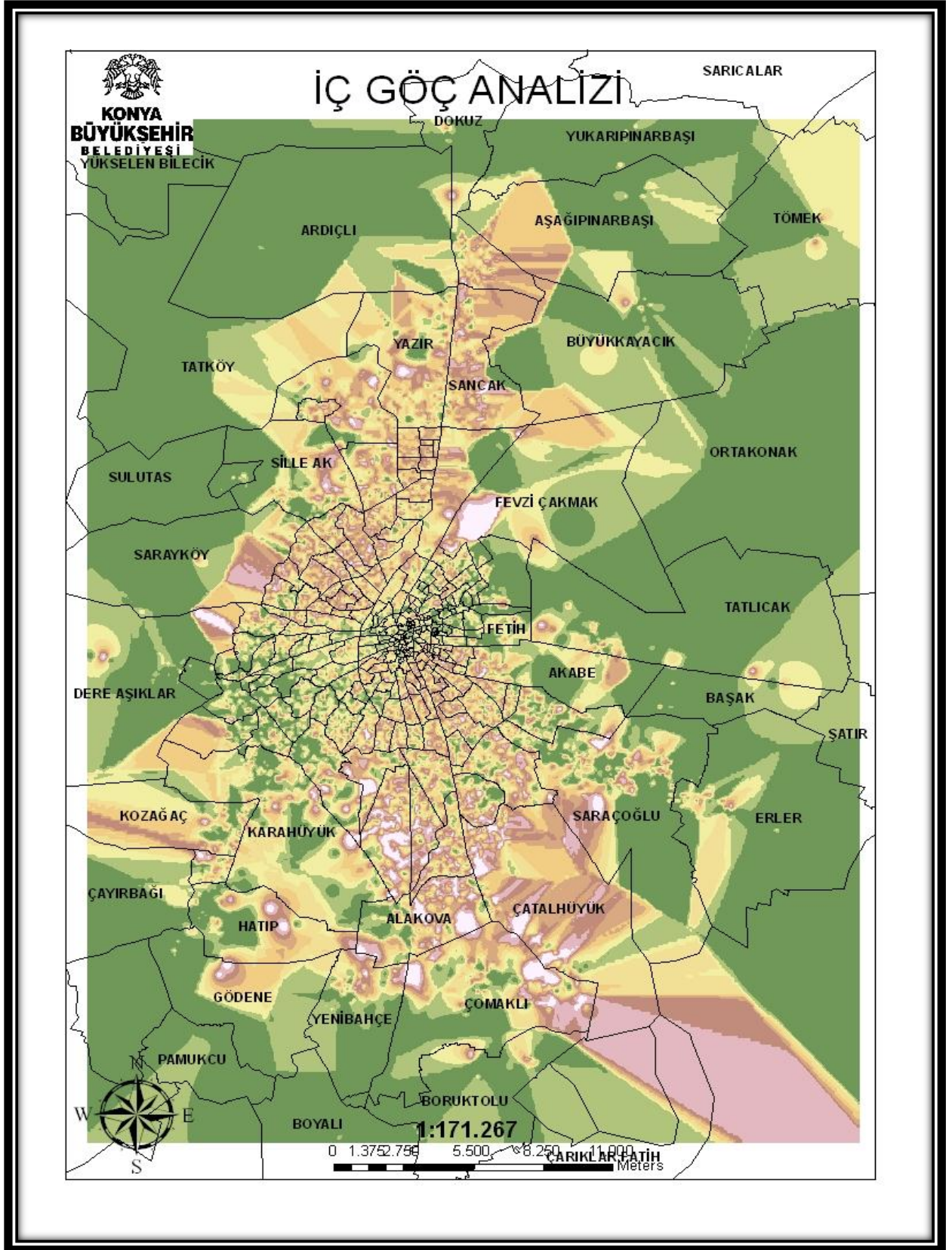
İlçe bazında nüfus değişimlerine bakıldığında Konya merkez ilçeleri (Selçuklu, Meram, Karatay) sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından en yüksek performansı göstermekle birlikte ilde yeniliğin, nitelikli işgücünün ve diğer tüm fırsatları ile ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği yerleşimlerdir. Ancak aynı ilçeler artan hızlı nüfus artışı ile işsizlik, yoksulluk, güvenlik, erişilebilirlik gibi karmaşık ve entegre sorunları da bünyesinde barındırabilmektedir. Diğer taraftan Hadim, Yunak, Güneysınır, Çeltik, Kadınhanı, Akören, Emirgazi, Altınekin, Sarıveliler, Derbent, Sarayönü, Başyayla, Taşkent, Halkapınar, Doğanhisar, Ahırlı, Hüyük, Tuzlukçu, Kâzımkarabekir, Ayrancı, Derebucak gibi ilçeler sosyo ekonomik ve kültürel açıdan düşük imkânlar sağladığı için gün geçtikçe nüfus kaybetmektedir. Özellikle genç ve üretken nüfusu hızla azalan bu ilçeler, başta temel kamu hizmetleri olmak üzere birçok hizmetten yeterince faydalanamamaktadır. Özellikle coğrafi şartların zorluğu ve mevcut nüfusun ağırlıklı olarak yaşlı nüfus olması bu ilçeleri daha dezavantajlı duruma sokmaktadır².

² Konya Karaman 2014-2023 Bölge Planı, 2014

Harita 2 2000-2013 İlçeler Nüfus Değişimi %

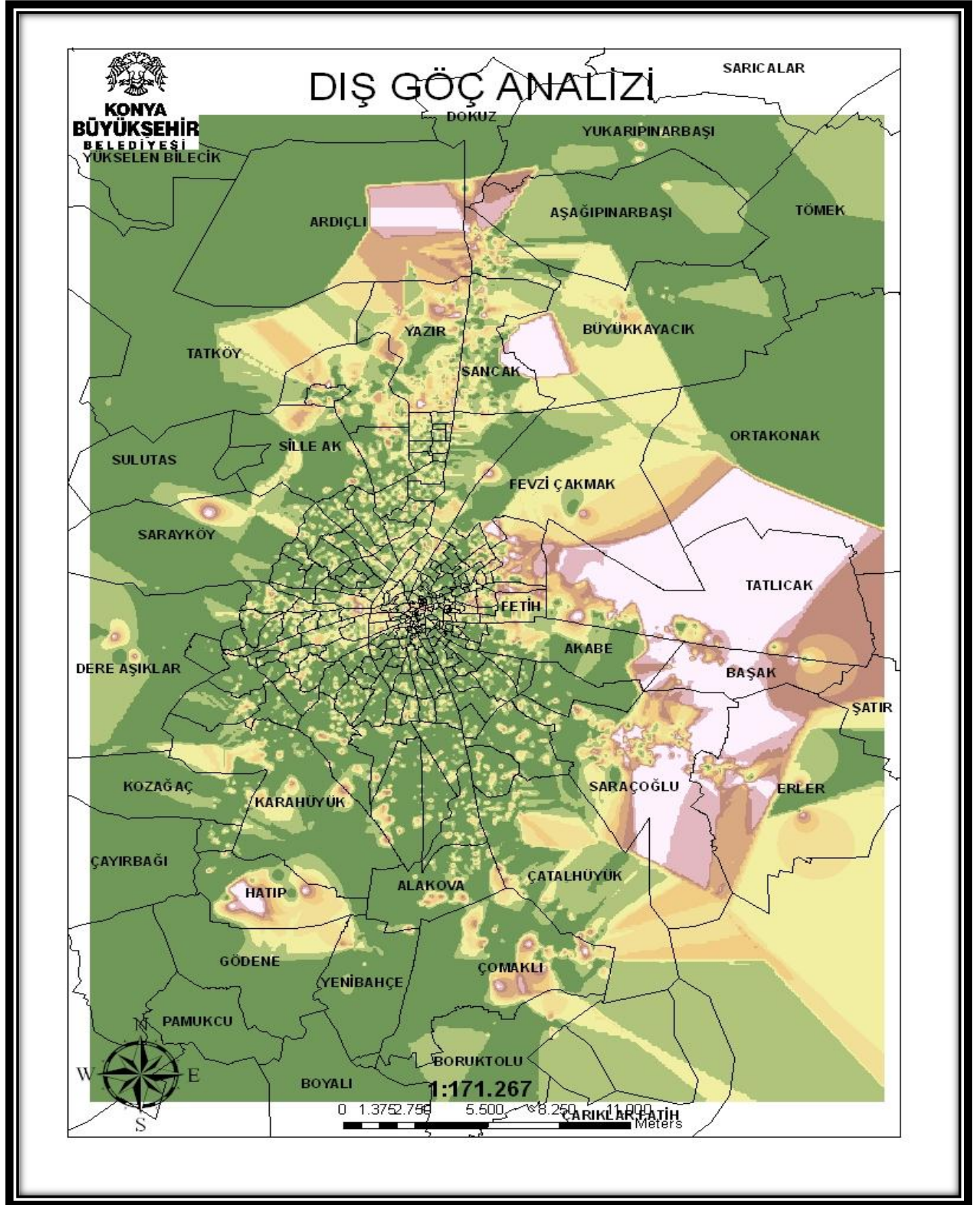
KAYNAK: TÜİK 2014

Harita 3 Konya Merkez İç Göç Analizi

KAYNAK: Konya Büyükşehir Belediyesi

Konya ilçelerinden Konya merkez ilçelerine yönelik göç hareketlerinin haritalandırılması incelendiğinde dağınık bir yerleşim yapılanmasının gerçekleştiği görülmektedir. Özellikle göç ettikleri ilçelere en yakın kent çeperinde yerleşim yoğunluklarının oluşması ilçelerle kent merkezinin bağlarının devam ettirdiğini göstermektedir. Haritanın kuzey kısmında Yazır ve Sancak bölgelerinde gerçekleşen yoğunlaşma bu bölgede 2 üniversite yerleşkesinin ve ayrıca ciddi konut yapılaşmalarının bulunmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca Yazır bölgesinde gerek üniversite hastanesinin gerekse de devlet hastanelerinin bulunması bu bölgenin cazibe merkezi haline gelmesine yol açmıştır. Bu bölgelerin merkeze yakın olması ve yakın zamana kadar arsa fiyatlarının ucuz olması hızlı kentleşme sürecini etkileyen diğer bir etkeni oluşturmaktadır. Haritanın güney kısmında yer alan mekânsal yoğunlaşmalara bakıldığında bu arazilerin ekonomik ömrünü tamamlamış ve parçalı, kırsal bir yerleşim tipine sahip alanlar olduğu görülmektedir. Bu yerleşim yerlerinin özelliği bir iki katlı bahçeli ve kırsal yaşam tarzının devam ettirilebileceği yerler olmasıdır. İl içerisinde gerçekleşen göçlerin özelliği genel olarak kentin çeperlerinde ve dağınık bir yerleşim biçimine sahip olmasıdır. Kent merkezinin fazla tercih edilmemesinin sebebi hem yaşam maliyetlerinin yüksek olması hem de homojen olmayan göç akımları neticesinde ortaya çıkan toplumsal sorunların bu bölgelerde yoğunlaşmış olmasıdır.

Harita 4 Konya Merkez Dış Göç Analizi

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

2014-2023 Konya Karaman Bölge Planı kapsamında gerçekleştirilen sosyal politika komisyon toplantılarında komisyon üyesi Yrd. Doç. Ahmet KOYUNCU tarafından gerçekleştirilen çalışmada Suriye'deki iç çatışma ortamından kaçarak, farklı zamanlarda Konya'ya gelmiş Suriyeli misafirlerin Konya'ya geliş serüveni, Konya'daki yaşamları, temel ihtiyaçları, talepleri ve beklentileri ile Konya halkının Suriyeli misafirlerle münasebetleri ve misafirler hakkındaki kanaatleri çalışılmıştır. Çalışma kapsamında resmi kayıtların incelenmesi ile birlikte ayrıca farklı ilçe ve mahallelerde ikamet etmekte olan farklı sosyo-ekonomik seviyeden 62 Suriyeli aile ile mülakat gerçekleştirilmiş olup Konya halkının Suriyeli göçmenlere bakışını ölçmek içinde 1200 anket uygulaması yapılmıştır. Çalışmanın temel bulguları incelendiğinde kayıtlı ve kayıtsız 50 bine yaklaşan Suriyeli göçmenlerin çoğunluğunun Halep'ten geldiği orta ve alt gelir gruba mensup olduğu ifade edilmektedir. Görüşmelerin gerçekleştirildiği kişiler arasında son derece nitelikli ve kalifiye insanlar mevcut olup, kalıcı olmaları halinde Konya'ya katkı sağlamalarının mümkün olduğu belirtilmektedir. Çalışmanın girişi bölümünde ifade edilen göçmen profili şu şekildedir;

“Yoğun olarak Şükran ve Şems mahallerinde ikamet eden Halep Zeytan Köyü’nden gelen çoğu asker kaçağı 18-23 yaş arası bekarlar ile Halep’in çöküntü alanlarından ve çingene mahallelerinden gelen dilenciler temel risk gruplarını oluşturmaktadır. Özellikle son altı ayda kente gelenlerin önemli bir kısmını bu risk gruplarından oluşmakta olup, Konyalıların Suriyelilere ilişkin kanaatlerinin şekillenmesinde belirleyici bir role sahiptir. Yanı sıra kırsal alanlardan (özellikle Şarkıyye kırsalından) gelenler ise kent hayatına uyum sorunu yaşamaktadır.”³

Konuşma dili (iletişim) ve Türkçe dil eğitimi verecek kurum ve kuruluş eksikliğinin olması ve göçmenlerin Türkçe öğrenememesi, sığınmacıların entegrasyon sorunundaki en büyük engeli oluşturduğunu ifade eden çalışmada dikkat çeken diğer bir husus göçle gelenler ve aynı yerleşim yerlerinde kalanlar arasında Esad karşıtları ve destekçileri arasında oluşan sürtüşmeler ile bu riskli durum neticesinde oluşan söz ve eylemler sebebiyle Konya halkının göçmenlere yönelik sergilediği peşin hüküm ve güvensizlik durumudur.

Bu durum neticesinde özellikle son aylarda Suriyelilere ilişkin olumsuz kanaatler daha da artmış ve (sivil) yardımlar gözle görülür biçimde azalmaya başlamıştır. Göçmenlerin büyük bölümü

³ Kentin Yeni Misafirleri Suriyeliler. 2014

kentte kalıcı olmak niyetinde olduğunu ifade eden çalışma neticesinde sağlıklı bir entegrasyon sağlanması ve zaman zaman medyaya yansıyan olumsuz haberlerin toplumda algı oluşturmalarının önüne geçilmesi için ileriye dönük yerel stratejilerin hazırlanması gerekmektedir. Konya merkez ilçeleri olan Selçuklu, Meram ve Karatay ilçelerinin göçe bağlı olarak yaşadığı sorunların başında dağınık ve parçalı yerleşim yapısına sahip olmaları gelmektedir. Bu durum çarpık kentleşme sorununu gündeme getirerek başta temel kamu hizmetlerinin sunulmasında yetersizlikler meydana getirmektedir. Konya ilinin ekonomik büyümesinin ve istihdam konusunda cazibe merkezi haline gelmesinin etkisiyle gerek il içerisinde kırsaldan merkeze, gerekse de il dışından merkeze gerçekleşen göçler bu sorunun yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu durum kentin farklı bölgeleri arasında demografik sosyal ve kültürel farklılıkların yaşanmasına da yol açarak kentlilik bilincinin oluşmasına engel oluşturmaktadır. Kentlilik bilincinin oluşmaması kalkınmanın temel bir göstergesi olan sosyal sermaye (birlikte iş yapabilme ve güven) sorununu ortaya çıkarmaktadır. Kırsal alanlarda yaşamının etkisiyle oluşmuş kültürün şehir yaşamı ile uyum sağlamaması ile birlikte başta sığınmacı ve ekonomik yetersizliklerden kaynaklı göçlerin neticesinde oluşan yoksul yaşam tarzı çözülmesi gereken birçok sorun alanları oluşturmaktadır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR ve FIRSATLAR

Öncelikli olarak mevcut durum tespitinin acilen yapılması gerekmektedir. Gerek düzenli gerekse de düzensiz göç bakımından net bir rakam ve yerleşim durumlarının belli olmaması konuya yönelik çalışmaların yapılmasında yetersizlik oluşturmaktadır. İkinci olarak göç idaresi il müdürlüğü, belediyeler, sosyal yardımlar ile ilgili il müdürlükleri, valilik gibi farklı kurumların farklı veri tabanlarının olması ve ortak bir düzenlemeye gidilmemesi konuya yönelik çözüm süreçlerini de engellemektedir. Konya halkının hoşgörülü olması ayrıca konunun hassasiyeti açısından büyük önem taşımaktadır. Sadece idari ve bürokratik işlemlerin dışında göç yönetimi ve göç politikasının acilen sağlanarak uyum sorunun da çözülmesi gerekmektedir. Özellikle göçmenler konusunda halk desteğinin Türkiye'nin birçok iline kıyasla olumlu olması Konya için büyük bir fırsat sağlamaktadır.

SONUÇ

Etkili bir planlama ile kent merkezi ve çeperlerinde yığılmaların yaşandığı çarpık kentleşmenin, sosyal uyumsuzlukların ve kentlilik bilincinin oluşmamasının getirdiği sorunlara müdahale edilmesi gerekmektedir. Mekânsal yapılaşmanın sadece coğrafi imkânlar açısından değerlendirilmemesi, daha disiplinler arası bir yaklaşımla değerlendirilmesinin sağlıklı olacağı

düşünülmektedir. Bu sebeple kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının ortak çalışmalar yapması bu sürecin daha etkin yönetilebilmesine imkân tanıyacaktır. Konya ilinde yoğun göç alan ve bu nedenle sosyal sorunların yoğunlaştığı Karatay ilçesine yönelik hizmet, program ve projelerin geliştirilmesi elzemdir. Ayrıca halen mevcut olan sosyal kalkınma amaçlı çeşitli hizmet, program ve projelerin buralara yoğunlaşması gerekmektedir.

2 EĞİTİM

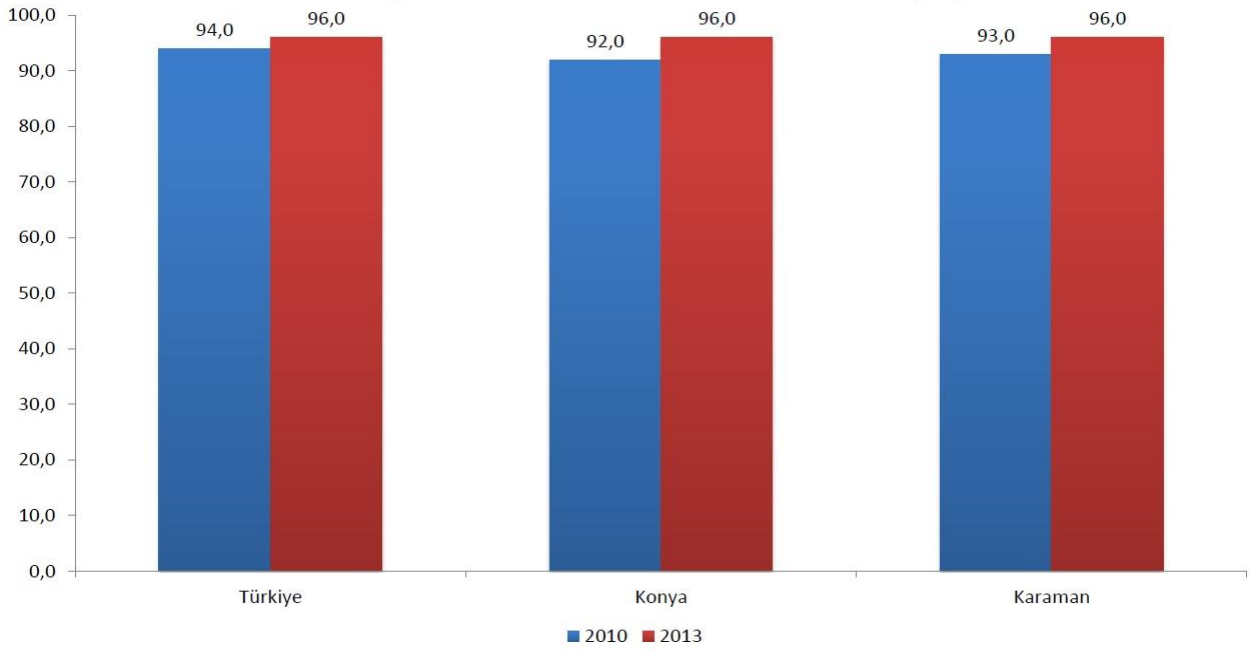
MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM

Eğitim bir toplumun geleceğinin şekillenmesi noktasında en önemli unsurlardan birini oluşturmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma ve rekabet edebilir ekonomik hedeflerine ulaşılabilmesi için eğitim stratejilerinin doğru olarak oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir. Bu stratejilerin uygulanması sürecinde Konya'nın geniş coğrafi konumu, eğitim alanında birçok dezavantaj oluşturmaktadır. Özellikle öğretmen, öğrenci, derslik sayılarında bölgede ilçeler bazında dengeli bir dağılım bulunmamaktadır. Kırsal alanlarda ilçe ve il merkezlerine gerçekleştirilen göç sonucu kırsal bölgelerde sınıflarda yeterli öğrenci bulunamazken il ve ilçe merkezlerinde sınıf mevcutlarının artarak eğitim kalitesinin düşmesi durumu ile karşı karşıya kalınmıştır. Ayrıca il merkezlerine ve gelişmiş ilçelere yakın bölgelerde bulunan kırsal alanlarda öğretmenlerin ikamet etmemeleri sonucu eğitim verimliliğinde düşüş yaşanmaktadır. İl nüfusunun artan ve dinamik bir nüfus yapısına sahip olması eğitim alanında hem avantajları hem de dezavantajları beraberinde getirmektedir.

Tablo 3 2013-2014 Okullaşma Oranı

Okul türü	KONYA	TÜRKİYE
Okul öncesi (3-5 yaş)	26,78	27,71
Okul öncesi (4-5 yaş)	37,24	37,46
Okul öncesi (5 yaş)	45,66	42,54
İlkokul	99,68	99,57
Ortaöğretim	75,50	76,65
Genel ortaöğretim	30,50	36,67
Mesleki ve teknik ortaöğretim	45,01	39,99

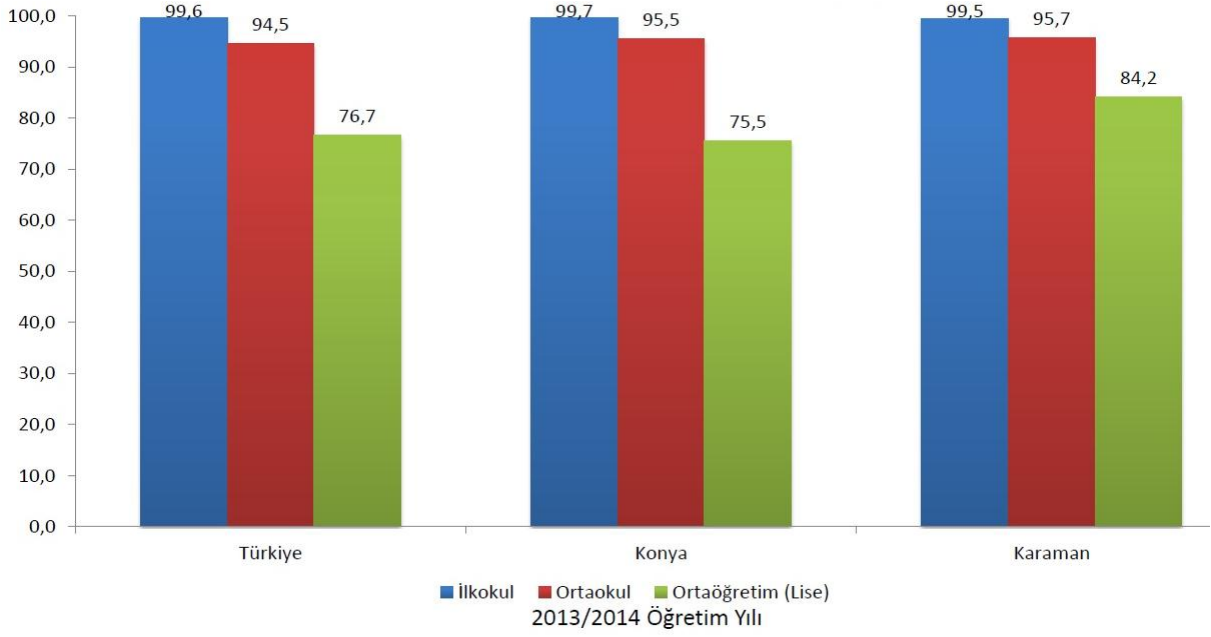
KAYNAK: MEB 2015

Şekil 5 2010-2013 Yılları Arası 6+ Yaş Okur Yazarlık Oranı

KAYNAK: TÜİK 2015

2010 yılında Konya ve Karaman'ın okuryazarlık seviyesi Türkiye ortalamasının altında iken 2013 yılı itibari ile aynı seviyede gerçekleşmiştir. Okuryazarlık oranının özellikle kırsal bölgelerde artması başta kamu hizmetleri ve sosyal hizmetlerden faydalanma için büyük önem arz etmektedir. Kırsal nüfusun yaşlı ve okuryazar olmaması bahsedilen hizmetlerin sağlanmasında dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır.

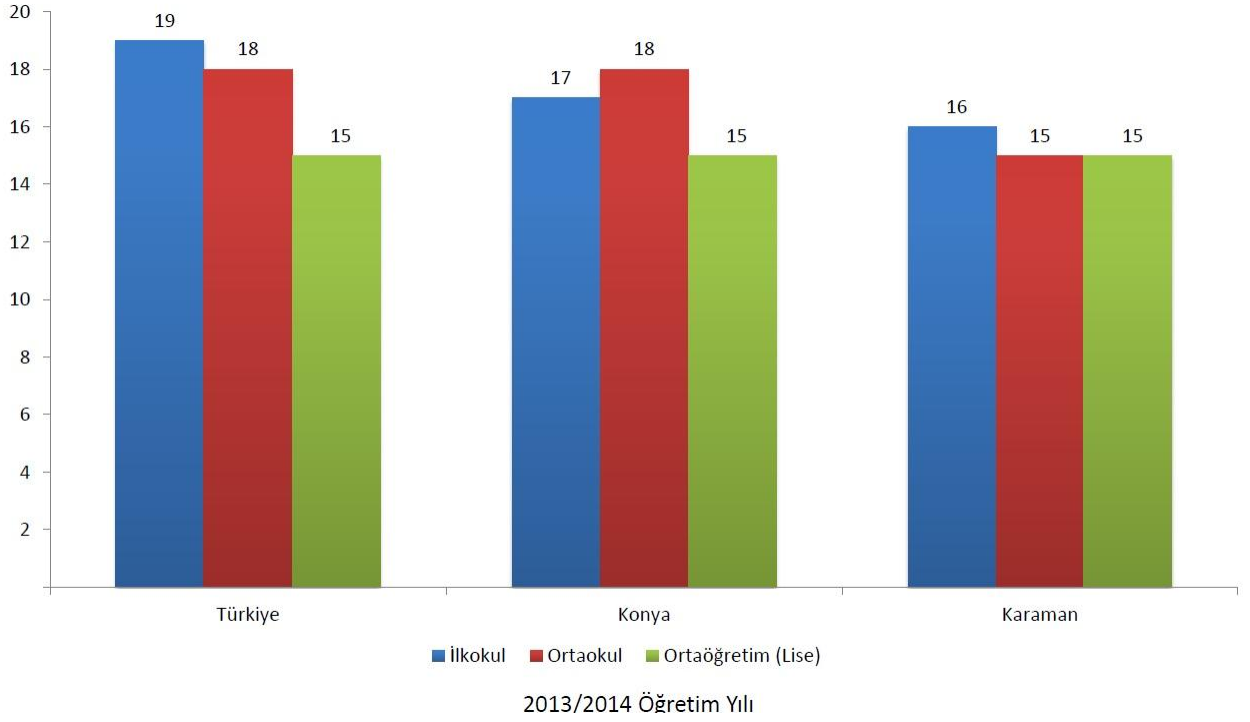

*İlgili öğrenim türündeki yaş grubunda bulunan öğrencilerin, bu yaş grubundaki nüfusa oranıdır.

Şekil 6 Net Okullaşma Oranı

KAYNAK: TÜİK 2015

Okullaşma oranları bir ülkenin ileride erişebileceği eğitim düzeylerini göstermesi bakımından önemlidir. Net okullaşma oranları, belirli bir eğitim çağında olan nüfusun ne kadarının okula devam ettiğini gösterir. Eğitime erişimin temel göstergesi olan okullaşma oranının 2014 yılı itibari ile Türkiye ortalamasının üzerine çıkmıştır. Ortaöğretimde okullaşma oranlarına bakıldığında bölge Türkiye ortalamasının üstünde kalarak eğitimde sürdürülebilirliği yakaladığı gözükmemektedir. Lise eğitimde Konya Türkiye ortalamasının altında kalırken, Karaman'ın Konya ve Türkiye'nin okullaşma oranında daha iyi durumda olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 7 Öğretmen Başına Düşen Öğrenci sayısı

KAYNAK: TÜİK 2015

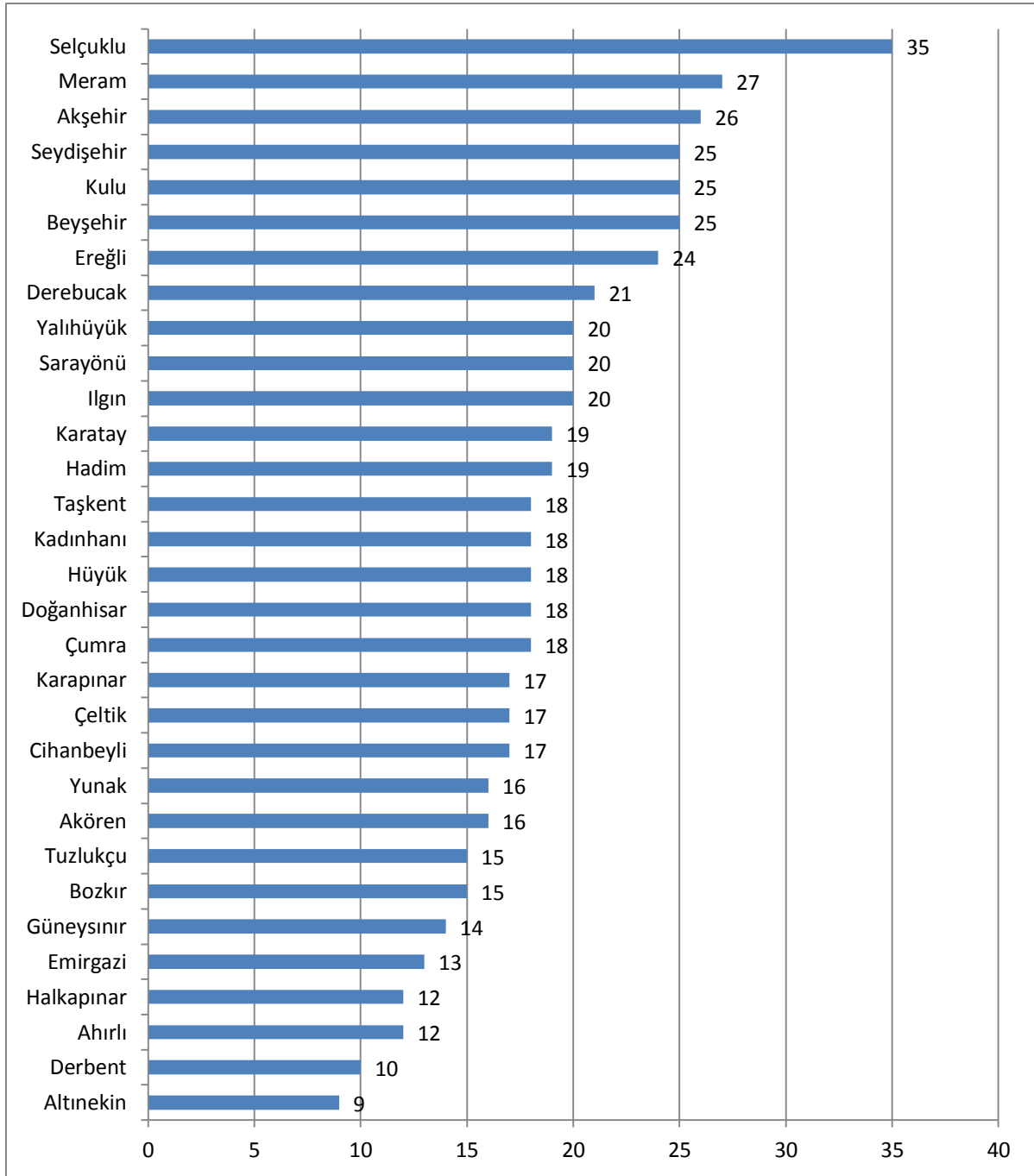
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı incelendiğinde Karaman'ın Türkiye ve Konya ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Bu durumun hem avantajlı hem de dezavantajlı durumu bulunmaktadır. Düşük yoğunluklu sınıflarda daha yeterli ve etkili bir eğitim imkânı oluşurken diğer taraftan bu durumun azalarak devam etmesi ile Karaman'ın genç nüfusunun oranının toplam nüfus içinde azalması ile yaşanan bir nüfus yapısına sahip olacağı düşünülmektedir. Nitelikli beşeri sermaye varlığının eğitimle elde edilebilir olması sürdürülebilir ve demografik değişimleri göz önüne alarak oluşturulan bir eğitim sistemi ile oluşturulabilir. Konya ili içerisinde eğitimli nüfus yapısı açısından eğitimin sürdürülebilirliği en çok ilköğretimden ortaöğretime geçiş sürecinde kesintiye uğramaktadır. Bu durumun birçok toplumsal ve ekonomik sebebin sonucunun olması, buradaki sorunun yeterlilik ve alan yönlendirmelerini dikkate alan bir uygulama ile değerlendirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Özellikle Konya'nın sanayi başkenti olma potansiyeline sahip olması mesleki eğitim ile ilgili sorunları da öne çıkarmaktadır. Bu sebeple; ilköğretim 8. sınıf öğrenci ve velilerinin mesleki ve teknik eğitim konusunda bilgilendirilmeleri, mesleki ve teknik eğitimin tanıtılması, öğrencilerin yönlendirilmesine destek sağlanması, öğretim yılı içinde işletmelerin ziyaret edilmesi, üretilen mal ve hizmetlerin tanıtılması, meslek lisesi mezunlarından seçilen kişilerin başarı öykülerinin anlatılması, başarı örneklerinin tanıtılması, öğrencilerin motive edilmesi, mesleki yönlendirme konusunda toplumsal bilincin geliştirilmesi amacıyla kitle iletişim araçlarının etkin kullanılması

gibi birçok yönlendirici uygulamaların arttırılması gerekmektedir⁴. Bu durum sadece il müdürlükleri ve sanayi odası arasında değil toplumsal bir sahiplenme ve katılım ile gerçekleştirilebilmektedir.

İlçeler bazında lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip kişi sayısına bakıldığında merkez ilçelerden Selçuklu ve Meram en yüksek oranlara sahipken Karatay ilçesi 12. sırada gelmektedir. Bu grafikte dikkat çeken husus oranın en düşük olduğu ilçelerde ilçenin toplam nüfusunun %90'ı ve bu orana yakın kişilerin lise ve altı eğitim seviyesine sahip olmasıdır. Kalkınma politikalarının ve sosyal hizmetlerin bu ilçelere götürülmesi ve uygulanmasında eğitim seviyesi düşük hedef kitlenin mevcut durumunun göz önüne alınması gerekmektedir.

⁴ Konya Valiliği Eğitim Sektörü Raporu,2014

Şekil 8 İlçeler bazında lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip kişiler (%)

KAYNAK: TÜİK 2014

2013 yılında Konya ili Halk Kütüphanelerinin kullanıcı sayısında 1.862.897 kişi ile Türkiye’deki toplam kullanıcıların %9,2 payını alarak bu alanda Türkiye birincisi oldu. Bu dönemde Türkiye’de toplam 20.232.069 kişi halk kütüphanelerini kullandı. 2013 yılında Türkiye toplamının %3,1’lik payını alan Manisa ili 619.807 kişi ile ikinci olurken, Diyarbakır ili %3,0’lık pay ve 601.935 kişi ile halk kütüphaneleri kullanıcı sayısında üçüncü oldu. 2013 yılında Konya’da toplam 35 tane halk kütüphanesi bulunurken Konya ili bu sayıyla Türkiye’de beşinci sırada yer aldı. Ankara ili 41 halk

kütüphanesi ile birinci sırada yer alırken Ankara'yı 39 halk kütüphanesi ile Nevşehir ve 38 halk kütüphanesi ile İzmir takip etti. Karaman ilinde 7 halk kütüphanesi bulunurken, Türkiye'de toplam 1.118 halk kütüphanesi bulunmaktadır(TÜİK,2015).

Tablo 4 Halk Kütüphanelerini Kullanıcı Sayısına Göre İlk 10'a Giren İller

Sıra	İl	Kullanıcı Sayısı
1	Konya	1862897
2	Manisa	619807
3	Diyarbakır	601935
4	Ankara	554322
5	Şanlıurfa	509218
6	Samsun	492679
7	Denizli	487157
8	İstanbul	482698
9	Mersin	481269
10	Çorum	480972

Tablo 5 Halk Kütüphanesi Sayısına Göre İlk 10'a Giren İller

Sıra	İl	Kütüphane Sayısı
1	Ankara	41
2	Nevşehir	39
3	İzmir	38
4	İstanbul	36
5	Konya	35
6	Isparta	29
7	Sivas	28
8	Denizli	26
9	Mersin	24
10	Balıkesir	22

KAYNAK: TÜİK 2015

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Konya ili içerisinde en fazla göç alan ilçeler Selçuk, Meram ve Karatay ilçeleridir. Bu ilçelerin özellikle genç nüfusundaki artışların fazla olmasından dolayı Konya ilindeki toplam 2875 olan derslik ihtiyacının yaklaşık %78'i bu üç ilçede bulunmaktadır⁵. Okullaşma oranları incelendiğinde okul öncesi eğitimin yıllar içerisinde artmasına karşın Türkiye'nin birçok iline karşın hala düşük seviyede olması çözülmesi gereken sorun alanlarından birisini oluşturmaktadır. Ortaöğretime geçişte öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yeterince yönlendirilememesi diğer bir sorun alanını oluşturmaktadır. Bu durum özellikle sanayi ve üretim kenti olan Konya'da mesleki ve teknik eğitimde ilgisiz ve başarısız öğrencilerin yönlendirilmesi neticesinde meslek lisesi öğrencilerinin eğitim aldıkları alanlara ilgisiz kalmasına ve birçok emeğinin zayi olmasına yol açmaktadır. Öğrencilerine yönelik rehberlik faaliyetlerinin istenilen düzeye ulaşmaması bu sorunun önemli kaynaklarından birisini oluşturmaktadır. Ülkemize pasaport ile giriş yapmayan ailelerin okul çağındaki çocukların 99

⁵ Konya Valiliği Eğitim Sektörü Raporu 2014

ile başlayan geçici kimlik numarası olmadığından okullara kayıt yapılamamaktadır. İlgili kurumlar tarafından 99 ile başlayan geçici kimlik numarası verilmesi ve mevcut durum tespitlerinin acilen gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR

İl Sağlık Müdürlüğü ve Nüfus Müdürlükleri ile görüşülerek aile hekimliklerinden ve ilçe nüfus müdürlüklerinden çağ nüfusunu tespit etmek ve verilerin belediyeler işbirliği ile mekânsal analizi yapılarak eğitim politikalarının oluşturulması gerekmektedir. Okullaşma oranlarının artırılması konusunda rehber öğretmenlerin daha işlevsel bir yapı haline getirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla milli eğitim insan kaynakları politikalarında gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Mesleki eğitim kalitesinin artırılması öğrenci profilinin iyileştirilmesi ve daha etkili bir eğitim sisteminin oluşturulması için öncelikli olarak mesleki seçimde başarısız ve ilgisiz öğrencilerin yönlendirilmesinden ziyade ilgi ve yeteneğinin olup olmamasının araştırılması gerekmektedir. Bu yüzden sadece rehber öğretmenler ile değil işverenler ve ailelerinde ortak bir eylem sahası içinde mesleki eğitiminin toplum içerisinde statüsünü güçlendirmek gerekmektedir. Konya bu anlamda bir gelişmeye ciddi bir ihtiyaç duymaktadır. Hem milli eğitimin hem de sanayi odasının bu alanda ihtiyaçlarının ortak olması etkili bir iletişim platformu içerisinde büyük bir fırsata dönüştürülebilir.

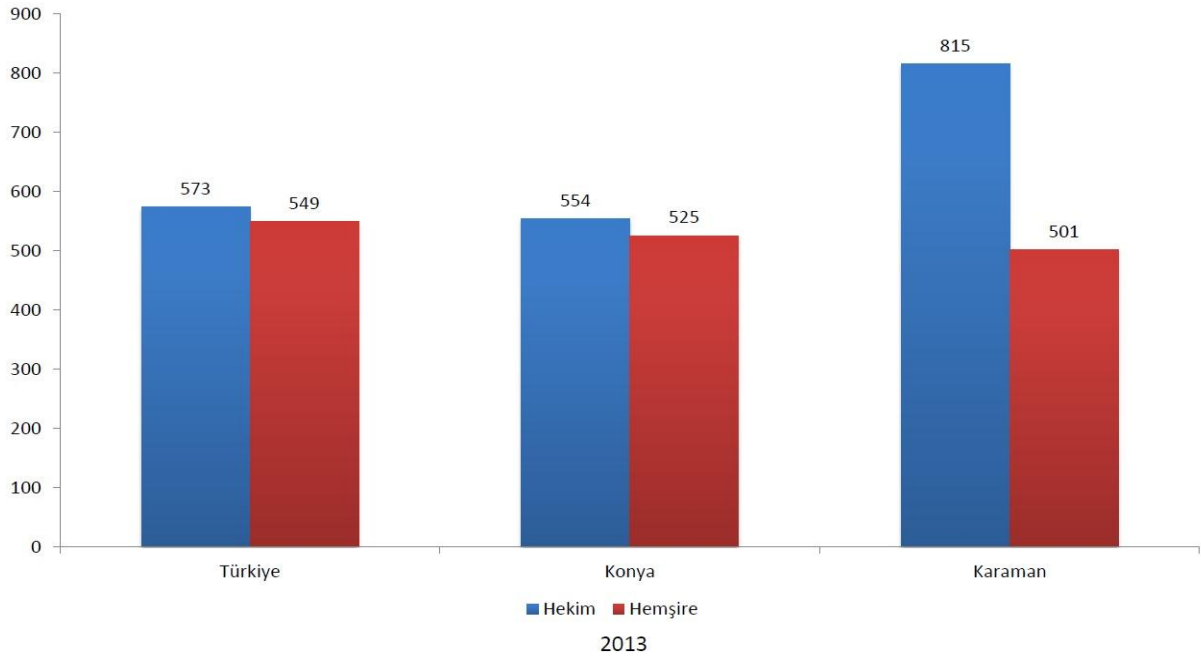
SONUÇ

Konya Anadolu'nun hızla büyüyen sanayi, ticaret, turizm alanlarında atılım yapan önemli bir büyüme merkezidir. Tüm bu sektörlerdeki gelişmeler ancak eğitim alanındaki atılımlarla gerçekleşebilir. Özellikle mesleki eğitim alanında sadece günümüzün sorunları için değil gelecek eğilimlere yönelik planlamaların ve çalışmaların yapılması gerekmektedir.

3 SAĞLIK

MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM

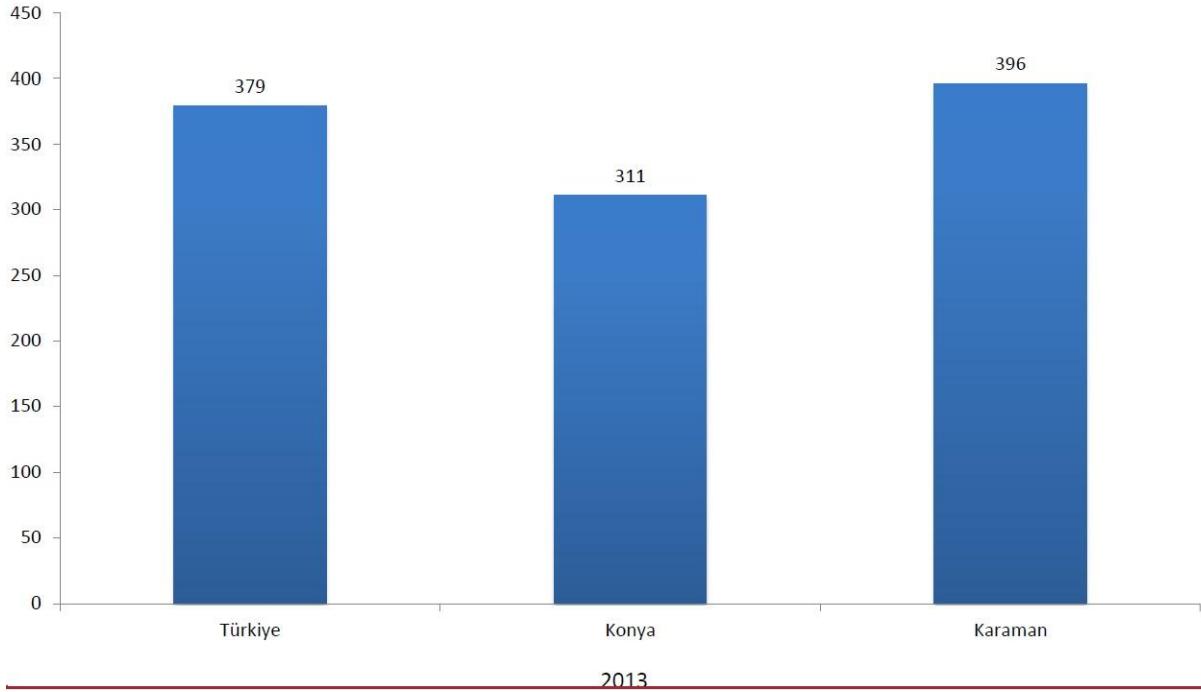
Sağlık, insani kalkınmanın temel kriterlerinden birisidir. Ayrıca ekonomik kalkınma içinde önemli bir etkidir. Konya son yıllarda gelişen sanayisi, artan kültürel ve ekonomik faaliyetleri ile birlikte sağlık alanında da ciddi bir büyüme potansiyeli göstermiştir. Bu anlamda Konya Türkiye ortalamasının üzerinde bir sağlık göstergesine sahiptir. Sağlık personeli başına düşen kişi sayısı incelendiğinde Konya'nın Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Hekim başına 554 kişi düşerken hemşire başına 525 kişi düşmektedir. Bu rakamlara bakıldığında Konya'da bir hekime daha az kişi düştüğü görülmektedir

Şekil 9 Sağlık Personeli Başına Düşen Kişi Sayısı

KAYNAK: TÜİK 2015

Yatak başına düşen kişi sayısı incelendiğinde de Konya'nın iyi bir seviyede olduğu görülmektedir. Yatak başına 311 kişi düşmektedir.

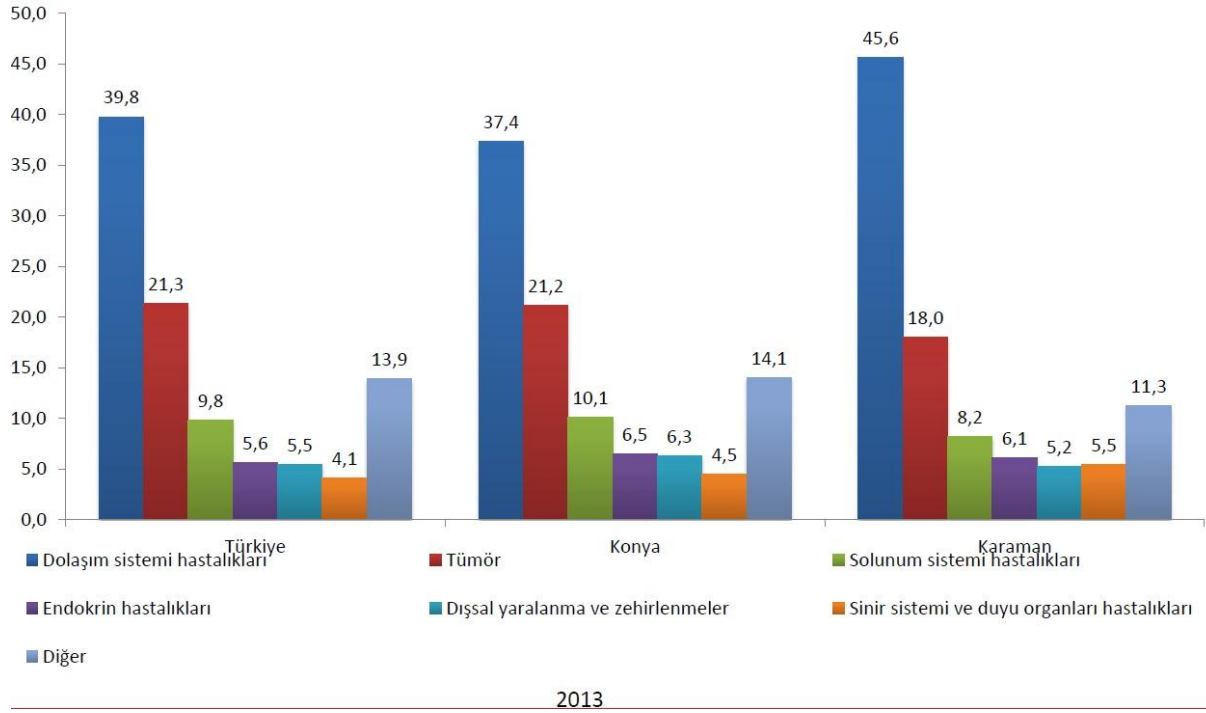

Şekil 10 Yatak Başına Düşen Kişi Sayısı

KAYNAK: TÜİK 2015

Konya'da yaşayan insanların ölüm nedenlerine bakıldığında ağırlıklı olarak dolaşım sistemi hastalıklarından kaynaklı olduğu görülmektedir. İkinci olarak tümör ve solunum sistemi

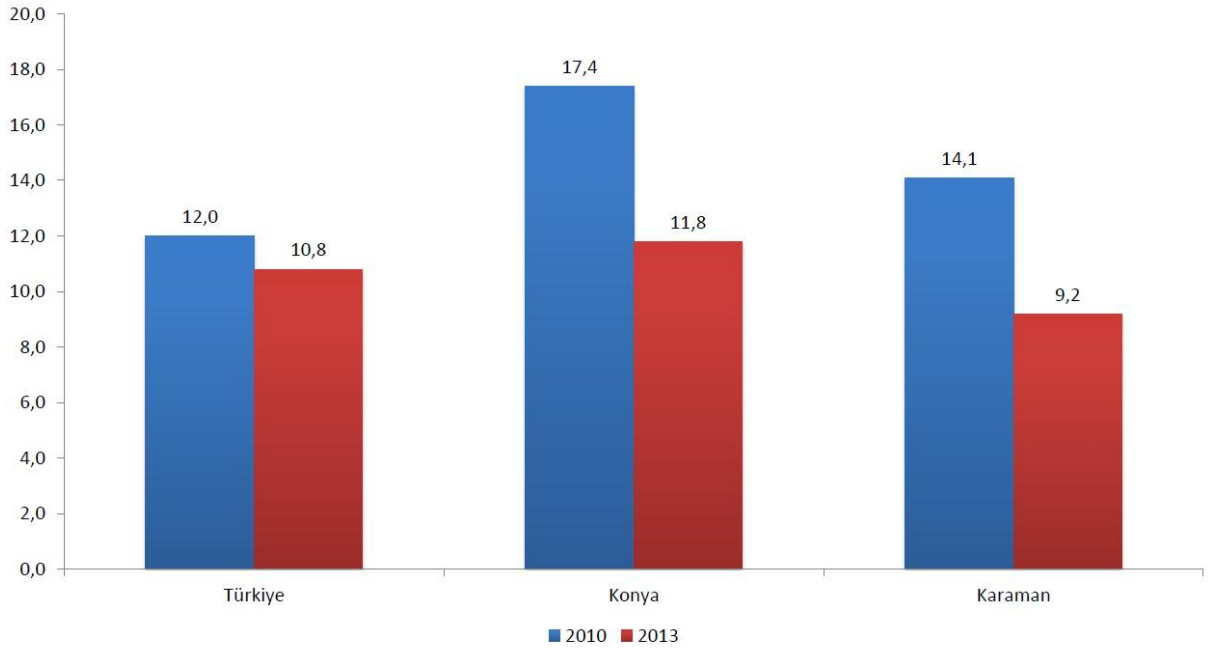
hastalıkları gelmektedir. Türkiye’de ve Konya’da gerçekleşen ölümlerin nedenlerine bakıldığında benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Şekil 11 Ölüm Nedenleri

KAYNAK: TÜİK 2015

Konya’nın bebek ölüm hızına bakıldığında yıllar içinde ciddi bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Son yıllarda temel kamu hizmetlerinde gerçekleştirilen yatırımlar ve sağlık altyapısındaki gelişmeler anne ve bebeklerin daha sağlıklı süreç yaşamalarına olanak sağlamaktadır. Ancak hala Konya Türkiye ortalamasının üstünde bir seviyededir.

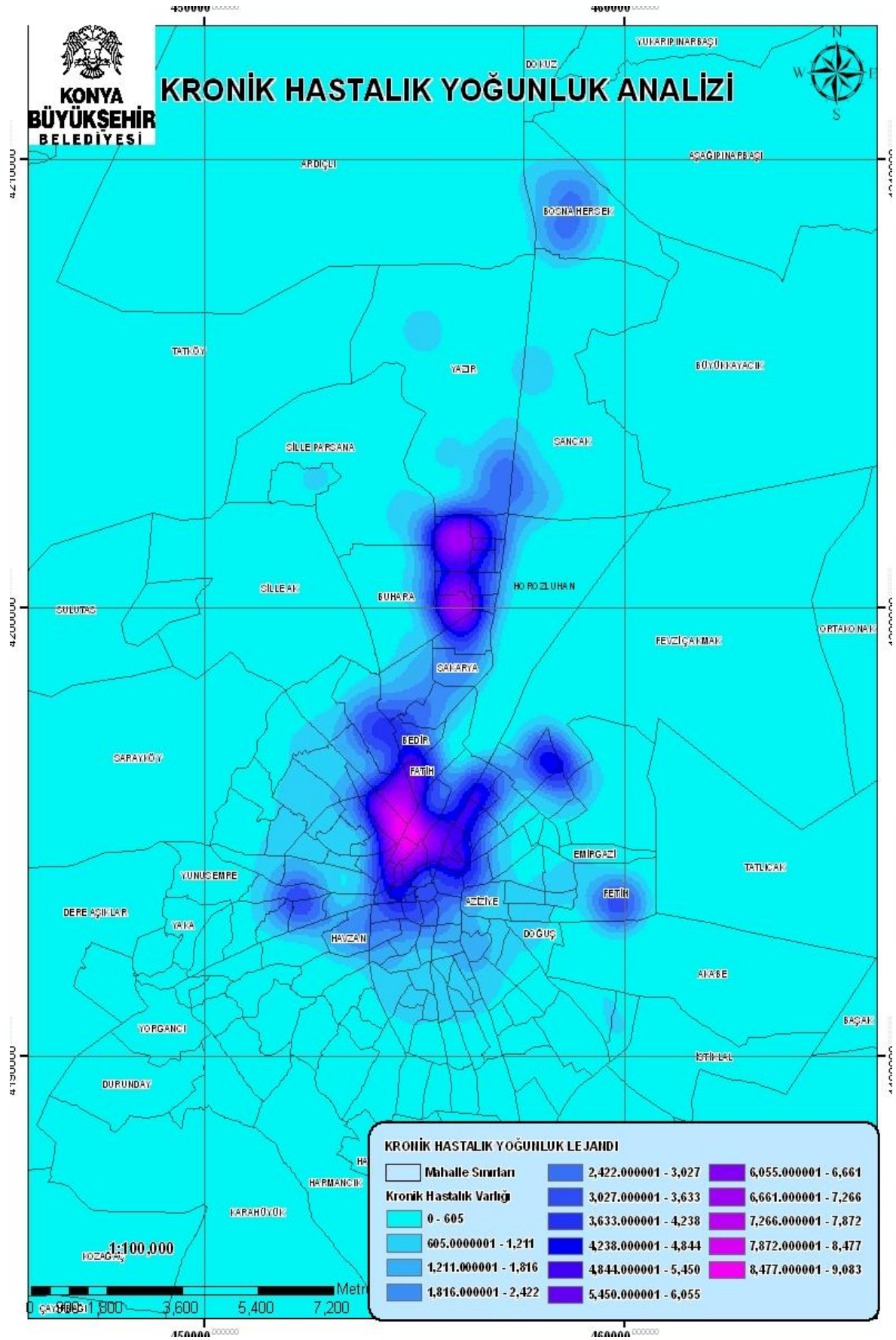

*Belli bir yıl içinde her 1000 canlı doğum başına düşen bebek ölüm sayısıdır.

Şekil 12 Bebek Ölüm Hızı

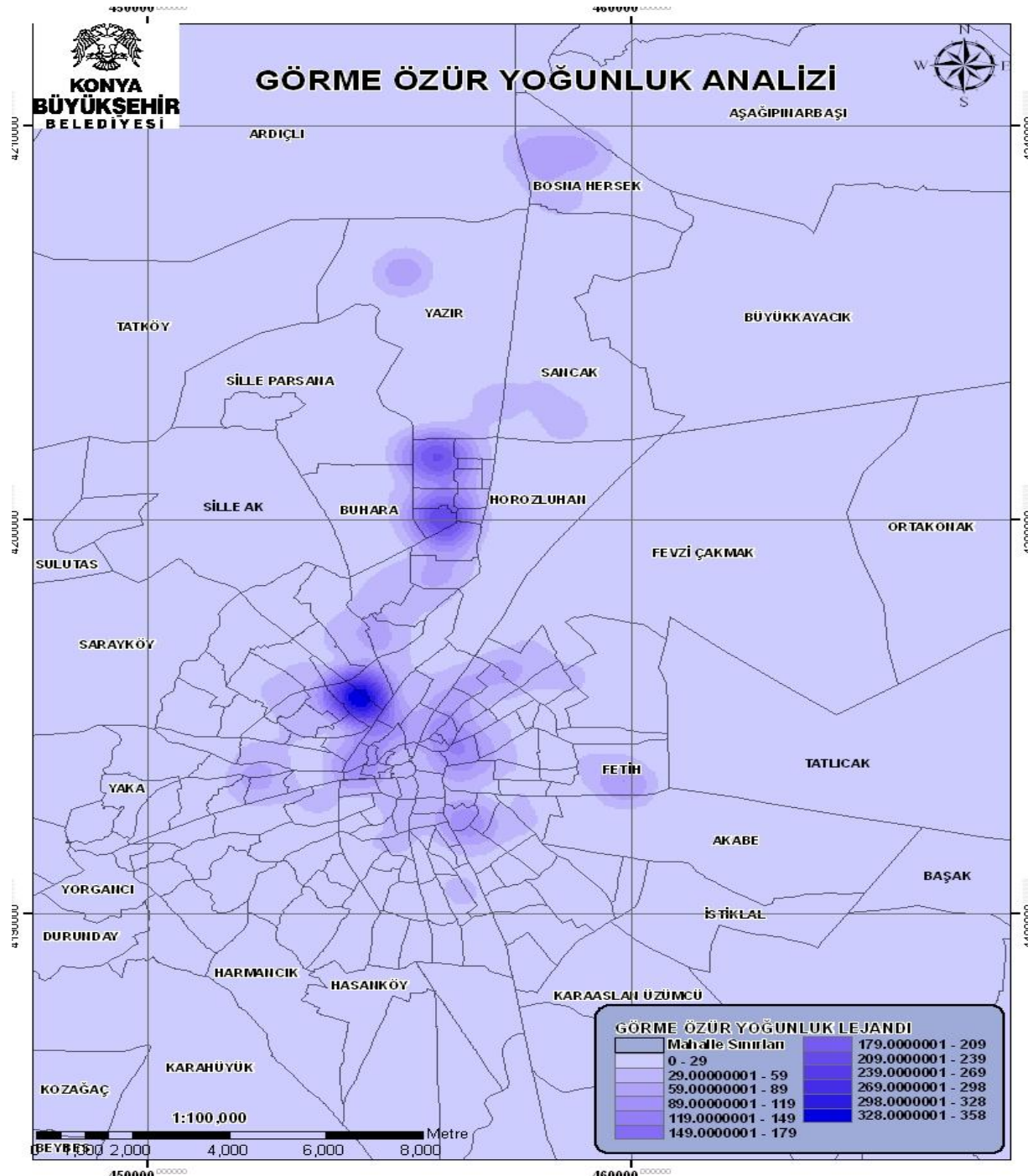
KAYNAK: TÜİK 2015

Konya kent merkezi kronik hastalıkların haritalandırmasına bakıldığında daha çok kent merkezi yerleşim alanları ve İstanbul yolu üzerinde gözükmektedir. Bu hastalıkların mekânsal bir ilişkisinin olup olmadığı için ilgili kamu kurumları işbirliğinde araştırılması gerekmektedir. Haritanın hastalık yoğunluğunun kuzeye doğru olan İstanbul yolunda ve yeni yerleşim bölgeleri olan batıya doğru yayılması kentin bu alanlara doğru büyüme potansiyeli yaşanmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle sığınmacıların ve alt gelir grubundan insanların yaşadığı ve merkezin doğu kısmında kalan bölgelerde kayıt dışı ve sigortasız barınmanın çokluğundan dolayı bu bölgelerde hastalık oranları düşük görülmektedir. Ancak olumsuz yaşam koşulları ve temel kamu hizmetlerine ulaşımında eksiklikleri olan bu bölgelerin hastalık oranlarının çok daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Harita 5 Kronik Hastalık Yoğunluk Analizi

Görme özürlüler ile ilgili Konya Büyükşehir Belediyesinin haritası incelendiğinde görme özürlü vatandaşların sosyal hizmet merkezleri ve mekânsal olarak daha geniş alanlara sahip yerleşim bölgelerinde yaşadıkları görülmektedir. Özellikle mor yoğunluğun olduğu bölgeler başta tramvay olmak üzere ana yol ve ulaşım güzergâhında olması ve şehrin karmaşıklığı ve sıkışıklığından uzak olması bakımından yaşanabilirliği göstermektedir.

Harita 6 Görme Özürlü Yoğunluk Analizi

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Sağlık ile ilgili konularda veri toplama sürecinde karşılaşılan en büyük sorunlardan birisi idari yapılanmalardan dolayı veri arşivlerinin bütüncül bir şekilde elde edilememesi olmuştur. Konu başlıkları ve faaliyet alanlarına göre halk sağlığı müdürlüğü ya da il sağlık müdürlüğü ile kamu hastaneler birliği arasında ortak bir veri bütünlüğünün sağlanması gerekmektedir. Ayrıca Konya'nın son yıllarda hızla artan kanser vakaları ile detaylı veri temini ve sebeplerinin öğrenilmesi gerçekleştirilememiştir. Belirli ilçelerde toprak ve binalarda yapılan analizler bu ilçelerde bazı kanser vakalarının yüksek olmasından kaynaklandığını göstermektedir. Diğer bir konu Konya'nın sanayi kenti olmasından kaynaklı iş kazalarına özellikle yanık kazalarına karşı yetersiz altyapısının olmasıdır. Son birkaç yıl içerisinde yanık merkezlerindeki alt yapı geliştirilmesi ve yatak sayısındaki artışlar Konya'nın potansiyel kaza olasılığı için yetersiz olacağı ihtimalini ortaya çıkarmaktadır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR VE SONUÇ

Öncelikli olarak sağlık ile ilgili verilerin bütüncül bir tabanda birleştirilmesi ve ilgili kamu kurumları tarafından paylaşılması gerekmektedir. Sağlık ile ilgili konuların sadece sağlık bakanlığı bünyesinde değil insani politika üreten ve uygulayan tüm kuruluşlar tarafından değerlendirilebilmesi gerekmektedir. Bu şekilde başta belediyeler, kalkınma ajansı, kop ve ilişkili kurumlar tarafından insani ve mekânsal politikalar oluşturulabilir. Konya'nın sağlık alanında ciddi bir potansiyele sahip olması bu süreç içinde ciddi bir fırsat alanını oluşturmaktadır. Verimli işbirlikleri ile Türkiye'ye örnek olacak bir model oluşturulabilir.

4 AİLE

MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM

Konya'nın ortalama hane halkı büyüklüğü azaldı. 2013 yılında 3,63 olan Konya ilinin ortalama hane halkı büyüklüğü 2014 yılında azalarak 3,58 oldu. Konya ili bu değer ile illerin ortalama hane halkı büyüklüğü sıralamasında 30'uncu sırada yer aldı. Türkiye'de 2013 yılında 3,63 olan ortalama hane halkı büyüklüğü 2014 yılında azalarak 3.57 olarak gerçekleşmiştir(TÜİK,2015). 2014 yılında ortalama hane halkı büyüklüğü 30 ilde 3,57 olan Türkiye değerinin üzerinde olurken, 51 ilde ise Türkiye değerinin altında gerçekleşti. Ortalama hane halkı büyüklüğünün en yüksek olduğu ilk on il sırasıyla; Şırnak (7,34), Hakkâri (6,57), Şanlıurfa (6,08); Batman (6,07), Siirt (6,01), Muş (5,97), Mardin (5,90), Ağrı (5,98), Van (5,76), Bitlis (5,54) illeri olurken; en düşük on il ise sırasıyla Çanakkale (2,70), Balıkesir (2,81), Eskişehir (2,81), Burdur (2,92), Edirne

ve Muğla (2,93), Tunceli (2,95), Sinop (2,96), Kırklareli ve Çankırı (2,97) illeri oldu. Bölge illerinden Karaman ili 3,29 değeri ile 45'inci sırada yer aldı. 2013 yılında ise ortalama hane halkı büyüklüğü 31 ilde 3,63 olan Türkiye değerinin üzerinde iken, 50 ilde ise Türkiye değerinin altında idi. 2013 yılında ortalama hane halkı büyüklüğünün en yüksek olduğu ilk üç il Şırnak (7,66), Hakkâri (6,79) ve Muş (6,23) illeri iken son üç sırayı ise Çanakkale (2,73), Balıkesir (2,85) ve Eskişehir (2,85) illeri almıştı(TÜİK,2015).

Tablo 6 Yıllara Göre Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
TÜRKİYE	3,97	3,97	3,89	3,76	3,69	3,63	3,57
KONYA	3,99	3,96	3,86	3,74	3,67	3,63	3,58

KAYNAK: TÜİK 2015

Ortalama hane halkı büyüklüğü hem ülkemizde hem de Konya'da her yıl azalmaktadır. Konya ilinin ortalama hane halkı büyüklüğü 2008 ve 2014 yıllarında Türkiye değerinin üzerinde, 2013 yılında Türkiye ile aynı değeri alırken, 2009, 2010, 2011 ve 2012 yıllarında ise Türkiye değerinin altında gerçekleşti.

Ortalama hane halkı büyüklüğünün en yüksek olduğu ilçe Altınekin (4,32) ilçesi olmuştur.2014 yılında Konya ilinde ortalama hane halkı büyüklüğü 11 ilçede 3,58 olan Konya değerinin üzerinde olurken; 20 ilçede ise Konya değerinin altında gerçekleşmiştir. Ortalama hane halkı büyüklüğünün en yüksek olduğu üç ilçe sırasıyla Altınekin (4,32), Çumra (4,09) ve Karapınar (4,08), en az olan ilçeler ise Yalınhöyük (2,60), Hüyük (2,72) ve Doğanhisar (2,74) ilçeleridir. Merkez ilçelerin ortalama hane halkı büyüklüğü ise Karatay'da (3,95), Meram'da (3,71) ve Selçuklu'da ise (3,55) olarak gerçekleşmiştir(TÜİK,2015).

EVLENME

2014 yılında Konya'da 16 577, Türkiye'de 599 704 ise çift evlenmiştir. 2014 yılında Konya'da evlenen çiftlerin sayısı bir önceki yıla göre %1 oranında azalarak 16 577'ye düşmüştür. Türkiye genelinde ise evlenen çiftlerin sayısı bir önceki yıla göre %0,1 oranında azalarak 599 704 olmuştur. 2014 yılında en fazla evlenme 112 141 çift ile İstanbul'da gerçekleşmiştir. Konya ili 16 577 çift ile 8. sırada gelmektedir. En düşük evlenme sayısı 528 çift ile Bayburt'tadır(TÜİK,2015).

Türkiye genelinde kaba evlenme hızı %7,8 olarak gerçekleşmiştir. Kaba evlenme hızının 2014 yılında en yüksek olduğu il %10,78 ile Kilis olmuştur. Kaba evlenme hızının en düşük olduğu il ise %5,93 ile Çanakkale'dir. Konya ili %8,0 kaba evlenme hızı ile 26. sırada yer almıştır. İlk kez

evlenen çiftler arasındaki ortalama yaş farkı Konya’da 3, Türkiye’de 3,2’dir. 2014 yılı verilerine göre ortalama ilk evlenme yaşı Konya’da erkekler için 25,4 ve kadınlar için 22,4’dür. İlk kez evlenen erkek ile kadın arasındaki ortalama yaş farkı 3’dür. Türkiye’de ise ortalama ilk evlenme yaşı; erkekler için 26,9, kadınlar için 23,7 olmuştur. Erkek ile kadın arasındaki ortalama ilk evlenme yaşı farkı 3,2’dir(TÜİK,2015).

BOŞANMA

Günümüzde toplumun her alanında olduğu gibi aile yapısında da büyük değişiklikler, dönüşümler yaşanmaktadır. Küreselleşme ile birlikte değişen yaşam koşulları, iletişim ve medya sektörünün olumsuz etkileri, tüketim ilişkilerinin ön planda vurgulanması toplumun içinde farklı etkiler oluşturmaktadır. Eğitimden, sosyal hizmetlere, yaşlanmadan aile planlamasına kadar birçok alan bu dönüşümlerden etkilenmektedir. Aile kurumu, çalışmanın başında belirtildiği gibi kültürün ve nesillerin devam etmesinden, temel ekonomik üretim ilişkilerinin oluşturulmasına kadar birçok işleve sahiptir. En önemli olarak toplumda sosyal sermaye oluşumunun temelini oluşturmaktadır. Sosyal sermaye en basit anlamıyla kişiler arasında güvene dayalı ilişkiler bütünüdür⁶. Kişiler arası oluşturulan güven duygusu ile kültür oluşturulmasından paylaşımına, ekonomik aktivitelerin geliştirilmesine kadar birçok alanda temel oluşturulmaktadır. Bu anlamda sosyal sermaye iktisadi kalkınmanın çimentosunu oluşturmaktadır. Ekonomik ve fiziki yatırımlarının hepsi güven sermayesi ile işlevsel ve sürdürülebilir hale gelebilmektedir. Bu bağlamda hem birbirine güvenen ve ortak yaşamı seçerek hayatın tüm zorluklarına birlikte direnmeye söz vermiş çiftlerin, hem de yetiştirdikleri çocukların toplumsallaştıkları bir kurum olarak aile büyük önem arz etmektedir. Bölgemizde de aile yapısındaki olumsuz değişimler ve dönüşümler, yerel kalkınma hedeflerine ulaşılamamasındaki sebepler ile benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda Konya-Karaman bölgesinin boşanma istatistiklerinin zaman içindeki değişimleri ve sebepleri detaylı olarak incelendiği zaman bölgede tartışılan birçok sebebin iç içe geçmiş olacağı görülecektir. 2014 yılında Konya’da 3 507, Türkiye’de 130 913 çift boşanmıştır. 2014 yılında Konya’da boşanan çiftlerin sayısı bir önceki yıla göre %2,2 azalarak 3 507’ye düşmüştür. Türkiye genelinde ise boşanan çiftlerin sayısı bir önceki yıla göre %4,5 artarak 130 913’e yükselmiştir. 2014 yılında en fazla boşanma 28 907 çift ile İstanbul’da gerçekleşti. Konya ili 3 507 çift ile 8. sırada gelmektedir. En düşük boşanma sayısı 31 çift ile Hakkâri’de dir. Türkiye genelinde kaba

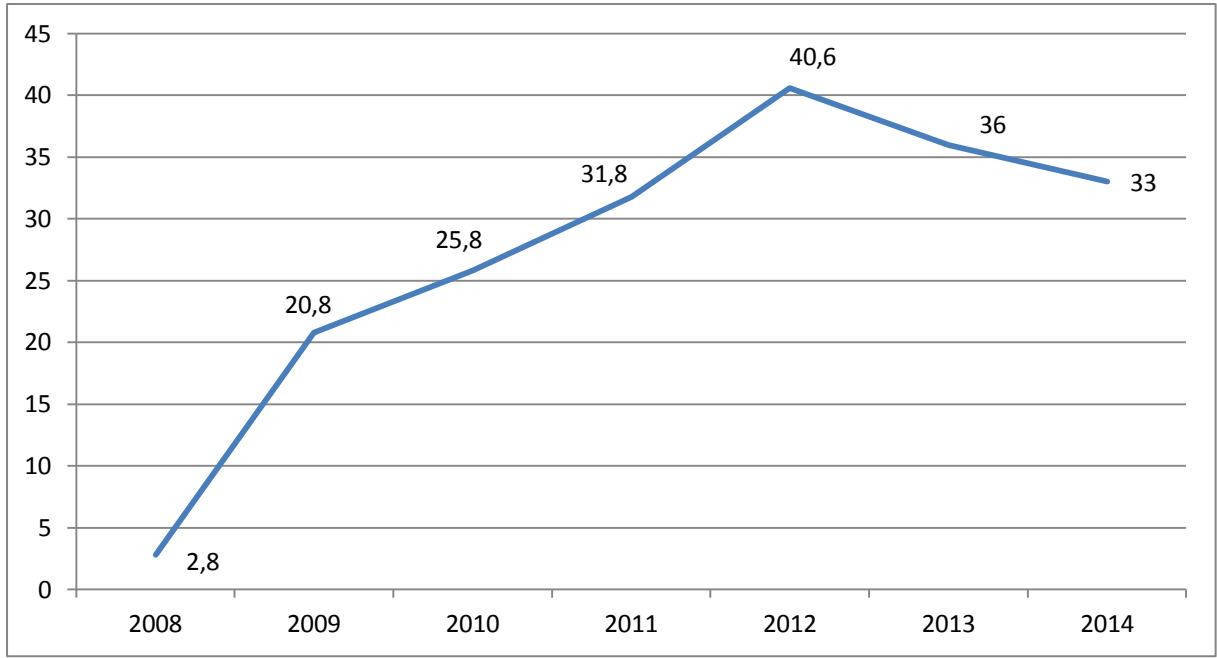
⁶ Temple,2000, s.23. “Growth Effects of Education and Social Capital in the OECD”

boşanma hızı %1,70 olarak gerçekleşmiştir. Antalya %2,87 ile en yüksek kaba boşanma hızına sahip il olmuştur. Kaba boşanma hızının en düşük olduğu il ise %0,11 ile Hakkâri olmuştur. Konya ili %1,69 kaba boşanma hızı ile 28. sırada yer almıştır(TÜİK,2015).

Türkiye genelinde en yüksek boşanma erkeklerde 27 882, kadınlarda ise 27 332 boşanma ile 30-34 yaş grubunda gerçekleşmiştir. Konya ilinde en yüksek boşanma erkeklerde 835 boşanma ile 30-34 yaş grubunda, kadınlarda ise 794 boşanma ile 25-29 yaş grubunda gerçekleşmiştir(TÜİK,2015).

2014 yılında Konya’da boşanan çiftlerin sayısı bir önceki yıla göre %2,2 azalarak 3 507’ye düşmüştür. Türkiye genelinde ise boşanan çiftlerin sayısı bir önceki yıla göre %4,5 artarak 130 913’e yükselmiştir. 2014 yılında en fazla boşanma 28 907 çift ile İstanbul’da gerçekleşti. Konya ili 3 507 çift ile 8. sırada gelmektedir. En düşük boşanma sayısı 31 çift ile Hakkâri’dedir(TÜİK,2015).

Türkiye genelinde kaba boşanma hızı %1,70 olarak gerçekleşmiştir. Antalya %2,87 ile en yüksek Türkiye kaba boşanma hızına sahip il olmuştur. Kaba boşanma hızının en düşük olduğu il ise %0,11 ile Hakkâri olmuştur. Konya ili %1,69 kaba boşanma hızı ile 28. sırada yer almıştır. Konya’da boşanmaların %45’i, Türkiye’de ise %40’ı, evliliğin ilk beş yılı içinde gerçekleşti. 2014 yılında Konya’da boşanmaların %45’i evliliğin ilk 5 yılı içinde, %23’ü evlilik süresi 6-10 yıl olan evli çiftler arasında, %20’si ise 16 yıl ve daha fazla süre evli olan çiftlerde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Türkiye’deki boşanmaların % 39,6’ı evliliğin ilk 5 yılı içinde, %24,6’sı ise 16 yıl ve daha fazla süre evli olan çiftlerde gerçekleştiği görülmektedir(TÜİK,2015).

Şekil 13 2007 Yılına Kıyasla Boşanma Artışı (%)

KAYNAK: TÜİK 2014

Ağırlıklı olarak güven ve saygı eksikliği sonucu oluşan boşanmaların bölgesel düzeyde sebeplerinden ziyade istatistiksel alanda değerlendirmesi yapıldığında il bazında yıllara göre hızlı bir artış yaşanmaktadır. Aşağıdaki tabloda Konya’da gerçekleşen boşanma sayılarının 2007 yılına göre değişimleri verilmektedir. 2007 yılında boşanan 2637 çifte göre yıllar içinde ortalama %40 artış yaşandığı görülmektedir. 2012 yılında % 41 ile en yüksek artış yaşanmıştır. Sonraki yılda az bir düşüş yaşanmış olsa da yıllar içinde boşanma oranlarındaki artış hızla yükselmektedir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Bölgemizde aile kurumunun sürdürülebilir olmasını sağlamak için öncelikle bölgesel düzeyde boşanma sebeplerinin kesin olarak bilinmesi gerekmektedir. İkinci olarak boşanmanın ikametgâh bazında verilerinin oluşturulması ile daha önce farklı illerde evlenip görev, tayin veya farklı sebeplerden dolayı Konya, Karaman bölgesinde geçici ikametgâh ederken gerçekleşen boşanmaların ayrıştırılarak bölgede kalıcı ikame eden boşanmış çiftlerin sayılarının belirlenmesi sorunun ele alınış yöntemi bakımından yol gösterici olacaktır. Boşanma sebeplerinin ve sıklıkla karşılaşılan hataların belirlenmesi ile evlenme hazırlığı yapan çiftlere farklı kamu ve sivil toplum kuruluşları tarafından verilen genel bilgilendirmeler dışında evlilik hayatlarında karşılaşılabilecekleri olası sıkıntılara karşı odaklanılan çalışmalar yapılabilir. Bu konuda gerekli eğitim ve psikolojik destek verilebilir. Bu bildirim ve eğitimler söyleşi, film

gösterimleri, yaşanmış hikâyelerin anlatılması ve farklı odak grup çalışmaları ile etkileşimli, katılımcıların kendilerini ifade edebildiği, konu ile ilgili kendi çıkarımlar yapabildiği etkileşimli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Klasik anlamda kalabalık ortamlardaki bir kişinin konuştuğu ve tüm salonun dinlediği yöntemler istenilen etkiyi sağlayamamaktadır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR

Başta belediyeler olmak üzere, ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşları konu ile ilgili çeşitli çalışma yapmaktadırlar. Kurumların yaptığı çalışmalar her gün değişen iletişim ve tüketim ilişkileri ve bunun aile yapısı üzerindeki etkileri karşısında yetersiz kalabilmektedir. Bu bakımdan uygulanacak politikaların farklı disiplinler ve kurumların katkılarıyla toplumunu daha iyi okuyabilecek şekilde ve inovatif bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir.

Günümüz koşullarında artan boşanmaların sebeplerinin araştırılıp, il özelinde çözümler üretilerek boşanmayı engelleyebilecek tedbirlerin alınması ayrıca boşanmış çiftler ve bu ailelerin çocukları için yaşanabilecek olası travmalara karşı psikolojik destek verebilecek programların düzenlenmesi gerekmektedir.

Konya halkının toplum değerlerine ve aile bütünlüğüne karşı hassaslığı ve manevi yapısı boşanma olgusunun çözümünde önemli bir fırsat teşkil etmektedir.

SONUÇ

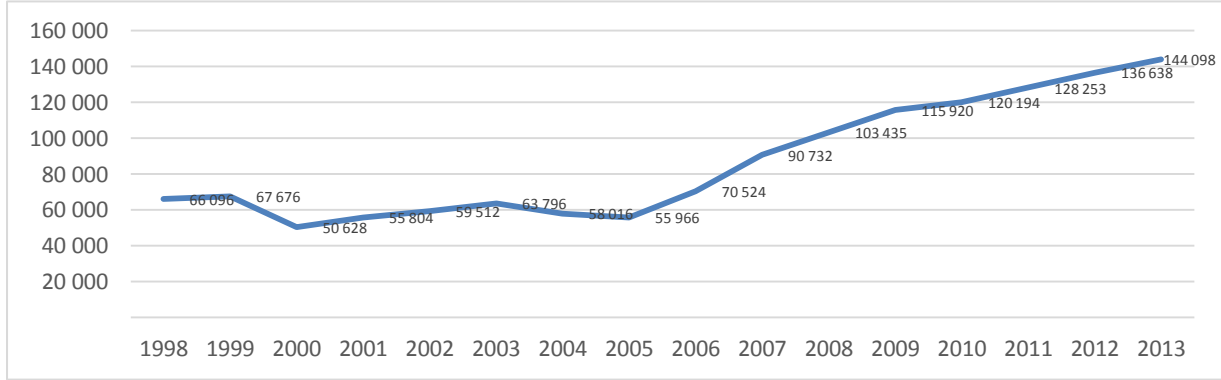
Boşanma olgusu sosyal ve psikolojik olumsuzlukları beraberinde taşımaktadır. Özellikle çocuklu ailelerin ayrılmaları ile psikolojik travmaların artabilme ihtimali bulunmaktadır. Boşanma ayrıca toplumun ekonomik yapısının zayıflatan bir olgudur. Birçok tek ebeveynli aile düşük gelirle yaşamak zorunda kalırken sağlık, eğitim, ulaşım ve sosyal hizmetlerin planlanmasında bu durum hassas bir yapıya sahiptir.

5 GÜVENLİK VE ADALET

MEVCUT DURUM

Suç olgusu bireysel fiil ve karşı tarafın mağdur edilmesinden öte sosyal, ekonomik ve asayiş içermelerini barındıran toplumsal bir olgudur. Bu yüzden suç olaylarının sosyoloji, psikoloji, hukuk, kriminoloji ve mekânsal yaklaşımlar ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Suç oranlarındaki artış ve mekânsal olarak farklılık göstermesi toplumsal huzur ve güvenliğe zarar vermektedir. Bu yüzden suç olaylarına yönelik bütüncül yaklaşımlarla doğru metotların oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir.

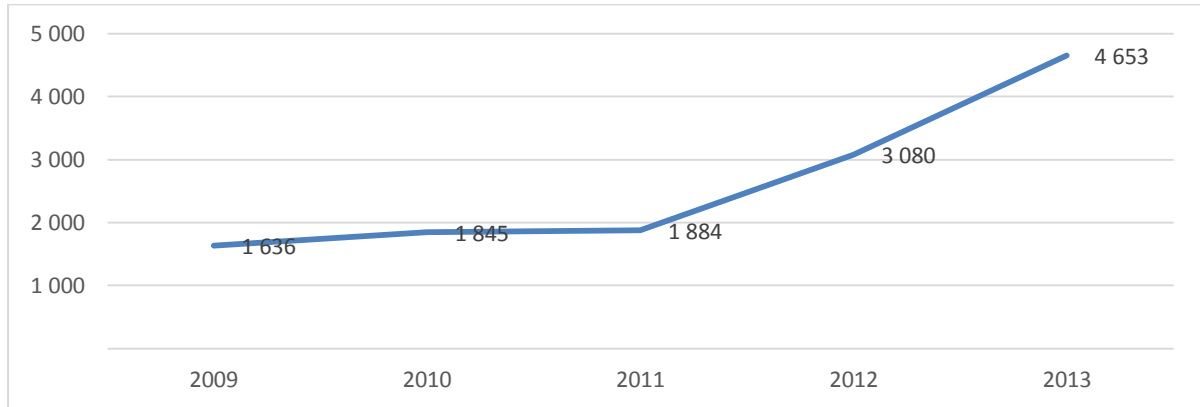
Aşağıdaki grafikten de görüldüğü gibi yıllar geçtikçe Türkiye’de hükümlü ve tutuklu sayısında önemli bir artış meydana gelmiştir. Özellikle 2005 yılından sonra her yıl hükümlü ve tutuklu sayısı artmıştır. 2005 yılında 55.966 olan hükümlü ve tutuklu sayısı 2013 yılında 144.098 olmuştur. Sekiz yıllık sürede neredeyse üç katlık bir artış meydana gelmiştir.

Şekil 14 Hükümlü ve Tutuklu Sayısı, Türkiye

Kaynak: TÜİK

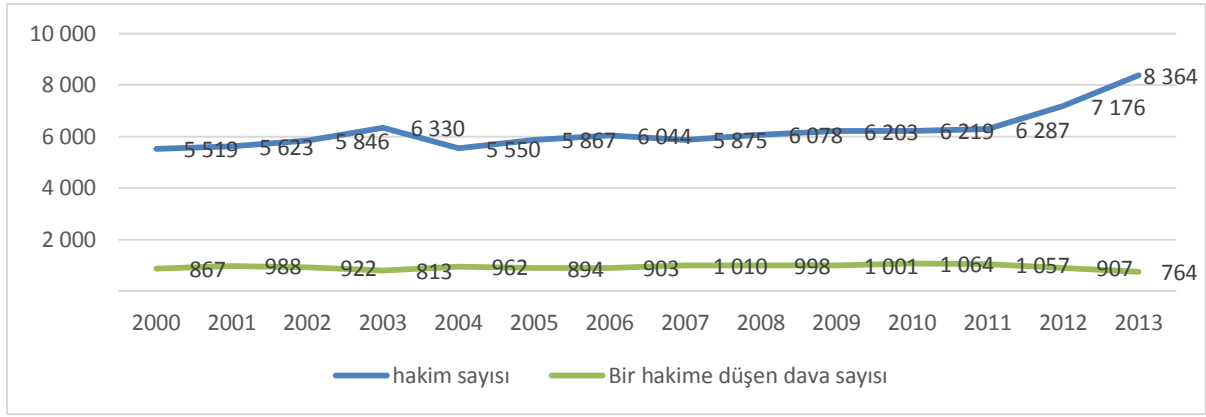
Konya’nın hükümlü sayısı da Türkiye genelinden farklı değildir, Şekil 16’da görüldüğü gibi 2011’den sonra kayda değer bir artış meydana gelmiştir. Verilerin toplandığı yıllar arasında ceza infaz kurumuna giren hükümlü sayısında 3 katlık artış meydana gelmiştir.

Şekil 15 Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler, Konya

Kaynak: TÜİK

Adalet hizmetlerinin hızlı sağlandığını gösteren temel göstergelerden olan hâkim başına düşen dava sayısının yıllara göre fazla dalgalanmadığını görmekteyiz. 2011 yılından sonra görece olarak azalan bu sayının, yine 2011 yılında belirgin bir şekilde artış gösteren hakim sayısı ile doğrusal bir ilişkisi olduğunu söyleyebiliriz. Bu ilişki Şekil 17’de ayrıntılı bir şekilde ortaya konmuştur.

Şekil 16 Hakim Sayısı Ve Bir Hakime Düşen Dava Sayısı, Türkiye

Kaynak: TÜİK

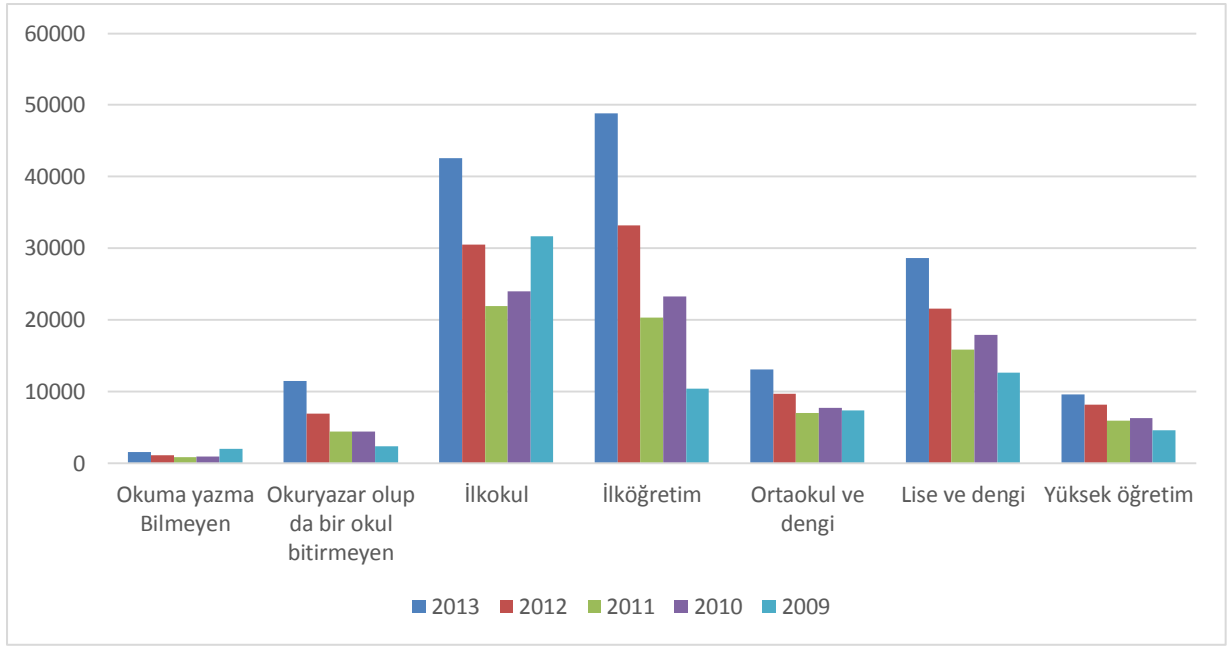
Adalet hizmetlerinin hızını ve standardını ölçmek için kullanılabilecek diğer bir veri türü ise Cumhuriyet Başsavcılıkları soruşturma evresi iş durumu istatistikleridir. 2013 yılı içinde Konya’da yeni gelen soruşturma âdeti yaklaşık 95.000 olup, bir önceki yıldan devir olan soruşturma sayısı ise yaklaşık 53.000’dir. Toplam 148.000 soruşturmanın ise neredeyse 90.000’inin karara bağlandığını görmekteyiz. Türkiye ortalamasına kıyasladığımızda oran olarak çok önemli bir fark gözükmemektedir.

Tablo 7 Cumhuriyet Başsavcılıkları Soruşturma Evresi İş Durumu (2013)

	Toplam	Geçen Yılandan devir	Yıl içinde Gelen	Karara bağlanan	Gelecek yıla devir
Türkiye	6 679 973	3 295 183	3 384 790	3 189 177	3 490 796
Konya	147 928	52 913	95 015	89 567	58 361
Karaman	17 769	4 595	13 174	12 392	5 377

Kaynak: TÜİK

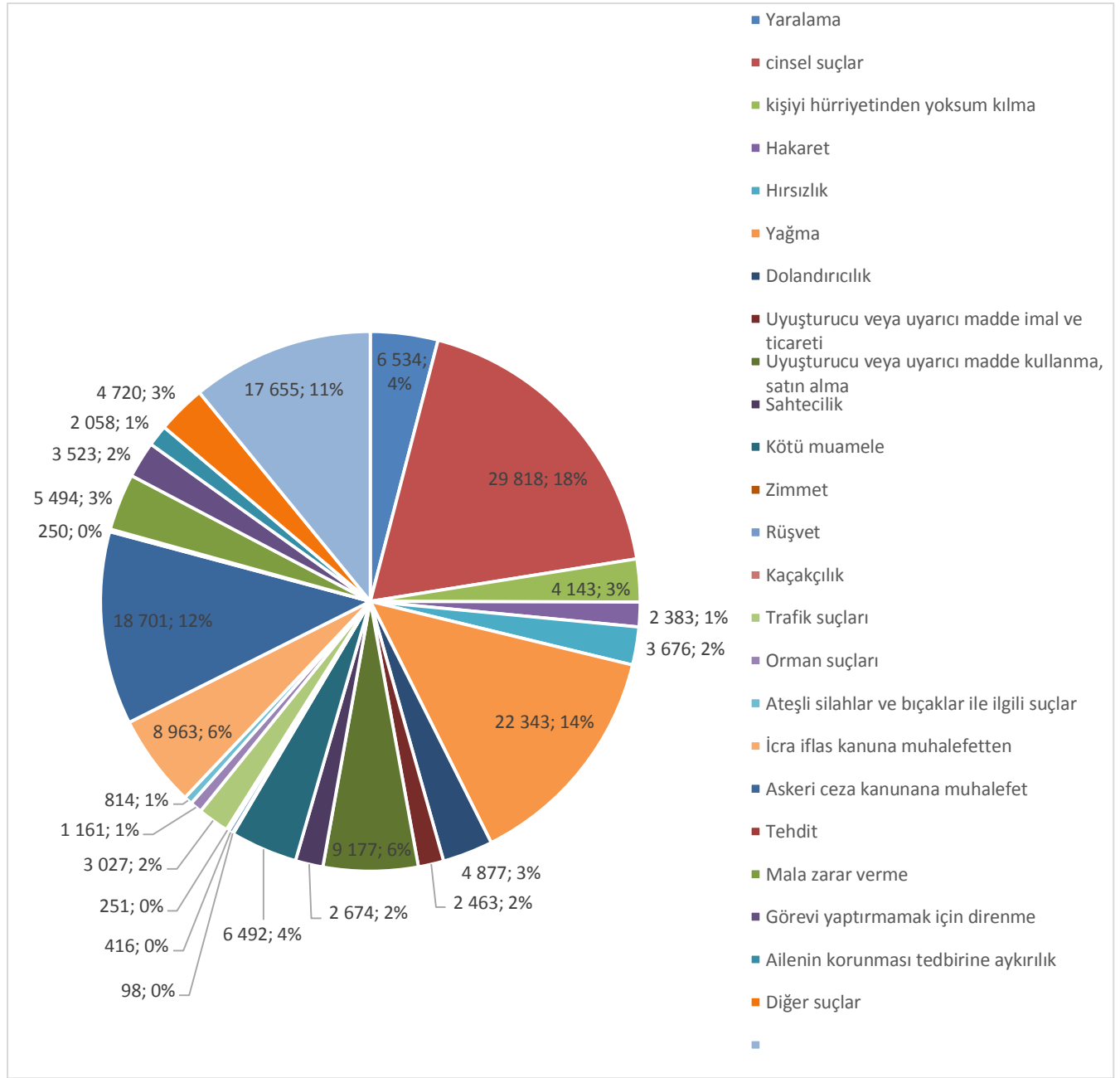
Eğitim durumuna göre hüküm yiyenlere baktığımızda ilkokul ve ilköğretim mezunlarının en kalabalık grubu oluşturduğu görülmektedir. Yıllar geçtikçe hüküm yiyenlerin sayısındaki artışa paralel olarak ilkokul harici her bir eğitim grubunda hükümlü sayısı artış göstermiştir. Daha ayrıntılı bilgi aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 17 Eğitim Durumuna Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler, Türkiye

Konya Büyükşehir Belediyesi kent bilgi sistemi sayesinde büyükşehire bağlı merkez ilçelerde ve mahallelerde suç işleme oranlarını tespit etmek mümkündür. Konya'nın en çok suç işleme oranlarının olduğu yerleşim yerleri incelendiğinde şehirleşme oranının fazla olduğu bölgeler olduğu görülmektedir. Sosyoekonomik imkânların fazlalığı nedeniyle özellikle göç alması bakımından suç oranları ile göç alması doğru orantılıdır. Özellikle kırmızı renkte yoğunlukların olduğu mekânlarda cana karşı olmaktan çok mala karşı suçlarda yoğunluk tespit edilmiştir.

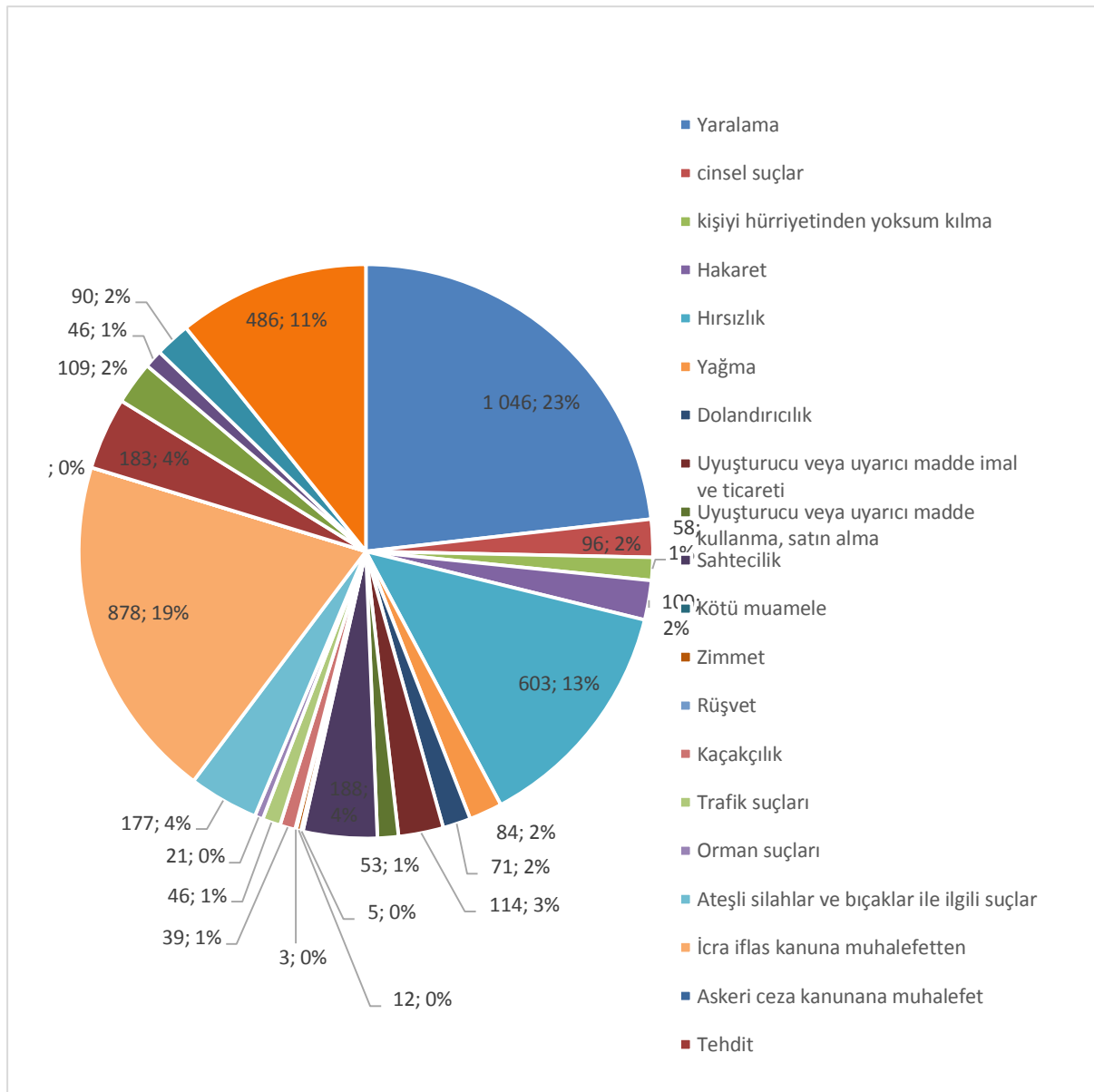
suç türleridir. Diğer suçlarda işlenmekte birlikte yaralama, hırsızlık ve icra iflas kanununa muhalefet suçları tüm suçların %50'sini oluşturmaktadır.

Şekil 18 Suç Türü Ve Suçun İşlendiği İle Göre Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler Türkiye, 2013

Konya’da işlenen suçların türlerine göre dağılımı Türkiye ortalamasına yakın seyretmektedir. Şekil 20’de de ayrıntılı bir şekilde gösterildiği gibi Konya’da işlenen suçları türlerine ve sayılarına göre tasnif ettiğimizde Türkiye geneline benzer sonuçlar elde edilmektedir. Türkiye

genelinde olduğu gibi Konya’da da önde gelen suç türlerinde yaralama, hırsızlık ve icra iflas kanununa muhalefet suçları gelmektedir.

Şekil 19 Suç Türü Ve Suçun İşlendiği İle Göre Ceza Infaz Kurumuna Giren Hükümlüler Konya, 2013

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

TÜİK'ten alınan adalet ve suç istatistikleri hem Konya hem de Türkiye genelinde bize bir takım önemli çıkarımlar sunmuştur. Öncelikli olarak hem Türkiye genelinde hem de Konya'da suç oranlarında önemli bir artış göze çarpmaktadır. Türkiye'de özellikle 2005 yılında sonra hükümlü sayısının sürekli arttığını gözlemlemekteyiz, buna paralel olarak Konya'da da 2011 yılından itibaren ceza infaz kurumuna giren hükümlü sayısında önemli bir artış meydana gelmiştir. Sorunun Türkiye çapında olması not edilmelidir. Konya'da 2010 yılında icra iflas kanununa

muhalefet suçundan hüküm giyenlerin sayısı 481’iken, bu sayı 2013 de neredeyse iki katı olan 878’e yükselmiştir. İcra iflas kanununa muhalefet suçları daha çok ekonomik hayatla ilgili olup, bu artışı 2008 küresel ekonomik krizin etkileri olarak yorumlayabiliriz.

Kent bilgi sisteminden gözlemlediğimiz kadarıyla, Konya’da suçun yoğun olarak işlendiği alanların şehirleşme oranın fazla olduğu bölgeler olduğu tespit edilmiştir. Konya’da en fazla görülen suç türlerinden olan yaralama ve hırsızlık vakalarının da yine bu mahallerde daha yaygın olduğu tahminine varılabilir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Mali suçların hem ülke içinde hem de Konya’da yaygınlaştığı ortamda daha iyi ekonomik koşulların sağlanması suç oranlarının artmasını engelleyebilir. Yine bu konuda yapılan borçlar hukuku ve ticaret hukukundaki yasal düzenlemelerde bu suçların artmasını engelleyebilecek etmenlerden biridir.

Eğitim durumuna göre suçlar incelendiğinde ilkokul ve ilköğretim seviyesinde olanlarda suç oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından halk eğitim merkezlerinde verilebilecek olan eğitimlerle vatandaşların bilinçlendirilmesi amaçlanmalıdır.

Kentleşme oranın yüksek olduğu yerlerde suç oranlarının da yüksek olduğunu belirtmiştik. Bu kapsamda kentleşme oranlarının yüksek olduğu mahallelerde Emniyet Müdürlüğü tarafından daha sık devriye hizmeti verilebilir.

Kamu kurumlarına ek olarak, günümüzde önemi sürekli artan STK’ların da çözümün bir parçası olabileceği unutulmamalıdır. Konu ile çalışan STK’larla iletişime geçip onların da bilgilendirmesi gereklidir.

SONUÇ

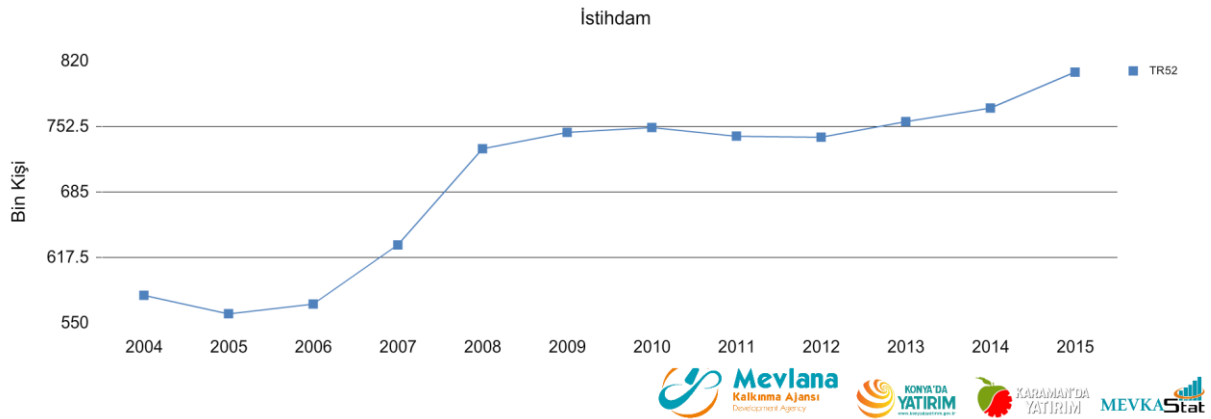
Konya’da yıllar içinde suça karışan kişilerin arttığı verilerle ispatlanmış ve bunun Türkiye genelinde olduğu ortaya konmuştur. Hangi suç türlerinde yoğunlaştığı ve artış eğilimde olan suç türleri belirlenmiştir. Sorunların çözümü için çeşitli kamu kuruluşlarıyla ortaklıklar kurulması ve kuruluşların bilgilendirilmesi tavsiye edilmiştir. Yaralama ve hırsızlık gibi suçların azaltması için konuyla ilgili kuruluşlar düzeyinde farkındalık yaratılmalı ve çözüm için ortak hareket edilmelidir.

6 İSTİHDAM

MEVCUT DURUM VE EĞİLİM

Hem ülke hem de bölgede 2004-2011 yılları itibarı ile sektörel bazda bir değerlendirme yapıldığında, sanayi ve hizmetler sektöründe istihdam oranında artış, tarım sektöründeki istihdam oranında gerileme gözlemlenmiş ve bölgenin tarımdan kopan işgücünü absorbe (soğurma) edebilme kapasitesinin ülke ortalamasının altında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2005 yılı gerek Türkiye gerekse bölgedeki tarım istihdamı bakımından bir değişime işaret etmektedir. 2005 yılına kadar bölgede azalma eğiliminde olan toplam tarım istihdam oranı bu yıldan itibaren artmaya başlamıştır. 2005 ile birlikte ücretsiz aile işçisi oransal olarak artarken, maaşlı ve kendi hesabına çalışan tarımsal nüfus bölgede düşüş eğilimi göstermeye başlamıştır. Gerek Türkiye'de gerekse bölge kırsalındaki ücretsiz aile işçi sayısındaki artış gizli işsizliğe yani kayıt dışı istihdama işaret etmektedir. Ücretsiz aile işçisi durumunda olanların genel itibarı ile tarım sektöründe faaliyet gösterdiği gerçeğinden hareketle tarımda çalışan ücretsiz aile işçilerinin gerekli yapısal dönüşümlerle kayıt altına alınarak hem bölgede hem de Türkiye'de kayıtlı istihdamının artırılması gerekmektedir.

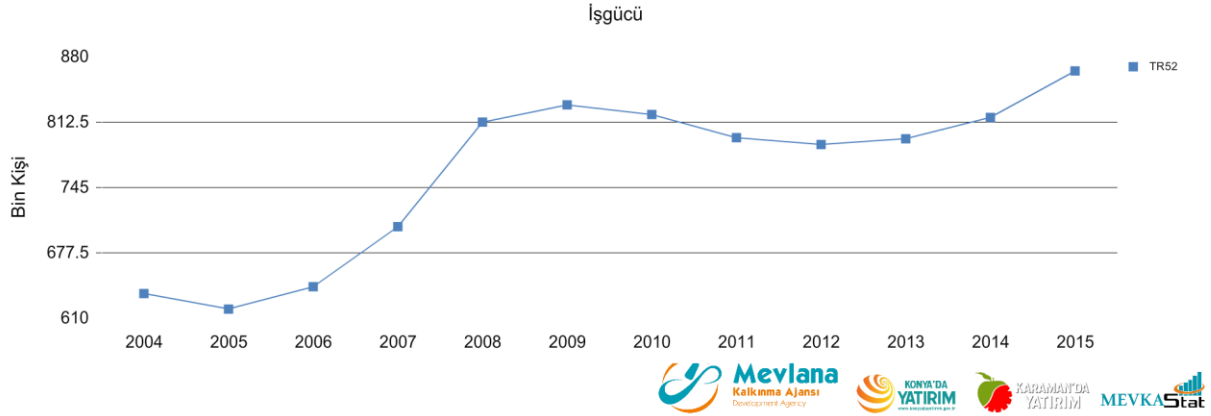

Şekil 20 Konya Karaman Bölgesinde İstihdam Edilenlerin Yıllara Göre Durumu (%)

İşsizlik oranının yıllar itibarıyla seyrine bakıldığında, bölgede işgücüne katılım oranının 2009 yılı itibarı ile düşmesi ve ülke ortalamasının altında kalmasından dolayı ülkeye kıyasla bölgede işsizlik oranının daha düşük olduğu görülmektedir.

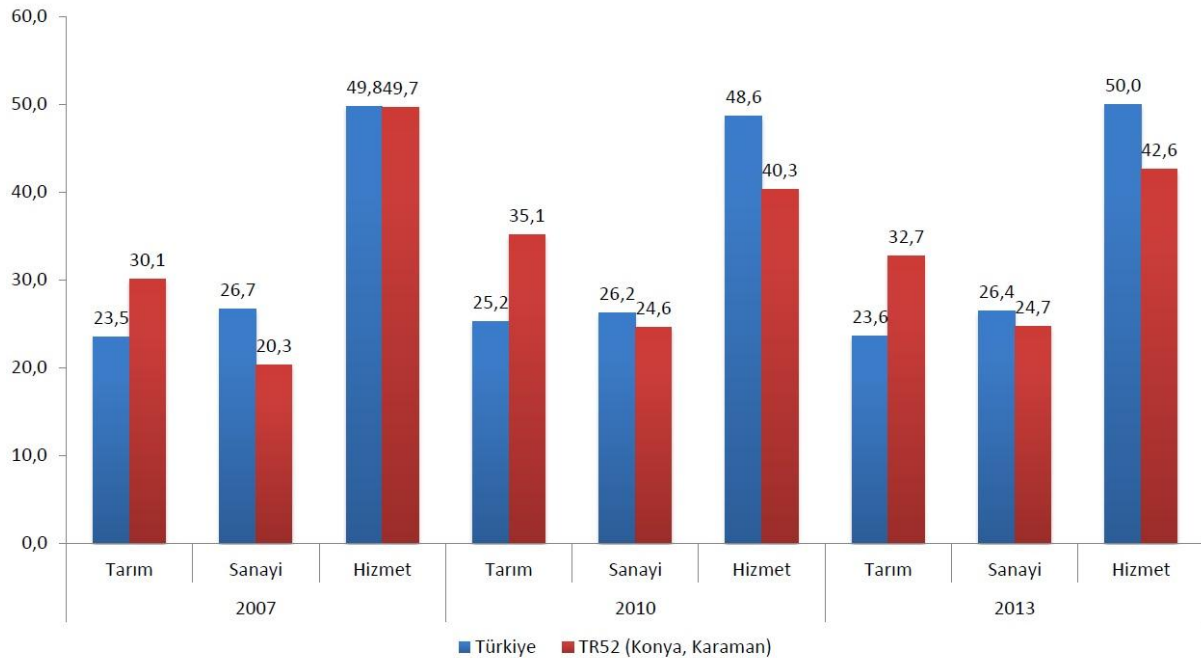
Bölgede çalışan sayısındaki artış oranının işsiz sayısındaki azalma oranından daha az artış sergilemesi işsizlik oranının düşmesine sebep olmaktadır. İşsizlerin sayısının azalması ise istihdam olanaklarının artışından değil işsizlerin iş bulma ümitlerinin azalması veya yok olması

sonrası iş aramaktan vazgeçip işsizler grubundan çıkmaları olarak değerlendirilmelidir. Nihayetinde, Türkiye ve bölgenin temel sorunu yeterince istihdam olanakları yaratamamasıdır. İstihdam oranının iş gücüne katılımın altında olması ve nüfus artış hızının gerisinde kalan yeni yatırım ve iş olanakları, işgücü piyasasını olumsuz etkilemekte, çalışan nüfusun iktisaden faaliyette bulunabilecek nüfusa oranını geriletmektedir.

Şekil 21 Konya Karaman Bölgesinde İşgücünün Yıllara Göre Durumu (%)

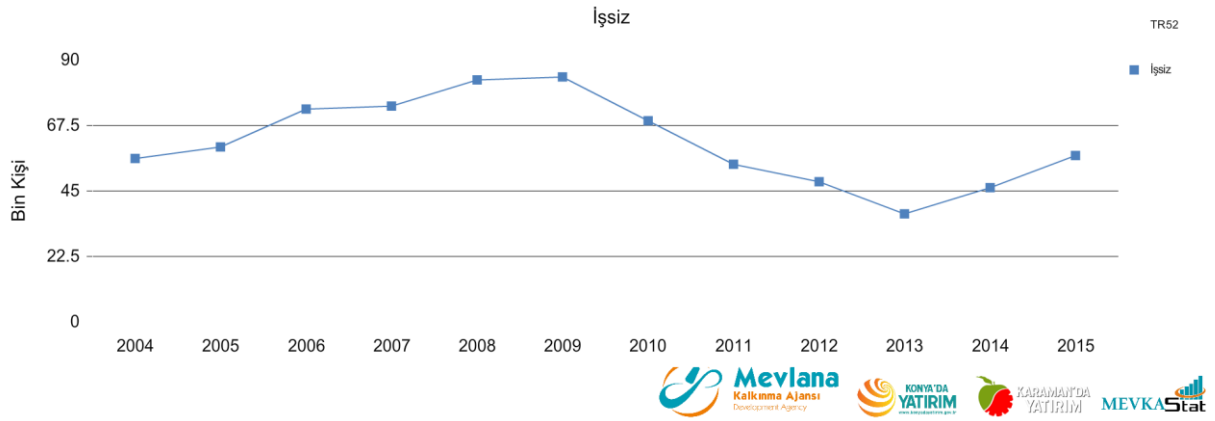
Konya Karaman Bölgesinde istihdam imkânlarının artırılmasının nedenlerinden bir tanesi de bölgedeki işletmelerin yaşadığı kurumsallaşamama problemi⁷.

Şekil 22 Ekonomik Faaliyetlere Göre İstihdam Edilenler

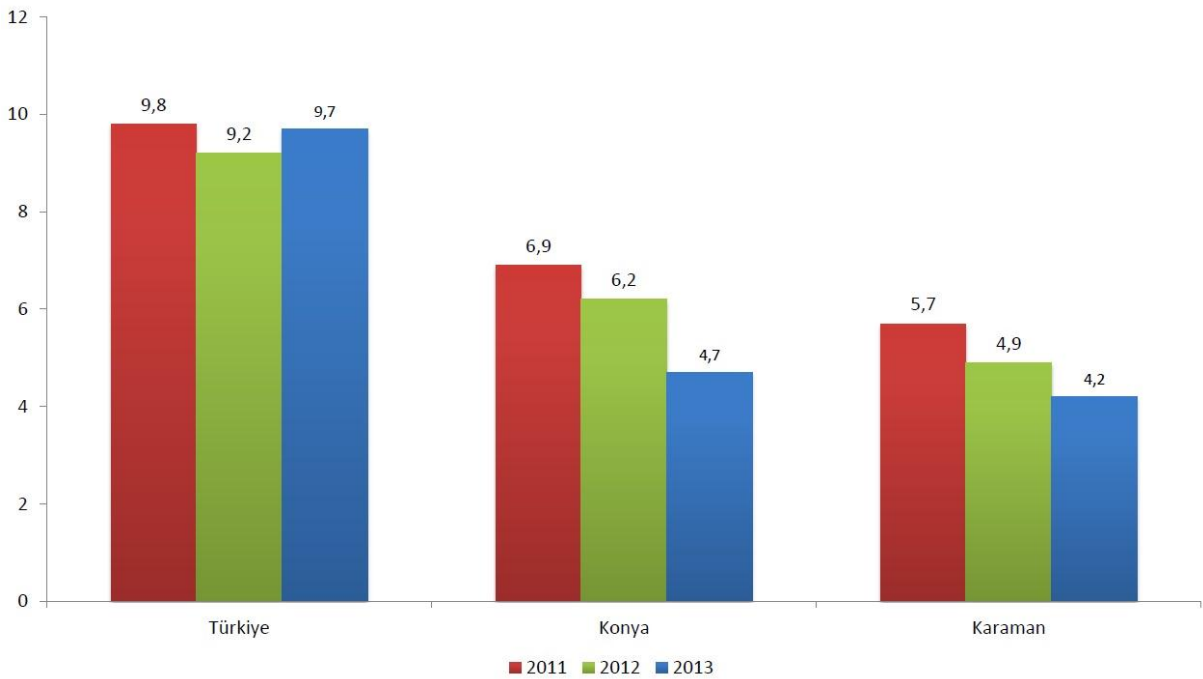
KAYNAK: TÜİK 2015

⁷ İşgücü – İstihdam Teknik Komitesi Raporu, 2013

Şekil 23 Bölgesel İşsizlik Göstergeleri

İşsizlik rakamlarına bakıldığında Konya'nın Türkiye ortalamasının çok altında olduğu görülmektedir. Özellikle sanayi sektöründe birçok alanda işçi ihtiyacı olmasına karşın çalıştıracak personel bulunamaması gündemde olan konulardan birisidir.

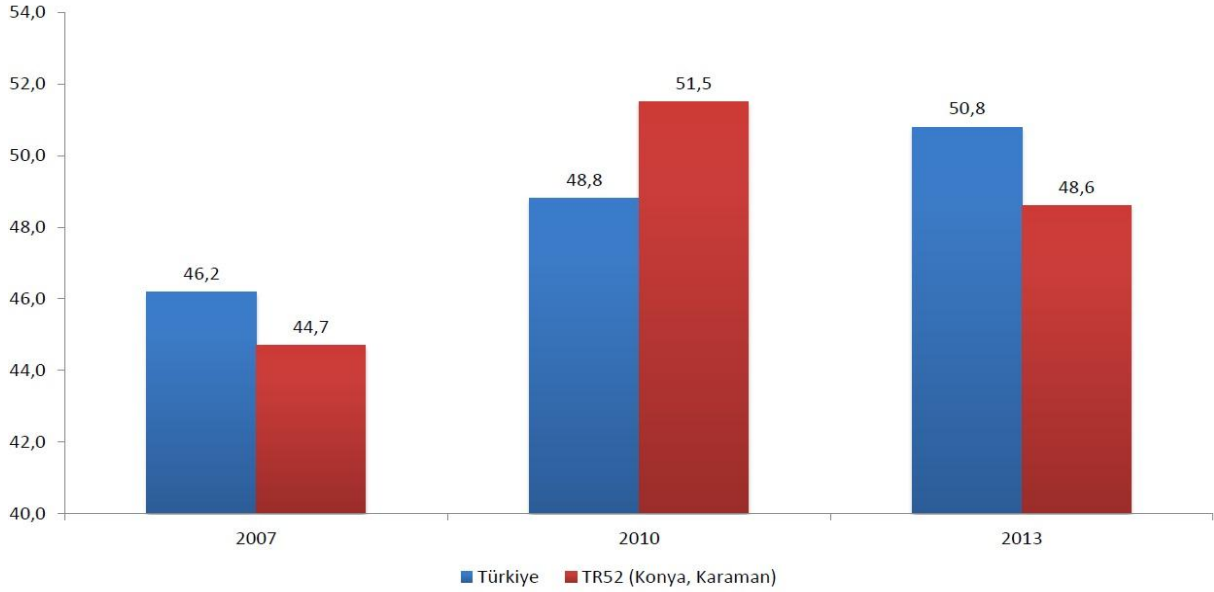

Şekil 24 İl Bazında İşsizlik Rakamları

KAYNAK: TÜİK 2015

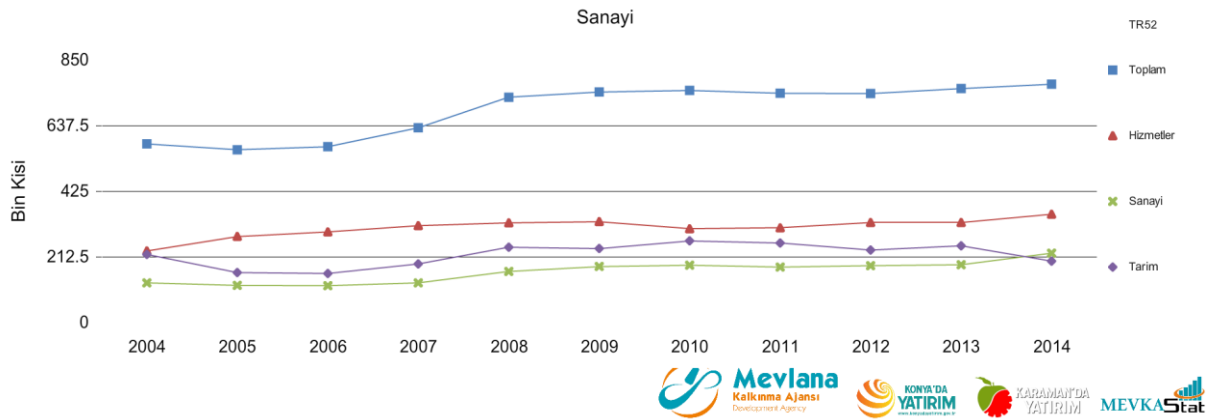
İş gücünün çalışma çağındaki nüfus içerisindeki oranına bakıldığında bölgenin Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir. 2010 yılı ile kıyaslandığında Konya'nın nüfusunun artmasına karşın iş gücüne katılma oranın düşmesi bağımlı nüfusun artması ile de

ilişkilendirilebilmektedir. Özellikle yaşlı nüfus artışı Konya'nın önümüzdeki yıllarda ciddi sosyo ekonomik sorunlar yaşamasına yol açacaktır.

Şekil 25 İşgücünün Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus İçerisindeki Oranı

KAYNAK: TÜİK 2015

Şekil 26 Ana Sektörler Bazında İstihdam

Bölgede en fazla istihdam hizmetler sektöründedir. Bunu takiben sırasıyla sanayi ve tarım sektörü gelmektedir.

Diğer yandan bölge kırsalında kuraklık tehdidi nedeniyle önemli ölçüde verim ve kalite sorunları ve buna bağlı olarak tarımsal nüfus kayıpları yaşanmaktadır. Bu nedenle, öncesinde tarım sektöründe çalışan fakat göç ve düzenli gelir elde edememe nedeniyle tarımdan kopup kente yerleşen başta genç ve kadın işgücünün tarım dışı diğer sektörlerde istihdamına yönelik durum tespiti yapılarak destek programları ve eğitim faaliyetleri düzenlenecek, düzenleyen kurum ve kuruluşlar desteklenecektir.

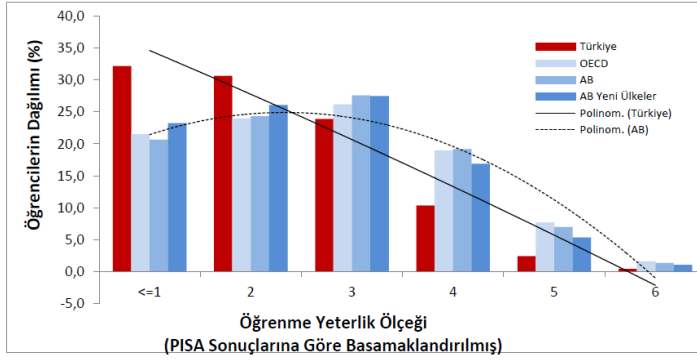
İstihdam olanaklarının artırılması ve güçlü bir sosyo-ekonomik yapı için bölgede mevcut sanayi ve eğitim kurumları arasındaki işbirliği imkânlarının daha etkin kullanılması amacıyla sanayi, tarım ve hizmet sektörlerinin ihtiyaçları tespit edilerek, bu ihtiyaçlar doğrultusunda işgücü yetiştirilmesi teşvik edilmelidir.

ÇÖZÜLMESİ GEREKEN ÖNCELİKLİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Konya'nın istihdam oranlarının sektörler göre dağılımı incelendiğinde ağırlıklı oranın hizmet sektöründe gerçekleşmesi kriz ve küçülme dönemlerinde kitlesel işsizlik oranlarının görülmesine yol açabilmektedir. Tarım istihdamının da mevsimsel ve fiziki şartlara göre yıldan yıla değişkenlik göstermesi aslında gerçek ve sürdürülebilir istihdamın en fazla sanayide gerçekleştirilebileceğini göstermektedir. Özellikle ağır sanayide görülen işçi ihtiyaçları, diğer yandan hizmet sektöründe çalışmak için iş bekleyen binlerce insanının durumları tezatlık oluştursa da toplumsal olarak sanayi sektörüne yönelik algı yönetiminin acilen gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

İŞGÜCÜNÜN BİLGİ VE BECERİ DÜZEYLERİNİ ARTIRMASI GEREKİYOR

İşgücüne gereken becerilerin kazandırılması, sadece ulaşılan eğitim düzeyi ile değil, alınan eğitimin etkinliği ile de alakalıdır. Türkiye ve OECD ülkelerinde öğrencilerin PISA sınav sonuçlarına göre dağılımları Şekil 28'de görülmektedir. Öğrencilerin sahip oldukları bilgi setinden çok, bilgiyi kullanabilme becerisini ölçen PISA sınavlarında Türkiye'nin diğer ülkelerin oldukça gerisinde kaldığı dikkat çekmektedir. Türkiye'deki öğrencilerin üçte birinin bilgiyi yorum gerektirmeden kullanabilme anlamına gelen birinci basamağa ancak ulaşabildiği, üçte birinin de formül kullanabilme ve çıkarımlar yapabilme anlamına gelen ikinci basamakta olduğu görülmektedir. Buna karşın, Avrupa Birliği ve OECD ülkelerindeki öğrencilerin büyük bir kısmının daha yüksek analitik düşünme becerisi anlamına gelen üst basamaklara ulaşabildiği görülmektedir. Bu durum, Türkiye'de genç nüfusa en temel becerilerin kazandırılmasında bile sıkıntı yaşandığını göstermektedir.⁸ Bu nedenle bölge üniversiteleri, teknik eğitim fakülteleri ve diğer eğitim kurumlarında piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücü konusunda müfredat değişiklikleri yapılmalı ve öğrencilere analitik düşünme yeteneği kazandırılmalıdır.

Şekil 27 15 Yaşındaki Öğrencilerin PISA 2009 Sınav Sonuçlarına Göre Dağılımı, Türkiye, AB ve OECD Ülkeleri

Kaynak: TEPAV, OECD Beceri Stratejisi ve UMEM Projesi

Öte yandan bölgede verilen mesleki eğitim kurslarının koordinasyonu, bireylerin aldıkları mesleki eğitim sonucu işe yerleşip yerleşmedikleri yeterli düzeyde takip edilememekte ve meslek kurslarının yönetimi noktasında eşgüdüm sağlanamamaktadır.

Son olarak ilde işgücü, bilgi ve beceri düzeylerinin artırılması adına özel mali ve teknik destek sağlayacak beceri programları geliştirilmelidir.

SONUÇ

İldeki işletmelerin rekabetin arttığı pazarlarda varlıklarını sürdürebilmeleri, pazarın isteklerini ve beklentilerini karşılayabilme yetenekleri işletmelerin kurumsallaşma düzeyi ile yakından alakalıdır. Gerek bölgede gerekse ülke genelinde işletmeler aktif bir organizasyon oluşturarak örgütsel değişimi ve gelişimi hızla gerçekleştirir hale gelmek zorundadırlar. Ülkemizdeki işletmelerin %95 gibi büyük bir çoğunluğu aile şirketlerinden oluşmaktadır. Aile işletmelerinin bu değişim ve gelişime dâhil olabilmeleri, yerel ve küresel pazarlarda varlıklarını diğer kuşaklara devredebilmeleri için kurumsallaşma bir çıkış yolu olarak görülmektedir.⁹ Bu nedenle de bölge genelinde işletmelerde aile anayasası uygulamaları teşvik edilmelidir. Konya sanayisi Türkiye içinde ciddi bir pazar payına sahip olsa da ekonomik faaliyetlere göre istihdam edilenlerin oranlarına bakıldığında ağırlıklı olarak hizmet sektöründe çalışanların yoğunluğu göze çarpmaktadır. Tarım ağırlıklı bir ekonomiye sahip olmasından ötürü hizmet sektöründen sonra tarım sektöründe istihdam oranı mevcuttur. Üçüncü olarak sanayi sektörü gelmektedir. Ancak sanayi sektöründeki yıllar içinde olumlu bir artış gözlemlenmektedir.

⁹ Aile İşletmelerini Kurumsallaşma Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma, İrfan Yazıcıoğlu, Hakan Koç, 2009

7 SOSYAL GÜVENLİK

Sosyal güvenlik, gelirleri ne olursa olsun, kişilere belirli sosyal riskler karşısında ekonomik güvence sağlama görevine sahip kurum ve kurumlar topluluğudur.

Bireyler, özel ve meslek hayatı süresince çeşitli mesleki (iş kazası ve meslek hastalığı), fizyolojik (hastalık, analık, sakatlık, yaşlılık, ölüm) ve sosyo-ekonomik (işsizlik, evlenme, çocuk sahibi olma ve konut ihtiyacı) risklerle karşı karşıya kalabilir. Sosyal güvenlik, belirtilen bu riskler nedeniyle kısmen ya da tamamen çalışamaz duruma düşen ve bu nedenle gelir kaybına uğrayan ve muhtaç duruma düşenlere, insan onuruna yaraşır asgari bir hayat sürmelerini sağlayacak ölçüde gelir sağlamayı amaçlar. Hastalık ya da sakatlık nedeniyle çalışma gücünü kaybeden kişilere gerekli sağlık yardımlarında bulunur.

Ülkemizde 16 Mayıs 2006 tarihinde 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu ile Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı, BAĞ-KUR Genel Müdürlüğü ve Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü birleştirilerek adı anılan bu sosyal güvenlik kurumları Sosyal Güvenlik Kurumu adı altında tek bir çatıda toplanmıştır.

Kurumun görevleri şunlardır:

1. Ulusal kalkınma strateji ve politikaları ile yıllık uygulama programlarını dikkate alarak sosyal güvenlik politikalarını uygulamak, bu politikaların geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak.
2. Hizmet sunduğu gerçek ve tüzel kişileri hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirmek, haklarının kullanılmasını ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesini kolaylaştırmak.
3. Sosyal güvenliğe ilişkin konularda; uluslararası gelişmeleri izlemek, Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliği yapmak, yabancı ülkelerle yapılacak sosyal güvenlik sözleşmelerine ilişkin gerekli çalışmaları yürütmek, usûlüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası antlaşmaları uygulamak.
4. Sosyal güvenlik alanında, kamu idareleri arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak.
5. Bu Kanun ve diğer kanunlar ile Kuruma verilen görevleri yapmak.

MEVCUT DURUM VE EĞİLİM

TR 52 Düzey2 Bölgesinde toplam sigortalı sayısı 540.199 kişidir. Konya ilinde aktif sigortalı sayısı 475.984'tür. Bunun çoğunluğunu 293.160 kişiyle 4-1/a aktif sigortalılar oluştururken

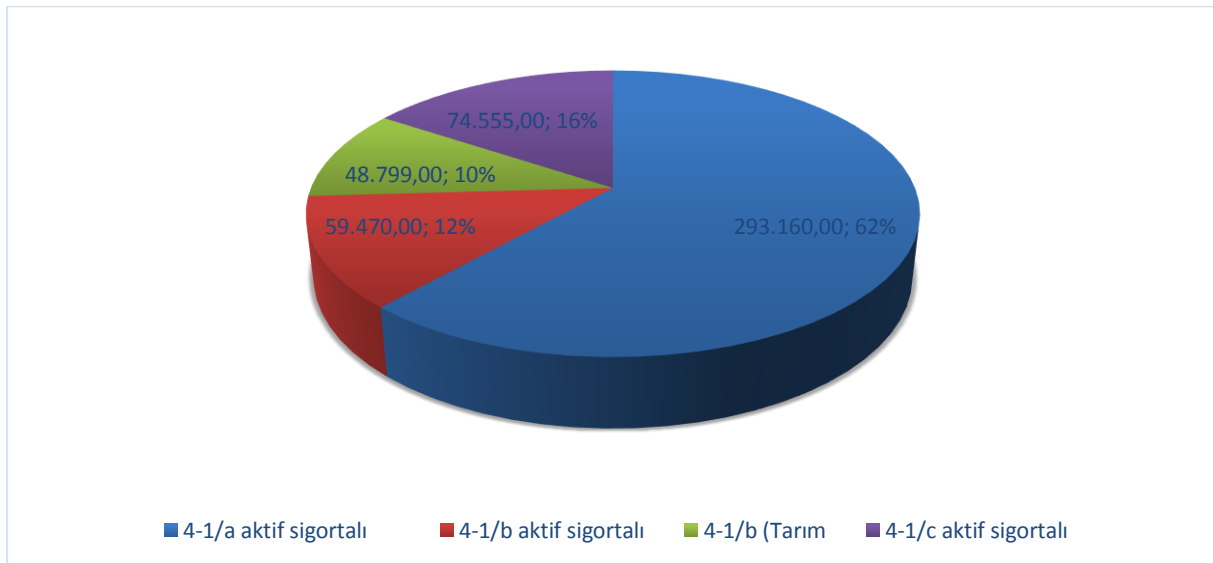
bunu 59.470 kişiyle 4-1/b aktif sigortalı, 48.799 kişiyle 4-1/b Tarım ve 74.55 kişiyle 4-1/c aktif sigortalılar izlemektedir.

Tablo 8 Aktif Sigortalı Sayısı

		KONYA
Toplam aktif sigortalı	Kişi	475.984
4-1/a aktif sigortalı	Kişi	293.160
4-1/b aktif sigortalı	Kişi	59.470
4-1/b (Tarım	Kişi	48.799
4-1/c aktif sigortalı	Kişi	74.555

KAYNAK: TÜİK 2015

Konya ilinde 4-1/a aktif sigortalı sayısı toplam aktif sigortalı sayısının %62'sini oluştururken toplam aktif sigortalılar arasında ilk sırada yer almaktadır. Konya ilinin aktif sigorta çoğunluğunu 4-1/a sigortasına kayıtlı kişiler oluşturmaktadır. İlde diğer sigortalı dağılımı sırasıyla toplam aktif sigortalıların %12'sini 4-1/b aktif sigortalılar, %10 ile 4-1/b(Tarım) ve %16'sını 4-1/c aktif sigortalılar oluşturmaktadır.

Şekil 28 Konya İli Aktif Sigortalı Dağılımı

İŞLETME BÜYÜKLÜKLERİ

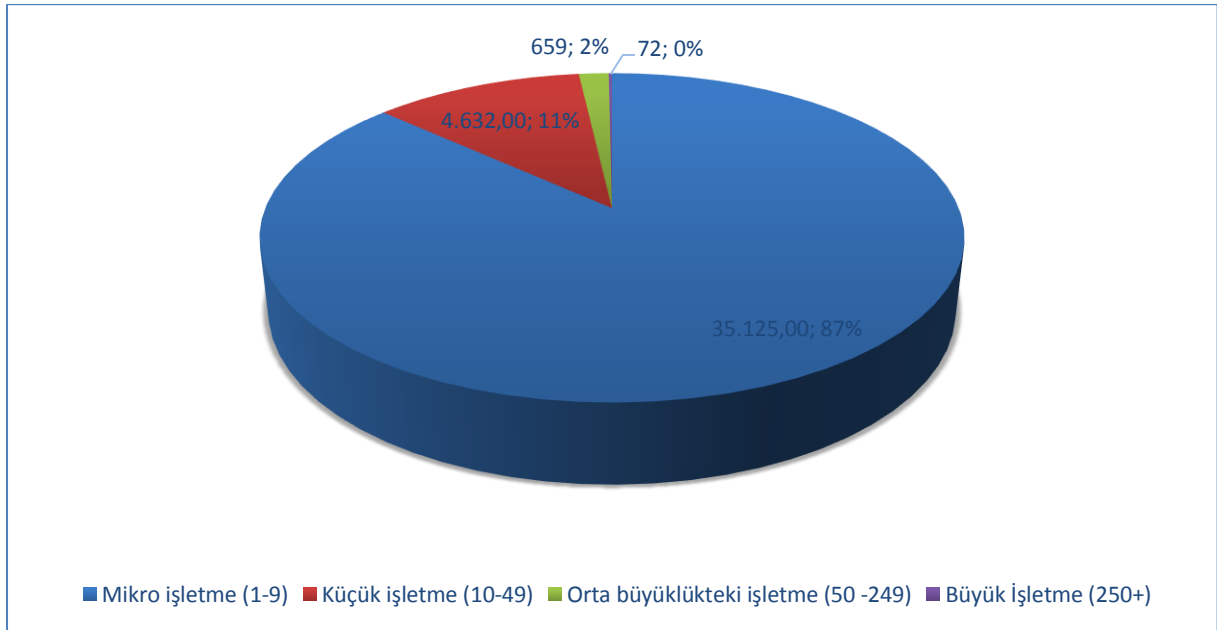
Konya ilinde de Karaman'da olduğu gibi mikro işletmeler (1-9 çalışanı olan) toplam işletmelerin arasında çoğunlukta bulunup 35.125 tanedir. İlde 4.632 küçük işletme(10-49 çalışanı olan), 659 orta büyüklükte işletme(50-249 çalışanı olan) ve 72 büyük işletme(250 ve üzeri çalışanı olan) bulunmaktadır.

Tablo 9 İşletme Büyüklükleri ve İşletme Sayıları

		KONYA
Mikro işletme (1-9)	Adet	35.125
Küçük işletme (10-49)	Adet	4.632
Orta büyüklükteki işletme (50 -249)	Adet	659
Büyük işletme (250+)	Adet	72
Toplam	Adet	40.488
1- 9 arası işçi çalıştıran firma yüzdesi	%	86,8
10 - 49 arası işçi çalıştıran firma yüzdesi	%	11,4
50 - 249 arası işçi çalıştıran firma yüzdesi	%	1,6
250 ve üzeri işçi çalıştıran firma yüzdesi	%	0,2

KAYNAK: TÜİK 2015

Konya ilinde çoğunlukla mikro işletmeler bulunurken tüm işletmelerin %87'sini oluşturmaktadır. 250 ve üzerinde çalışan işletmeler ise tüm işletmelerin yalnızca %0,2'sini oluşturmaktadır.

Şekil 29 Konya İlindeki İşletmelerin Dağılımı

İŞLETME BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE ÇALIŞAN SAYISI

Konya ilinde işletmelerde çalışan sayısı toplamda 279.185 iken bunun %33,2' si mikro işletmelerde, %33'ü küçük işletmelerde, %22'si orta büyüklükte işletmelerde çalışırken, %11,8'i büyük işletmelerde çalışmaktadır. İlde büyük işletmelerin sayısı küçük işletmelere

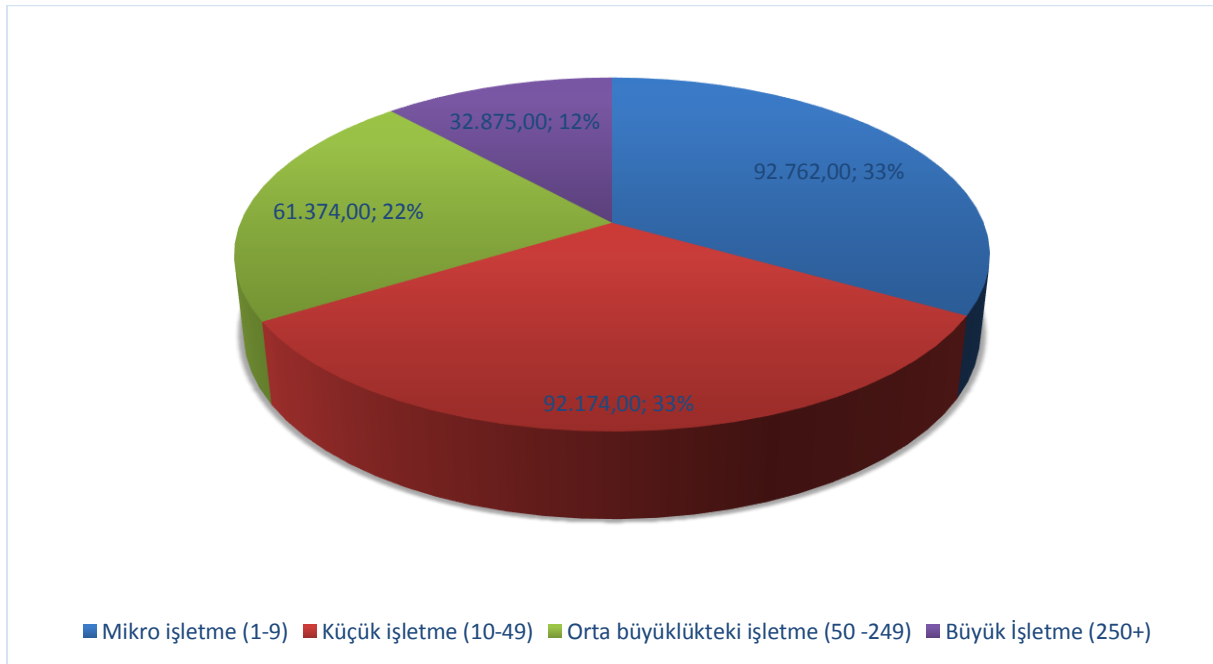
nazaran oldukça azdır. İlde mikro ve küçük işletmelerde çalışan sayısı birbirine yakinken, büyük işletmelerde çalışanların toplam sayısı diğer işletme çeşitleri toplamından azdır.

Tablo 10 İşletme Büyüklüğüne Göre Çalışan Sayısı

		KONYA
Mikro işletme (1-9)	Kişi	92.762
Küçük işletme (10-49)	Kişi	92.174
Orta büyüklükteki işletme (50 -249)	Kişi	61.374
Büyük işletme (250+)	Kişi	32.875
Toplam	Kişi	279.185
1- 9 arası işçi çalıştıran işletmelerdeki toplam çalışan yüzdesi	%	33,2
10 - 49 arası işçi çalıştıran işletmelerdeki toplam çalışan yüzdesi	%	33,0
50 - 249 arası işçi çalıştıran işletmelerdeki toplam çalışan yüzdesi	%	22,0
250 ve üzeri işçi çalıştıran işletmelerdeki toplam çalışan yüzdesi	%	11,8

KAYNAK: TÜİK 2015

Konya’da küçük ve mikro işletmelerde çalışanların sayıları toplam çalışanların %66’sına eşittir. İlde küçük ve mikro işletmelerin yoğunluğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak Konya’da tarımın yanında tarıma dayalı sanayi, otomotiv sanayisinin iyi bir seviyede olması sebep gösterebilir.

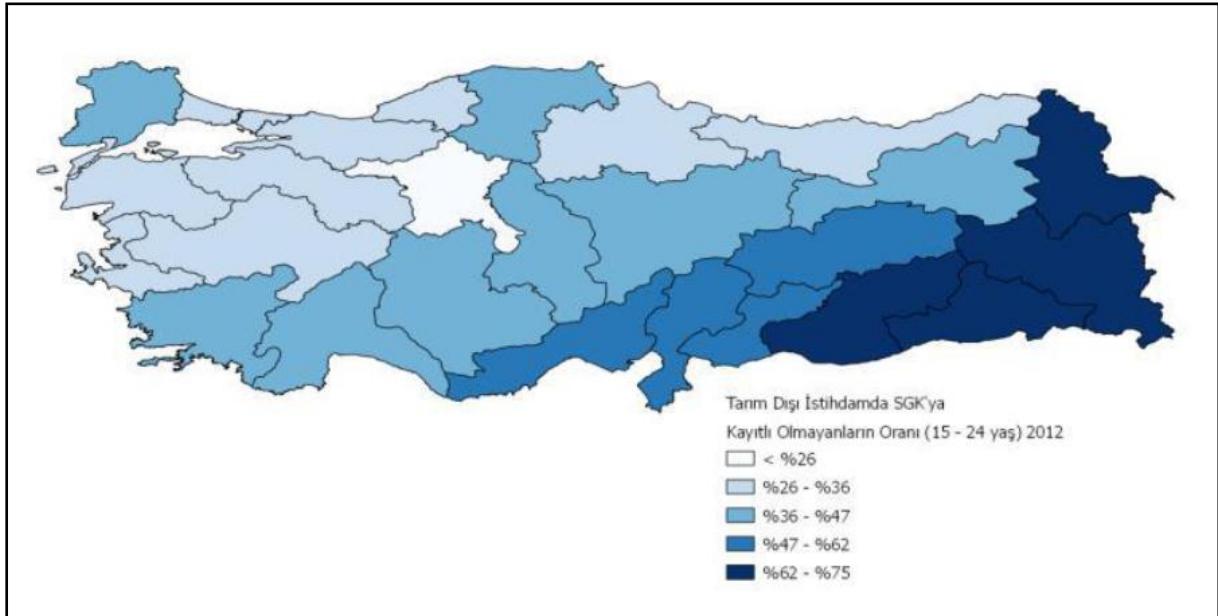
Şekil 30 Konya İlinde Çalışanların İşletmelere Göre Dağılımı

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Ülkemizde tarım sektörü kayıt dışı istihdam oranı 2014 yılında %82 gibi çok yüksek bir orana sahiptir. TR 52 Bölgesinin de kayıt dışı istihdam sorunu varken SGK verilerine göre 15-24 yaş

arası tarım dışı istihdam oranı %36 - %47 arasındadır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bu oran oldukça yüksek iken Karaman- Konya Bölgesinde ve batı bölgelerde düşüş göstermektedir.

Konya'nın ekonomisi genel olarak tarıma ve sanayiye dayalı olup özellikle merkez ilçeler(Selçuklu, Meram, Karatay), Ereğli, Akşehir, Seydişehir, Çumra, Derbent, Bozkır, Cihanbeyli, Karapınar, Sarayönü ilçeleri tarımsal üretim bakımından önemlidir. İlde tarımın ve tarıma dayalı sanayi önemli bir yere sahip olmasından dolayı Türkiye'de var olan tarım sektörü kayıt dışı istihdam sorunu gözlemlenmektedir. İlde tarımın yanında sanayi kuruluşları da bulunmaktadır.

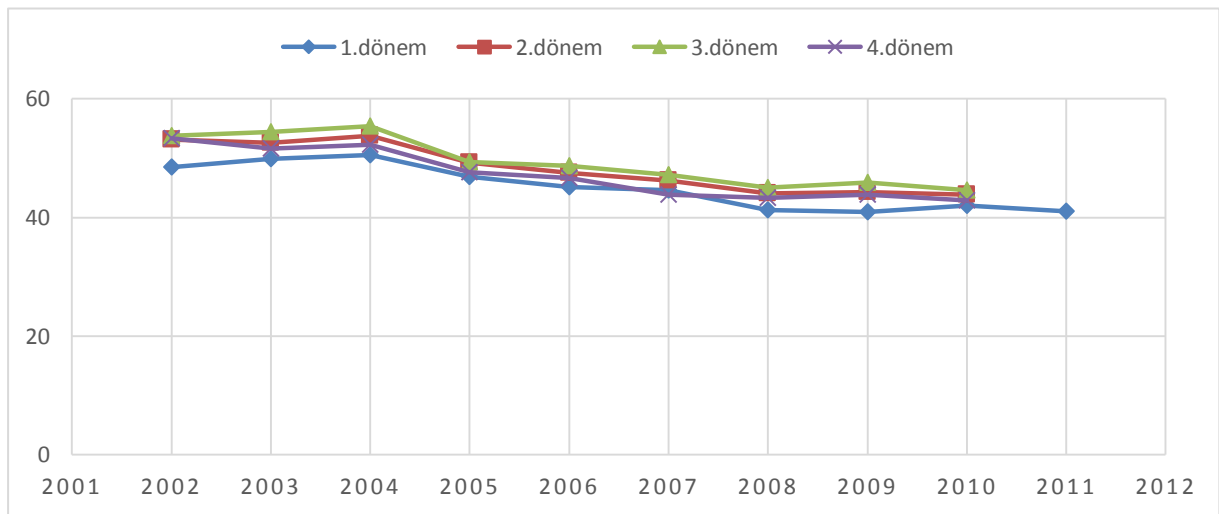
Harita 7 Tarım Dışı İstihdamda SGK'ya KAYITLI Olmayanların Oranı (15-24 Yaş)

Konya ilinde 2002-2011 yılları arasında kayıtdışı istihdam oranı %48,51'den %40,87'ye gerilemiştir. %7'lik bu gelişme ülkemizde uygulanan kayıtdışı istihdam politikalarının başarılı olduğunu göstermektedir. Bu yöntemlere devam edildiği takdirde bu oranın daha da azalacağı tahmin edilmektedir. Kayıtdışı istihdam verileri incelendiğinde özellikle 3. ve 4. dönemde kayıt dışılığın fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bunun en büyük nedenlerinden birisi hasat dönemlerinin bu zamanlara denk gelmesi ve mevsimlik işçiliğin arttığı düşünülmektedir. 2002 yılında 4. dönemde %53,38 olan oran 2010 yılının 4. döneminde %41,99'a gerilemiştir.

Tablo 11 Konya İli Kayıtdışı İstihdam Verileri (SGK, 2015)

KAYIT DIŞI İSTİHDAM ORANLARI (%)												
YIL/AY	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
DÖNEMLER	I.DÖNEM			II.DÖNEM			III.DÖNEM			IV.DÖNEM		
2002	48,51			53,11			53,73			53,38		
2003	49,86			52,57			54,39			51,58		
2004	50,56			53,83			55,42			52,29		
2005	46,47	46,65	47,33	48,44	49,25	50,01	50,29	49,13	48,75	48,2	48	46,56
2006	45,48	44,47	45,34	46,38	47,7	48,56	48,93	48,93	48,41	47,2	47	45,63
2007	44,99	44,19	44,72	45,46	46,11	47,03	47,44	47,26	46,74	45,5	44	42,14
2008	40,66	41,3	41,96	43,48	43,98	44,89	45,31	45,31	44,63	44,3	44	41,77
2009	40,78	40,8	41,31	42,72	44,58	45,68	46,39	45,71	45,53	44,5	44	43
2010	42,29	41,73	42,06	43,32	43,61	44,78	45,06	44,76	43,97	43,5	43	41,99
2011	40,87	41,01	41,34	-	-	-	-	-	-	-	-	-

İlde yıllar içinde kayıtdışı istihdamla mücadele çalışmaları olumlu sonuç vermiş olup 2002-2011 yılları arasında tüm dönemlerde kayıtdışı istihdam oranı düşmüştür. 2002'den itibaren kayıtdışı istihdam oranları düşüş trendindedir.

Şekil 31 Konya İli Kayıt Dışı İstihdam Grafiği

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE SONUÇ

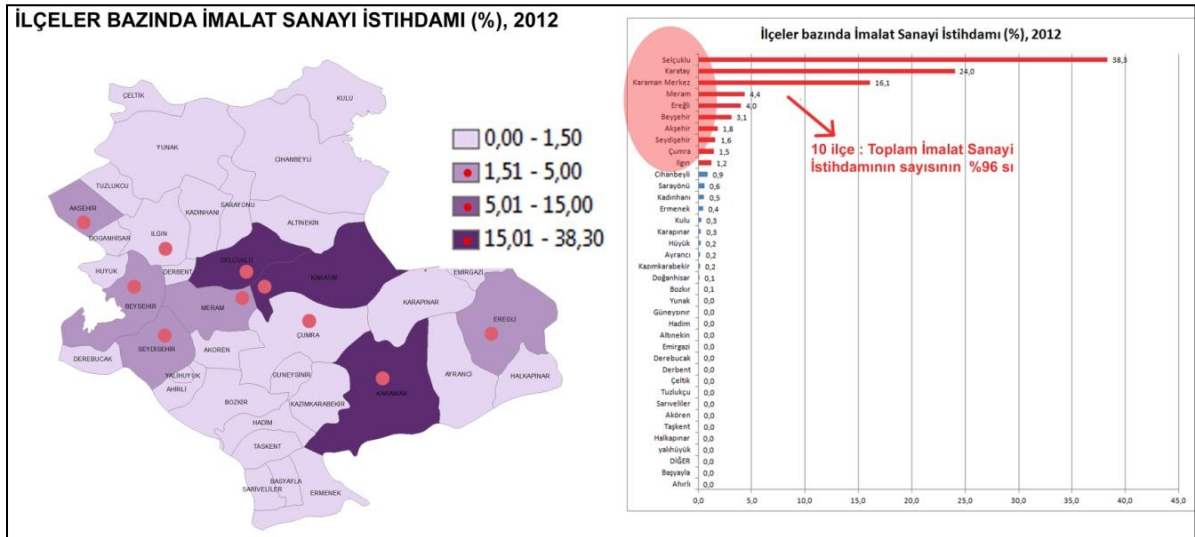
Türkiye’de özellikle son dönemlerde kayıt dışı çalışma sorunu önemsenmeye başlanmış olup bu kapsamda hızla farkındalık çalışmaları gerek medya gerek saha çalışmalarıyla yapılmaktadır. Konya ’da buna yönelik yerel basın kanalıyla halk bilinçlendirilebilir. Ayrıca Konya Sosyal Güvenlik Kurumu, Ticaret, Sanayi ve Esnaf – Sanatkârlar ortaklığıyla protokol yapıp farkındalık çalışmaları yapılabilir. İlçelere ve köylere saha ziyaretleri yapılarak bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. İl Milli Eğitim Müdürlüğüyle çalışmalar yapılarak öğrencilere kayıt dışı çalışmanın bölgeye ve kişiye verdiği zararlar anlatılarak öğrenciler üzerinde farkındalık oluşturulabilir.

8 GELİR DAĞILIMI VE FIRSAT EŞİTLİĞİ

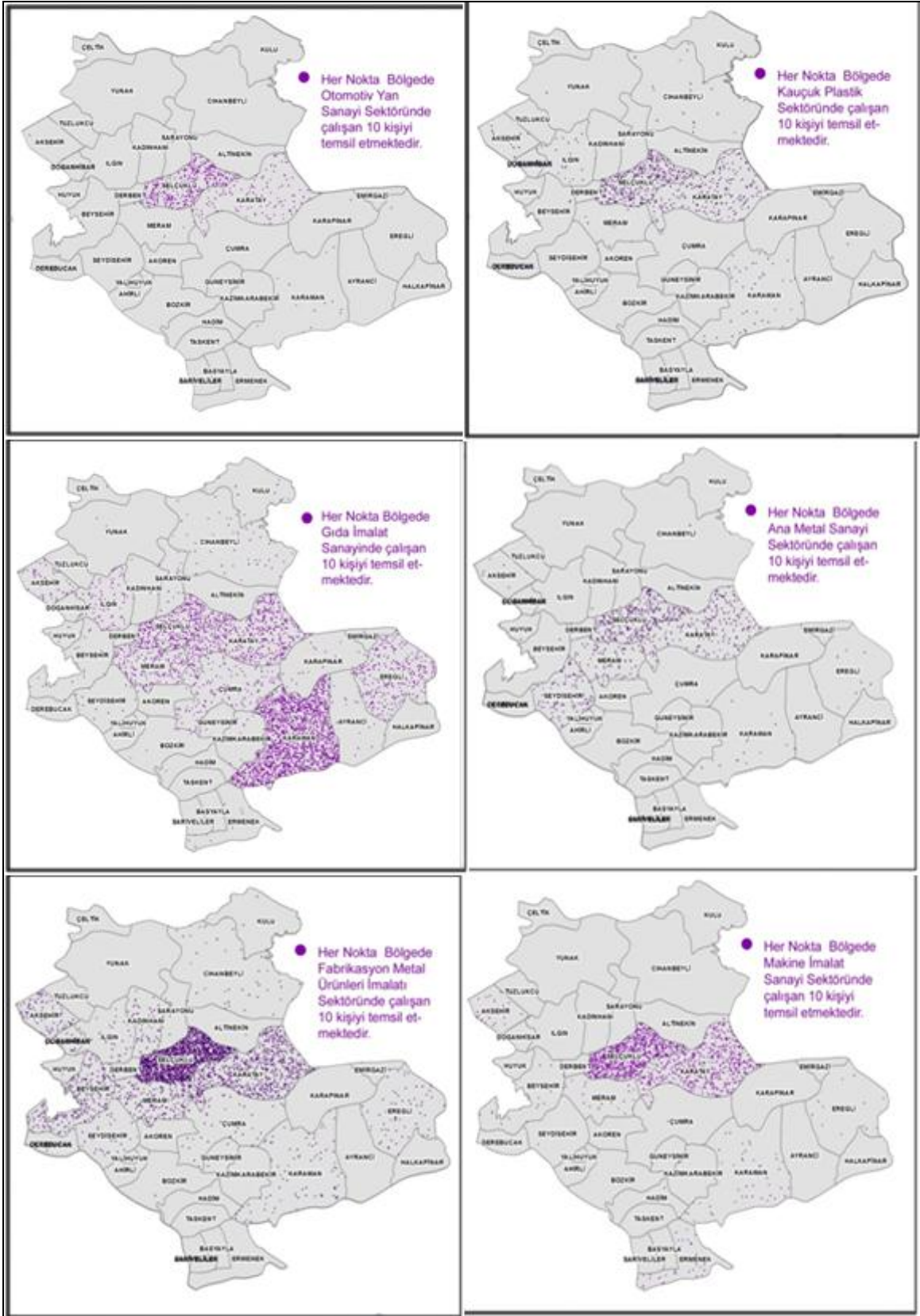
MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIMI

Geniş bir coğrafyaya yayılmış olan bölgede fiziki coğrafya gelir dağılımını da etkilemektedir. Bölgede sanayileşmenin belirli bölgelerde toplandığı görülmektedir. Bölgedeki toplam imalat sanayi istihdamının ve işletme sayısının yaklaşık %83’ü Konya Metropoliten Alanı (Selçuklu, Meram, Karatay) ve Karaman il merkezlerinde yoğunlaşmaktadır.

İl merkezleri dışında Akşehir, Beyşehir, Ereğli, Çumra, Ilgın ve Seydişehir ilçelerinde sanayi tesisleri yoğunlaşmaktadır. Bu ilçeler de dâhil edildiğinde bölgedeki toplam sanayi istihdamın %96’sının, işletme sayısının ise %95’inin sadece 10 ilçede toplandığı görülmektedir. Dolayısıyla gelirini bu ilçelerde yoğunlaştığı görülmektedir.

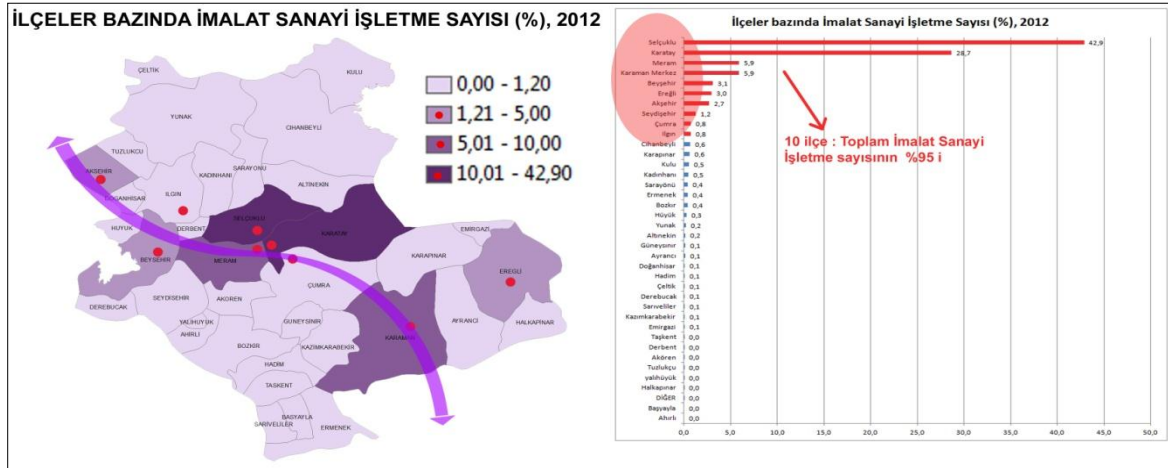

Harita 8 İlçeler Bazında İmalat Sanayi İstihdamı (%), 2012

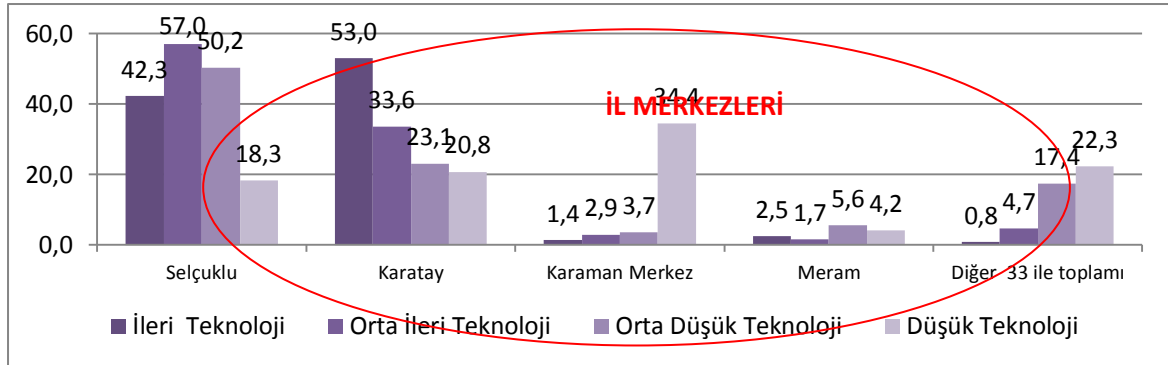
Harita 9 Bölgenin Stratejik Sektörlerinde Yaratılan İstihdamın İlçeler Bazında Mekânsal Dağılımı

Bu demek oluyor ki bölgede sanayiden bahsedildiği zaman aslında bu 10 ilçe ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla bölgesel gelişme senaryolarında sanayi politikalarının mekânsal karşılığını bu ilçeler oluşturmaktadır.

Harita 10 İlçeler Bazında İmalat Sanayi işletme sayısı (%), 2012

Bölgede kent merkezlerinden kırsal alana doğru sanayileşme, sayı olarak azaldığı gibi sanayi işletmelerin niteliğinin de farklılaştığı gözlemlenmiştir.

Harita 11 Bölgede İmalat Sanayi İstihdamının Mekânsal Dağılımı (%), 2012

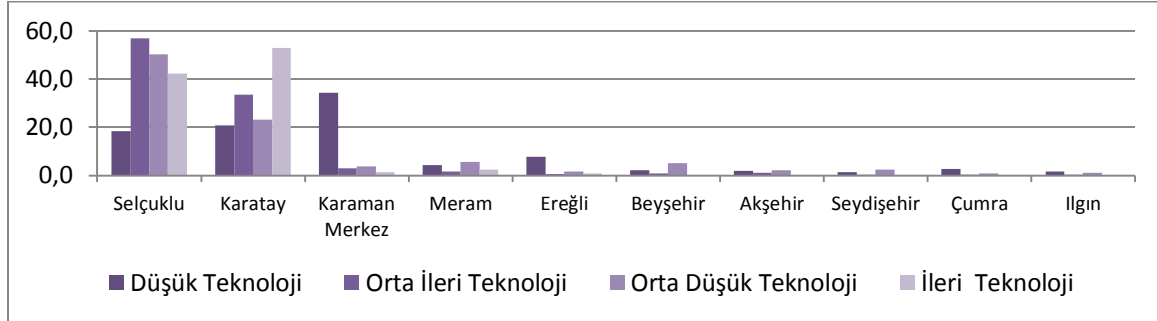
ÖNCELİKLI OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Gelir açısından önemli bir sorun olarak bölgede orta ileri ve ileri teknoloji düzeyine sahip otomotiv yan sanayi, makine imalatı gibi sektörler Konya metropoliten alanında yoğunlaşmaktadır. Nitekim orta ileri teknolojili sektörlerdeki toplam istihdamın %95,3'ü; ileri teknolojili sektörlerdeki istihdamın %99'u il merkezlerindedir.

Bu durum bölgesel gelişme planında orta ve ileri teknoloji imalat sanayi küresel rekabet politikasının il merkezleri odaklı olmasının gerektiğine işaret etmektedir. Nitekim bu

sektörlerde gerek nitelikli işgücü gerekse yatırım ve finans kaynakları il merkezlerinde toplanmış bulunmaktadır.

Bölgede düşük katma değere sahip sektörlerde yaratılan istihdam %34 ile en fazla Karaman il merkezindedir. İlçenin gıda sektörüne dayalı imalat yapısı bu durumun temel nedenidir.

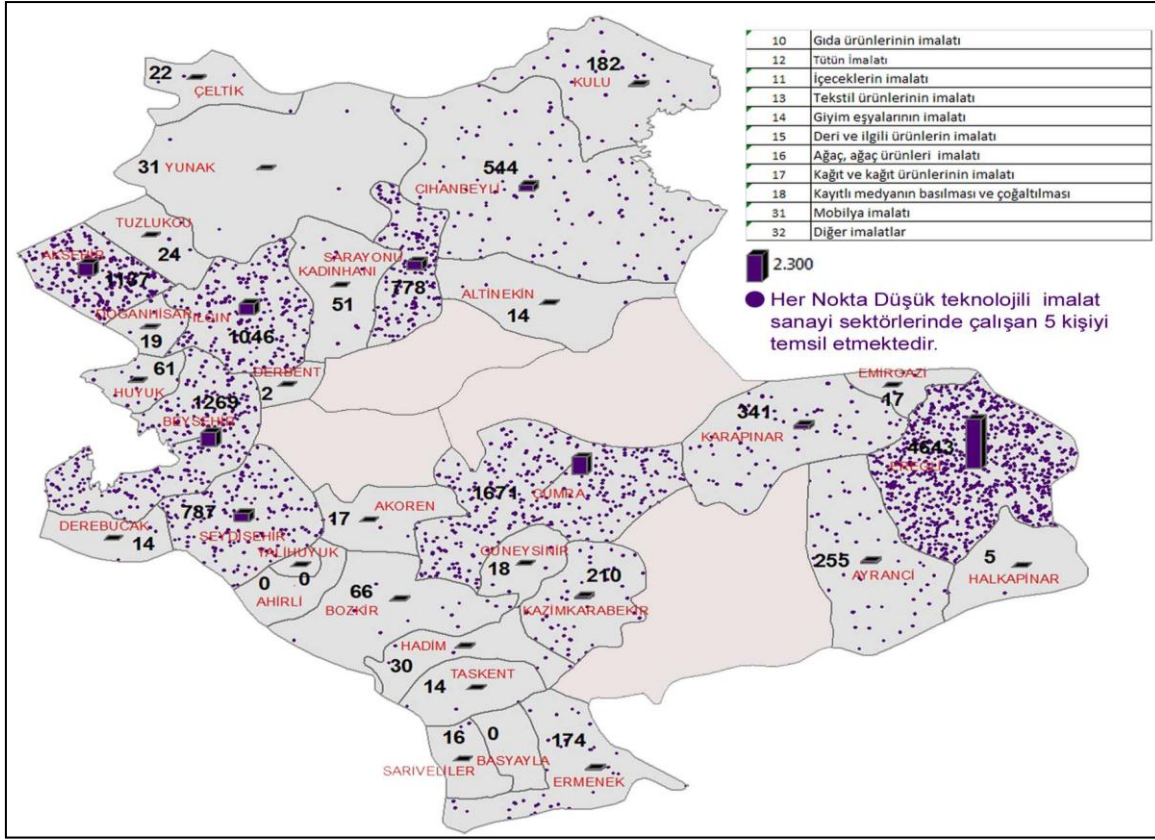

Şekil 32 Bölgede Toplam İmalat Sanayi İstihdamının %96'sını Oluşturan 10 İlçenin Sanayi Teknoloji Düzeyleri, 2012

Kırsal bölgelerde un ve yem gibi hammaddesini bulunduğu çevreden alan, düşük teknoloji seviyesinde olan, yatırım ve işletme aşamasında fazla nitelikli personel gerektirmeyen tarıma dayalı imalat sanayi tesislerinin kurulduğu görülmektedir. Bu işletmelerin yatırım, üretim ve pazarlama aşamasında önemli problemleri bulunmaktadır. Bu tesislerin rekabet gücünü, ölçek, sermaye ve pazar şartları olumsuz olarak etkilemektedir.

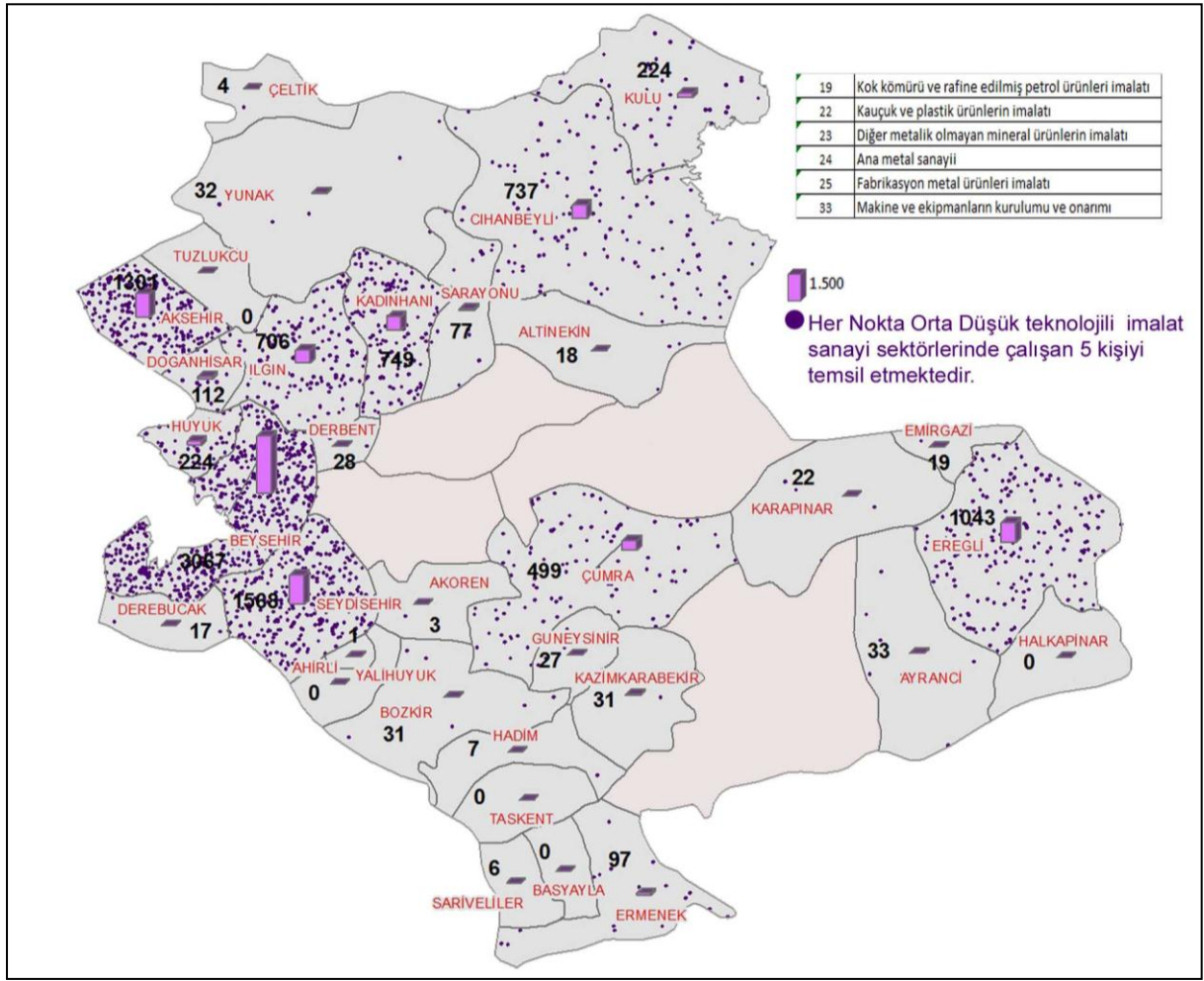
İl merkezleri dışında düşük teknoloji sektörlerde istihdamı en fazla Ereğli, Çumra, Beyşehir ve Akşehir gibi kırsalda görece daha gelişmiş ve belli bir nüfus büyüklüğüne ulaşmış ilçelerde yaratıldığı görülmektedir. Özellikle tarıma dayalı olan gıda sektörü, bu ilçelerde düşük teknoloji sektörlerdeki istihdamın başını çekmektedir.

İl merkezleri dışında orta düşük teknoloji sektörlerde istihdam bölgenin batısında kalan ilçeler olan Akşehir, Beyşehir ve Seydişehir ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. Özellikle Seydişehir ilçesinde faaliyet gösteren alüminyum tesisleri gibi madencilığe dayalı sanayinin bu bölgede yer alması mekânsal dağılımı etkilemektedir.

Harita 12 İl Merkezleri Dışında Düşük Teknolojili Sektörlerdeki İmalat Sanayi İstihdamının Mekânsal Dağılımı, 2012

İl merkezleri dışında kalan ilçelerde gerek istihdam gerekse işletme sayısı açısından orta ileri ve ileri teknoloji sektörler oldukça düşük bir paya sahiptir.

Harita 13 İl Merkezleri Dışında Orta Düşük Teknolojili Sektörlerdeki İmalat Sanayi İstihdamının Mekânsal Dağılımı, 2012

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR ve FIRSATLAR

Konya ilini diğer illerde ayıran en belirgin ve en temel kısıt, sahip olduğu geniş yüzölçümü nedeniyle kırsal ve kentsel alanlar arasındaki fiziki erişim imkânlarının sınırlı kalması ve buna bağlı olarak da mal, hizmet ve insan akımlarında kaliteli ve verimli bir hizmetin sunulamamasıdır. Bu durum gelir dağılımını da olumsuz etkilemektedir. Özellikle Konya Metropoliten alanı etrafındaki tek merkezli büyüme eğilimi, beşeri ve ekonomik sermayenin merkezde yoğunlaşmasına neden olmakta bu ise bölge içi gelişmişlik farklarının derinleşmesine neden olabilmektedir. Dolayısıyla büyüklüğü AB'deki birçok ülke yüzölçümünden büyük ancak tek merkezli büyüme eğilimi gösteren Konya ve Karaman'da il merkezlerine görece daha uzak olan ilçeler talep ettikleri mal ve hizmetleri bölge dışındaki

ilçelerden sağlayabilmekte ve bölge dışındaki ilçelerle fonksiyonel ilişkiler kurabilmektedir. Bu nedenle de diğer komşu bölgeler ile işbirliklerinin geliştirilmesi oldukça önem arz etmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak Konya gibi geniş bir coğrafyada alt bölge politikası gerek hizmetlerin etkinliği açısından gerekse gelir dağılım ve gelişmişlik farklarının azaltılması açısından fırsat sunabilir. Hem 2014-2023 Konya Karaman Bölge Planında hem de 1/100000 lik Çevre Düzeni Planında da alt bölge modeli önerilmiştir. Ancak Çevre Düzeni Planında belirlenen alt bölgeler Bölge Planında belirlenen alt bölgeler ile uyumlu değildir. Dolayısıyla alt bölge konusunda uyumun sağlanması ve uygulamaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Alt Bölge: Alt bölgeler yönetsel sınırları, idari sınırlarla çakışmayan, yani fonksiyonel ilişkiler açısından o sınırları aşabilen mekânsal oluşumlardır. Konya Karaman Bölge Planında alt bölgeler işsizliğin yoğun olduğu, göç veren ilçelere coğrafi olarak daha yakın, bunlara hizmet verme potansiyeli görece daha yüksek ve yakın çevresiyle sıkı fonksiyonel ilişkiler kuran ilçe merkezleri ve kendisinin etkisi altında kalan diğer ilçe merkezlerinden oluşmaktadır. Yani alt bölgeler mal, hizmet, ev ile iş arasındaki yolculuk hareketleri bakımından birbirleri ile daha yoğun ilişki kuran ilçeleri kapsamaktadır.

9 KONUT

MEVCUT DURUM VE EĞİLİM

KONUT KREDİLERİ

Konya Ticaret Odası tarafından yapılan Konya ili konut kredi kullanım oranlarına yönelik değerlendirme ildeki talep açısından önemli bilgiler içermektedir. Bu rapora göre;

Konya, arz- talep dengelerinde 2012'nin toplamına nazaran 2013'ün 3.çeyreğinde 8. olarak 2012'deki yerini korumuş ancak toplam konut satışı bir önceki yıla göre daha 3. çeyrekte, %18 artarak büyük bir artış göstermiştir. Konut kredisi faizlerinin düşüşü bu satışlarda büyük etkiye sahip olurken, bina inşaatı maliyetleri bir önceki yıla göre %6 oranında artmıştır. Bu artışlar gelecekte de Konya için konut piyasasındaki hareketlenmelerin devam edeceğinin göstergesidir.

Bir başka gösterge ise kullanılan kredi miktarıdır. Konya'da ekim ayında kamu bankaları tarafından kullanılan kredi miktarı 5.629.049,52 TL olurken, özel bankalar tarafından kullanılan kredi miktarı 11.408.273,83 TL olmuştur. Burada da özel bankalardaki

kredibilitiyi ve kamu bankaları açısından özel bankaların yüksek özgüveni dikkat çekmektedir. lke genelindeki toplam konut kredi hacmi ise 98,005,035,000 şeklinde gerçekleşmiştir. (Bu sayıya, tasfiye olunacak krediler de dâhildir.) Aynı zamanda konut satışı Konya’da 2013’n 3. eyreği itibariyle 7.460 olarak belirlenmiştir. Bir nceki çeyrekte konut satışı 6.594 olarak gerçekleşmiştir. Bu da Türkiye genelindeki konut satışı artışıının Konya’da devam ettiğinin göstergesidir. 2013’n ilk çeyreğinde toplam konut satışı 6.700 olarak gerçekleşmişken, ipotekli konut satışı 2.190 olarak belirlenmiştir.¹⁰

KONUT SATIşLARI

Konut satışıları başta inşaat sektörü olmak üzere gayrimenkul piyasasının temel bileşenlerinden bir tanesidir. Bu noktada iller bazında TK tarafından yayınlanan konut satışı istatistikleri o ildeki konut arz ve talebi hakkında bilgiler sunmaktadır. Konya’da İpotekli satışıları ve diğer satışı türleri olarak iki başlık altında ele alınan konut satışıları en son veriler ışığında şu şekilde gerçekleşmiştir:

2015 yılı Mart ayı itibariyle Konya’da toplam konut satışıları bir önceki yılın aynı ayına göre %29,4, bir önceki aya göre %22,5 oranında artarak 2.818 adet olmuştur. Konya ili 2.818 konut satışı ile Türkiye genelindeki toplam konut satışılarından %2,4’lk pay alarak 8’inci sırada yer almıştır. Türkiye’de 2015 Mart ayında 116.030 konut satılmıştır. Konut satışılarında, İstanbul 21.911 konut satışı ile en yüksek paya (%18,9) sahip olmuştur. Satışı sayılarına göre İstanbul’u, 14.105 konut satışı (%12,2) ile Ankara, 6.845 konut satışı (%5,9) ile İzmir izlemiştir. Konut satışı sayısının düşük olduğu iller sırasıyla 15 konut ile Hakkâri, 20 konut ile Ardahan ve 35 ile şırnak olmuştur.

2015 yılı Mart ayında Konya’daki ipotekli konut satışı sayısı 855 adet olmuştur. 2015 yılı Mart ayında Konya ilinde satılan konutların %30,3’ ipotekli olarak satıldı ve ipotekli satışı oranının en fazla olduğu iller sıralamasına göre 63’nc sırada yer almıştır. Konya’da 2015 yılı Mart ayı itibariyle bir önceki yılın aynı ayına göre ipotekli satılan konut sayısı %117,6 oranında artmıştır. Türkiye genelinde toplam konut satışılarının 45.315 adedi ipotekli olarak (%39,1) satılmıştır. Türkiye genelinde ipotekli konut satışı sayısı bir önceki yılın aynı ayına göre %85,2 oranında artmıştır. Toplam konut satışıları içinde ipotekli satışı payı %39,1 olmuştur. İpotekli satışılarda İstanbul 9.391 konut satışı ve %20,7 pay ile ilk sırayı almıştır. Toplam konut satışıları içerisinde ipotekli satışı payının en yüksek olduğu il %51,6 ile Artvin olmuştur.

¹⁰ Konut Piyasasında Türkiye’deki Son Durum Bilgi Raporu, Emre YILMAZ, KTO

2015 Mart ayında Konya’da diğer satış türleri sonucunda 1.963 konut el değiştirmiştir. Konya’da 2015 yılı Mart ayı itibariyle bir önceki yılın aynı ayına göre diğer satış türleri sonucunda el değiştiren konut sayısı %10 oranında artmıştır. Aynı dönemde Konya ili toplam konut satışları içindeki diğer konut satışı payı (%69,7) sıralamasına göre 19’uncu sırada yer almıştır. Toplam konut satışlarının İstanbul’da %57,1’i, Ankara’da %54,3’ü, İzmir’de ise %56,4’ü diğer satış türleri sonucunda el değiştirmiştir. (TÜİK)

Tablo 12 Konut Satışları

Konut Satışları	2014 Mart	2015 Mart	Değişim(%)
Konut Satışları (Toplam)	2 177	2 818	29,4
İpotekli Satışlar	393	855	117,6
Diğer Satışlar	1 784	1 963	10,0

Kaynak: TÜİK

2015 Mart ayında Konya’da satılan konutların 1.263 adedi ilk defa satılırken, 1.555 konut ise ikinci el konut satışı ile el değiştirmiştir. Konya’daki toplam konut satışlarındaki ilk satışların payı %44,8 iken; ikinci el satışlarının payı ise %55,2 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde ise konut satışları içinde ilk satışın payı %44,4, ikinci el satışlarının payı ise %55,6 olmuştur.

YAPI İZİN İSTATİSTİKLERİ

Bu bölümde Konya’da yapı izin istatistikleri incelenmiştir. Her ay ve yıl düzenli olarak TÜİK tarafından kısa dönemli iş istatistikleri inşaat göstergeleri kapsamında üretilen veriler incelendiğinde 2014 yılında ilde kullanım amacına göre izinlerde en fazla belgenin üç ve daha fazla daireli binalar için düzenlediği görülmektedir. Nitekim geniş bir coğrafya ve düz bir arazi yapısı üzerinde kurulu olan kente geleneksel olarak büyük m2 li yapılar tercih edilmektedir.

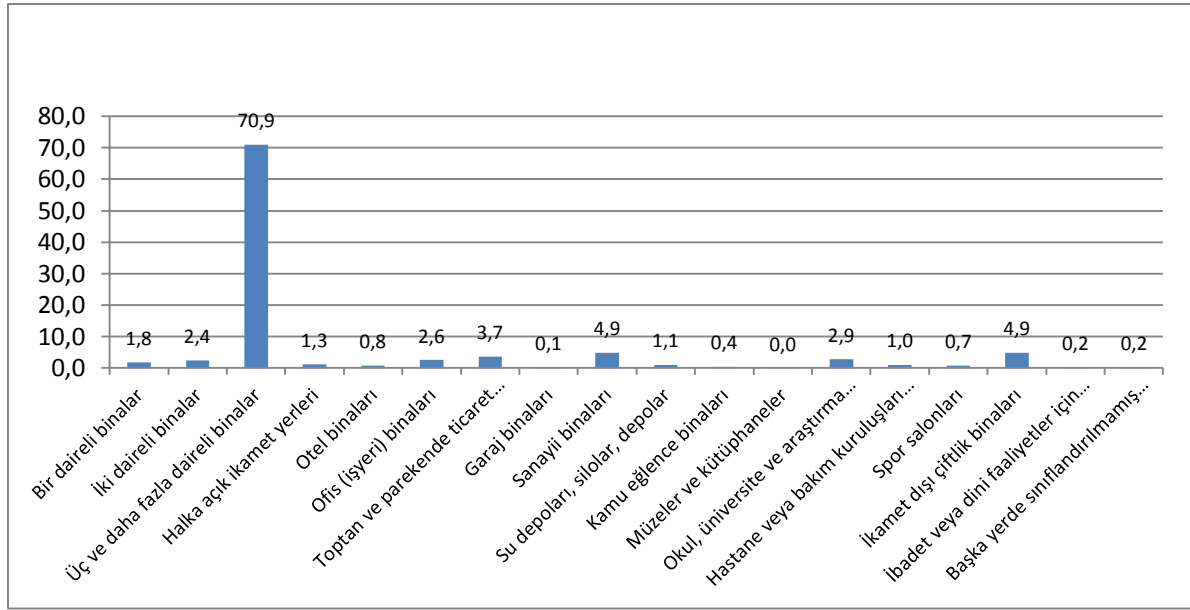
Tablo 13 Kullanım Amacına Göre Yapı İzin İstatistikleri, 2015

	Konya						
	A	B	C	D	E	F	G
Toplam	3.701	6.147.732	4.175.641.116	24.154	3.433.951	950.528	1.763.253
Bir daireli binalar	877	147.252	75.269.368	877	136.796	5.399	5.057
İki daireli binalar	471	187.086	100.562.303	930	143.131	36.123	7.832
Üç ve daha fazla daireli binalar	1.585	4.234.112	2.961.718.408	22.194	3.135.711	832.201	266.200
Halka açık ikamet yerleri	23	80.028	54.300.948	0	0	3.591	76.437

Otel binaları	33	49.275	32.968.851	7	1.359	1.934	45.982
Ofis (işyeri) binaları	75	160.580	106.742.229	8	894	37.357	122.329
Toptan ve perakende ticaret binaları	170	238.138	155.821.981	121	14.306	22.463	201.369
Garaj binaları	9	5.414	3.352.985	1	100	691	4.623
Sanayii binaları	109	312.766	203.368.292	4	574	1.026	311.166
Su depoları, silolar, depolar	66	69.253	44.264.216	4	509	430	68.314
Kamu eğlence binaları	13	25.201	16.720.379	0	0	1.284	23.917
Müzeler ve kütüphaneler	1	2.245	1.545.368	0	0	1.318	927
Okul, üniversite ve araştırma binaları	46	178.782	121.543.333	0	0	4.419	174.363
Hastane veya bakım kuruluşları binaları	14	64.553	43.534.123	0	0	1.983	62.570
Spor salonları	11	44.711	29.910.485	0	0	64	44.647
İkamet dışı çiftlik binaları	163	321.202	206.241.106	8	571	65	320.566
İbadet veya dini faaliyetler için kullanılan binalar	15	14.764	9.647.099	0	0	0	14.764
Başka yerde sınıflandırılmamış diğer binalar	20	12.370	8.129.642	0	0	180	12.190

Kaynak: TÜİK

Aynı yıl üç ve daha fazla daireli binaları sırasıyla sanayi binaları ve ikamet dışı çiftlik binaları izlemektedir. 2014 yılı içerisinde Konya’da toplam 4.175.641.116 TL değerinde yapı izni verilmiştir. Üç ve daha fazla daireli binalar bu toplam değer % 70,9 unu oluşturmaktadır. En az orana sahip yapılar ise müzeler ve kütüphaneler olmuştur.

Şekil 33 Konya’da Yapıların Değerine (TL) Göre Yapı İzinleri, 2015

Kaynak: TÜİK

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Ülke genelinde toplam gayri safi katma değer ve kişi başı gelir artışı önemli ölçüde inşaat sektörüne dayalı bir büyümeden kaynaklanmaktadır. Ancak uzun vadeli bir perspektifte inşaat sektörüne dayalı bir büyümenin gerek ülke için gerek bölgesel gelişme açısından önemli açmazları olabilecektir. Nitekim sektör üretim odaklı bir sektörden ziyade tüketim odaklı bir yapıya hizmet etmektedir. Sektörde yaratılan istihdam genellikle kalifiye olmayan geçici işçilerden oluşmaktadır. Türkiye’nin 2023 makro hedeflerine ulaşabilmesi orta ve ileri teknolojiye sektörlere yönelebilmeye bağlıdır. Kontrolsüz kentsel yayılma (urban sprawl) ihtiyaç fazlası yeni konut üretimini tetikliyor ve otomobil bağımlı bir ulaşım sistemini teşvik ediyor. İnşaat sektöründeki pazar hareketliliğini tetikleyen önemli unsurlardan bir tanesi kentsel planlama politikalarıdır. Bu noktada özellikle kentsel yapılaşmış alanın yayılmasını önlemeye yönelik politikalar geliştirilmelidir. Bir kentte yeni imar alanlarının açılması yeni inşaat projelerini belirlemektedir. Kent yayıldıkça inşaat yapılan alanlar da artmaktadır. Kentsel yayılmanın kent üzerinde sosyal, ekonomik ve çevresel birçok problemi beraberinde getirdiği bilinmektedir.

Bu konu özellikle Konya’da inşaat sektöründeki pazarı korumak pahasına farkında olmadan kontrolsüz kentsel yayılmanın teşvik edilmesi ve bunun doğurduğu sonuçlar bakımından önemlidir. Nitekim yapılaşmış alan bakımından Anadolu kentlerine göre geniş bir alana yayılmış Konya’da bu genişleme politikasının devam ettirilmesi kentte sosyal, ekonomik ve

çevresel açıdan önemli maliyetleri doğurması kaçınılmazdır. Bu yayılmanın maliyetinin ölçülmesi konusunda önemli bir çalışma bugüne kadar yapılmamış olsa da yayılmanın ihtiyaç fazlası yeni konut üretimini tetiklemesi ve otomobil bağımlı bir ulaşım sistemini teşvik etmesi bakımından kritik derecede önemlidir. Bu durum aynı zamanda gereksiz altyapı maliyetlerinin de oluşmasını tetiklemektedir. Son olarak bu yayılma sadece ekonomik açıdan olumsuz bir tablo yaratmakla kalmıyor, insan sağlığı üzerinde de negatif etkiler doğuruyor. Nitekim kentsel yayılma kaynaklı ulaşım sürelerinin ve maliyetlerinin artması kentlerde ciddi bir hava kirliliğine neden oluyor ve bu kirli hava her yıl kişi başı ortalama 582 dolar extra bir sağlık harcaması olarak kentliye geri dönüyor.¹¹ Konya’da yeni konut üretiminin hızlı olduğu kuzey aksında özellikle bu yayılmanın etkisi hissedilebilmektedir. Bu kentsel yayılmaya rağmen tek merkezli büyüme eğilimi otomobil bağımlılığını artırmaktadır. Bunun maliyetini ise yalnızca yayılmanın olduğu semtlerde oturan kişiler değil tüm kent halkı yaşamaktadır. Bu yayılmanın önüne geçilebilmesi, sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerinin en aza indirilebilmesi için kompakt kentsel gelişme kavramı bir kentsel politika aracı olarak yerel politika yapıcılar tarafından dikkate alınmalıdır. Özellikle batı Avrupa kentlerinde “Akıllı kentsel büyüme stratejisi” olarak benimsenen bu yaklaşım, salt bir kent makro formu yaklaşımı olmayıp kentteki yayılmanın doğurduğu diğer sorunlara da önemli çözüm önerileri getirmesi bakımından oldukça geniş içerikli bir politika aracı niteliğindedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Kentsel büyüme eğilimin Konya’da şehrin bütününe yayılması gereklidir, tek merkezli şehir yerine birkaç alternatif şehir merkezi olması Konya gibi büyükşehirlerde şehrin sürdürülebilir kalkınmasına katkı sağlamaktadır. Teknoloji kullanımının yüksek olması akıllı kent şansını attırmaktadır. Konut sayısını arttırırken aynı zamanda da şehrin tarihi dokusuna ve kültürüne uygun mimari yapıyı korumak gereklidir. Yeşil alan ve estetik yapının muhafaza edilmesi de önemlidir.

FIRSATLAR

Konya şehir merkezinin geniş bir alana yayılması ve düzlük bir arazide bulunması konut fiyatlarının görece olarak daha ucuz olmasına yardımcı olmuştur. Deprem bölgesinde de bulunmamasından dolayı Konya’da çok katlı yapıların yapımı daha pratik ve ucuzdur.

¹¹ Kaynak: The New Climate Economy, Cities : Enigmes of National And Global Growth

SONUÇ

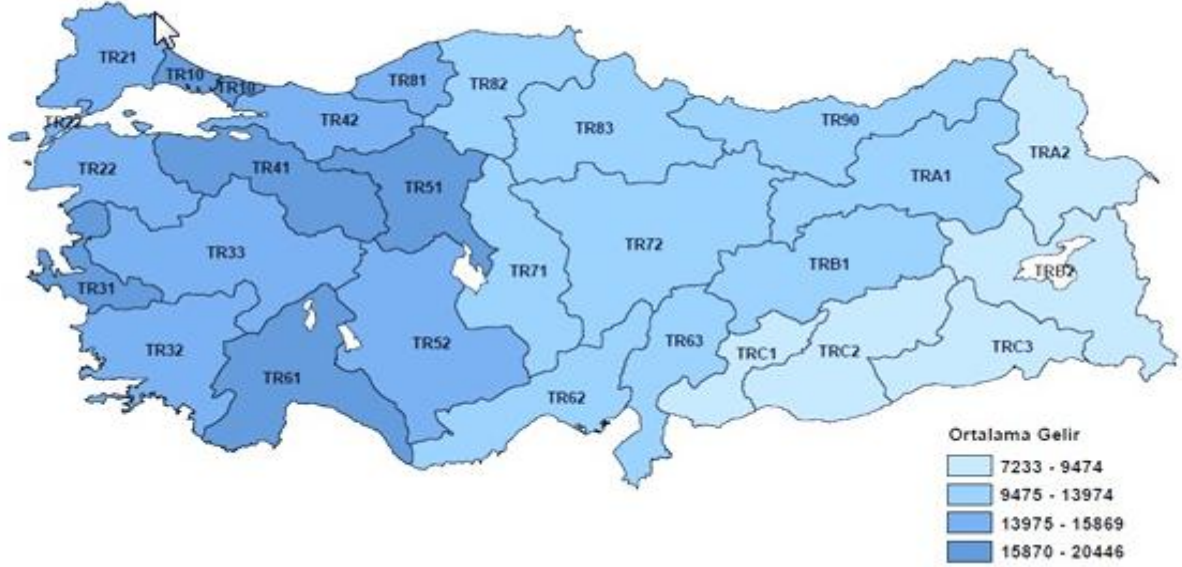
Konya kentleşme konusunda çoğu sorununu halletmiş, yeterli toplum merkezlerine sahip bir şehirdir. Şehrin düz bir yapıda olması ve arazinin konut yapımına uygun olmasından dolayı şehirleşme konusunda iyi durumda olduğu söylenebilir.

10 YOKSULLUK

MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM

Birleşmiş Milletler Bin Yıllık Kalkınma Hedefleri doğrultusunda yoksulluk dünyadaki en önemli sorunlardan biri olarak gösterilmektedir. Genel olarak insanların temel gereksinimlerini karşılayamama durumu olarak tanımlandığı için yoksulluk sürdürülebilir kalkınma önünde en önemli engellerden birini oluşturmaktadır. Bölgesel gelişmişlik farklarının somut bir şekilde gözlenmesi yoksulluğu izleyerek mümkün olmaktadır. Yaşam kalitesi temelinde yoksulluk, göç ve toplumsal şiddet ile yakın ilişki içindedir. Üç kavram bireylerin yaşam kalitesini ve kentin yaşanılabilirlik kalitesini göstermektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine dayanılarak yapılan ve 2001-2006 yıllarını karşılaştıran bir çalışmada az nüfuslu ve şehirleşme oranı düşük yerlerde şahsa karşı işlenen suçların; göç alan ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek yerlerde ise mala karşı işlenen suçların oranının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dışlanmışlık hissi, ötekileştirilme, toplumsal dışlanma gibi faktörler bireyleri suça yöneltebilmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2014 yılında yayınladığı "Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları" araştırmasıyla yoksulluğu Türkiye'de düzey 2 bölgeleri arasında kıyaslama yapmak mümkün hale gelmiştir. Harita 14'te de görüldüğü üzere Türkiye'nin batısından doğusuna doğru gidilirken ortalama gelir azalmaktadır. Türkiye'de ortalama hanehalkı kullanılabilir fert geliri 2014 yılında 14.553 TL iken, TR52 Bölgesi'nin ortalama fert geliri 14.093 TL olmuştur. Aşağıdaki haritada görüldüğü üzere Konya ve Karaman illeri en yüksek 2. ortalama gelire sahip bölge sınıfındadır. Bölgemizde ortalama yıllık gelirin Türkiye ortalamasına yakın seyrettiği görülmektedir. TR52 bölgesi 26 Bölge arasında 12. sırada yer almıştır. Ortalama yıllık eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirinin en yüksek bölgeler 20.446 TL ile TR51 (Ankara) bölgesi olmuştur.

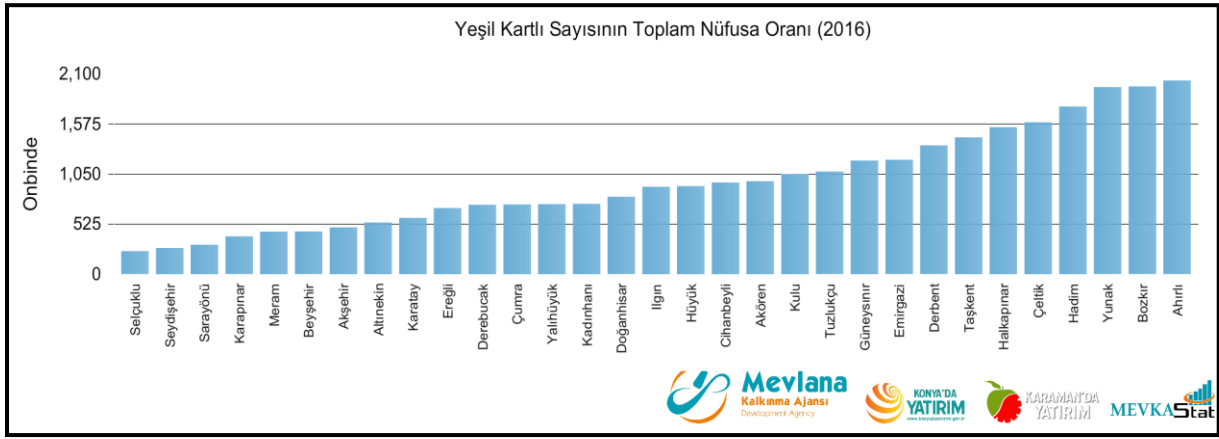

Harita 14 Eşdeğer Ortalama Hanehalkı Kullanılabilir Fert Geliri, IBBS 2. Düzey, 2014

KAYNAK: TÜİK

Toplumun genel düzeyine göre belirli bir sınırın altında gelir veya harcamaya sahip olan birey veya hanehalkı görelî anlamda yoksul sayılmaktadır. Bu kapsamda bölgeler arası yoksulluğu ölçmek için TÜİK'in yaptığı yoksulluk oranları çalışması önemli bir veridir. Medyan gelirin %50'si sınır seçilmiştir ve bu gelirin altındakilerin yoksul sayıldığı çalışmaya göre TR52 bölgesinde yoksulluk oranı %12,1 olmuştur. Yine bu çalışmaya göre, Türkiye'de yoksulluk oranının %15 olduğu ortaya çıkmıştır. TR52 bölgesi bu oranla yoksulluk oranının en yüksek olduğu bölgeler arasında 8'inci sırada yer aldı. Harita 15'te de görüldüğü üzere bölgemizde yoksulluk oranı Türkiye ortalamasını altında olup, yoksulluğun en yüksek ikinci sınıfında gösterilmektedir.

çok çalışmada yoksulluğun farklı yollarla da gözlemlenebildiği görülmüştür. 2013 yılında yapılan bir çalışmaya göre¹² Konya çok düşük yoksulluk riskine sahip illerden biri olarak sınıflandırılmıştır. Aynı çalışmaya göre Konya yoksulluk riski en düşük 7'inci il olarak görülmektedir. Bu analiz çalışması il düzeyinde öngörülerde bulunsada, ilçe düzeyinde bilgiye ulaşmayı mümkün kılmamaktadır. Bu farklı yollardan bir tanesi yeşil kartlı sayısı ve bu sayının nüfusa oranıdır. Öncelikle yeşil kart uygulamasını tanımlamak gerekirse; hiçbir sosyal güvenlik kurumunun güvencesi altında olmayan ve sağlık hizmetleri giderlerinin karşılayacak durumda bulunmayan Türk vatandaşlarının 3816 sayılı kanunla tedavi giderlerinin yeşil kart verilerek devlet tarafından karşılanmasıdır. Bir bölgede bulunan yeşil kartlı sayısı bize o bölgedeki sosyal güvenliği olmayan ve göreceli olarak yoksul sayılabilecek kişileri gösterir.

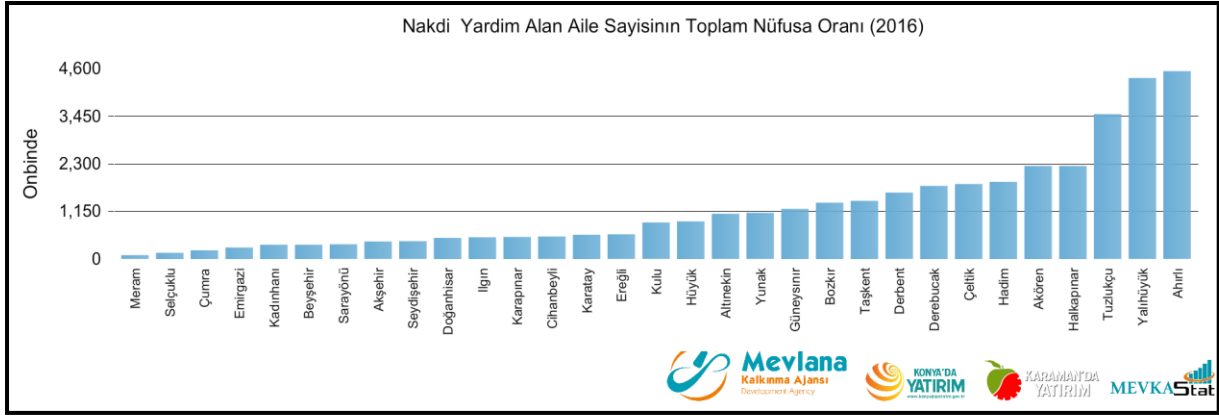

Şekil 34 Yeşil Kartlı Sayısının Toplam Oranı (2016)

Yukarıdaki şekilde Konya ilçelerinin yeşil kartlı sayısının toplam nüfusa oranı gösterilmiştir. Bu verilerden yola çıkarak merkeze en uzak ilçeler olan Ahır, Bozkır ve Yunak ilçelerinde yeşil kartlı sayısının nüfusa oranı en fazladır. Göreceli olarak bu ilçelerin daha yoksul olduğunu söyleyebiliriz. Selçuklu ilçesi ise merkez ilçe olup, yeşil kartlı sayısının nüfusa oranı en az olan ilçe konumundadır ve yoksulluk bağlamında diğer ilçelere göre daha iyi durumdadır.

Yoksulluğu gözlemlemekte kullanılan bir diğer kıstas ise nakdi yardım alan aile sayısının toplam nüfusa oranı verileridir. Yoksulluğa maruz kalan ve yoksulluktan kurtulmak için nakdi yardım alan aileler yoksulluğun bir diğer yüzünü göstermektedir. İlçe düzeyinde nakdi yardım alan aile sayısının toplam nüfusa oranı aşağıdaki şekilde detaylı bir şekilde gösterilmiştir.

¹² Türkiye’de illerin yoksulluk riskinin ölçülmesi üzerine bir yöntem önerisi, 2013 Uzmanlık Tezi, Pınar YAVUZKANAT

Şekil 35 Nakdi Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı (2016)

Nakdi yardım alan aile sayısı ilçe düzeyi verileri yeşil kartlı kullanıma benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Meram, Selçuklu gibi merkez ilçeler görece olarak daha iyi durumdayken, Ahırli, Yalıhüyük, Halkapınar gibi ilçelerde nakdi yardım alan ailelerin toplam nüfusa oranları daha yüksek çıkmıştır.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

İl ve ilçe düzeyinde yoksulluk çalışmaları yeterli düzeyde geliştirilmemektedir. TÜİK tarafından sadece düzey 2 kapsamında yoksulluk çalışması yapılmakta ve bu da yoksulluk sorununun tam olarak tespitini zorlaştırmaktadır. Yapılan çalışmalar ve eldeki verilere göre Konya ili genelinde yoksulluğun Türkiye geneline göre daha az olduğu tahmin edilmekle birlikte, ilçe düzeyindeki gelişmişlik farklarını tam olarak yansıtmamaktadır. Bölge içi gelişmişlik farklarını belirgin şekilde gösteren bu veriler doğrultusunda merkeze uzak ilçelerde yoksulluğun hala önemli bir sorun olduğu görülmektedir. Bölge içindeki gelişmişlik farklarının azaltılması çözülmesi gereken önemli sorunlardandır. Yoksulluğu azaltmak, hatta bitirmek için istihdam oranını arttırmak gereklidir. İlde her ne kadar KOBİ sayısı yüksek olsa da tarım önemli bir kesimin geçim kaynağı olmaya devam etmektedir. Kırsal yoksulluğu azaltmak için gerekli tarımsal dönüşümleri yapmak ve yüksek teknoloji kullanmak gerekir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR

Konya yoksulluk riskinin az olduğu illerin başında gelmekte ve KOBİ sayısının fazla olması çeşitli alanlarda iş imkânı sağlamaktadır. TR52 bölgesinde medyan gelirin %50 sine gören yapılan yoksulluk oranı % 12, 1 çıkmıştır. Bu oran Türkiye ortalaması olan %15'in altında olup görece olarak daha iyi bir durumdadır.

Tablo 14'te de ayrıntılı bir şekilde görüldüğü gibi Türkiye genelinde yoksulluk azalmıştır. 2002'den sonra uygulamaya geçen "Güçlü Ekonomiye Geçiş" programının önemli saç ayaklarında olan yoksullukla mücadelenin belirli bir başarıya ulaştığı görülmektedir. Bu

doğrultuda yapılan makro düzeydeki çalışmalar istenen sonuçları vermiştir. Yoksulluğun çözümü için makro politikalara ek olarak daha ayrıntılı çözüm önerileri getirilmelidir. Konya ilinde yoksulluğun bazı küçük ilçelerde daha yoğun hissedildiği görülmüştür. Bu ilçelerdeki istihdam oranının arttırılması ve beşeri sermayenin arttırılması elzemdir. Kırsal alanlarda ki gelir çeşitliliğini arttırmak yoksulluğu azaltacak yöntemlerden biridir. Gelir çeşitliliğini ise Konya’da kırsal turizm faaliyetlerini artırarak sağlamak mümkündür.

SONUÇ

TR52 bölgesi yoksulluk oranında ve gelirden aldığı pay bakımından Türkiye ortalamasına göre daha iyi bir iş çıkarmıştır. Ahırlı, Yalılıyük, Akören, Bozkır ve Yumak gibi ilçelerde nakdi yardım alan aile sayısının nüfusa oranı diğer ilçelere göre daha yüksek çıkmıştır, yine bu ilçelerde yeşil kartlı sayısı da yüksektir. Bu içlerinin gelişmişlik düzeyinin artırılması ve istihdamın arttırılması buralardaki yoksulluğu da azaltacaktır. Yoksulluğu daha net takip edebilmek ve çözüm için yerel politikalar üretebilmek için il, ilçe ve mahalle düzeyinde veri üretilmesi gerekmektedir.

11 SOSYAL YARDIMLAR

Mağdurlara veya bakıma muhtaç olan ailelere ya da kişilere yapılan yardımlara sosyal yardım adı verilmektedir. Sosyal yardımların yapılması *sosyal devlet* anlayışının en önemli göstergesidir. Yani bir devlet sosyal devlet olarak nitelendiriliyorsa bazı yardımları yapma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu nedenle sosyal yardımlar bütçenin ön gördüğü şartlar altında sıklıkla yapılmaktadır.

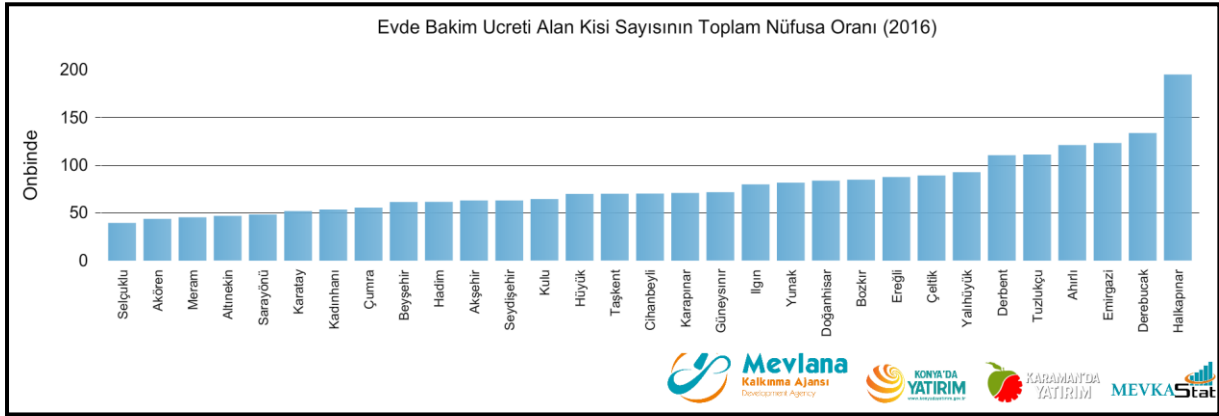
Sosyal yardımlar genellikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Sosyal yardımlar başvurular ölçüsünde şekillenirken, belli şartlar altında ihtiyacı olanları devlet belirlemektedir. Devletin belirlediği kriterlerde olan kişilere sosyal yardımlar yapılmaktadır. Sosyal yardımlar muhtaç olan ailelerden, engellilere, şehit ailelerine kadar birçok alanı kapsamaktadır. Genellikle nakdi yardımlar yapılmasına rağmen kimi zamanda da eşya ve gıda yardımı yapılmaktadır.

Sosyal yardımlar verilirken özellikle belli şartlar aranmaktadır. Sosyal yardım verilirken mağduriyet en önemli kıstaslar arasındadır. Genellikle aile odaklı bakış açısı esas alınarak yardımlar yapılmaktadır. Mağdur olan kadını, erkeği, çocuğu, yaşlıyı ve engelliye yönelik birçok sosyal yardım yapılmaktadır. Sosyal yardımlar aynı zamanda da şehit ve gazi ailelerini de kapsamaktadır. Bu durumu çoğu zaman devlet belirleyerek gereken yardımı yapmaktadır.

Konya’da sosyal yardımlar incelenirken Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, sosyal yardımlaşma vakıfları, Mevlana Kalkınma Ajansı ve yerel güvenilir internet sitelerinden alınan veriler kullanılmıştır. Bu veriler neticesinde evde bakım ücreti alan kişi sayısı, yeşil kartlı sayısı, nakdi yardım alan aile sayısı, ayni yardım alan ailelerin sayısı, ilçe bazında hane başına verilen yardımlara yönelik veriler elde edilmiştir.

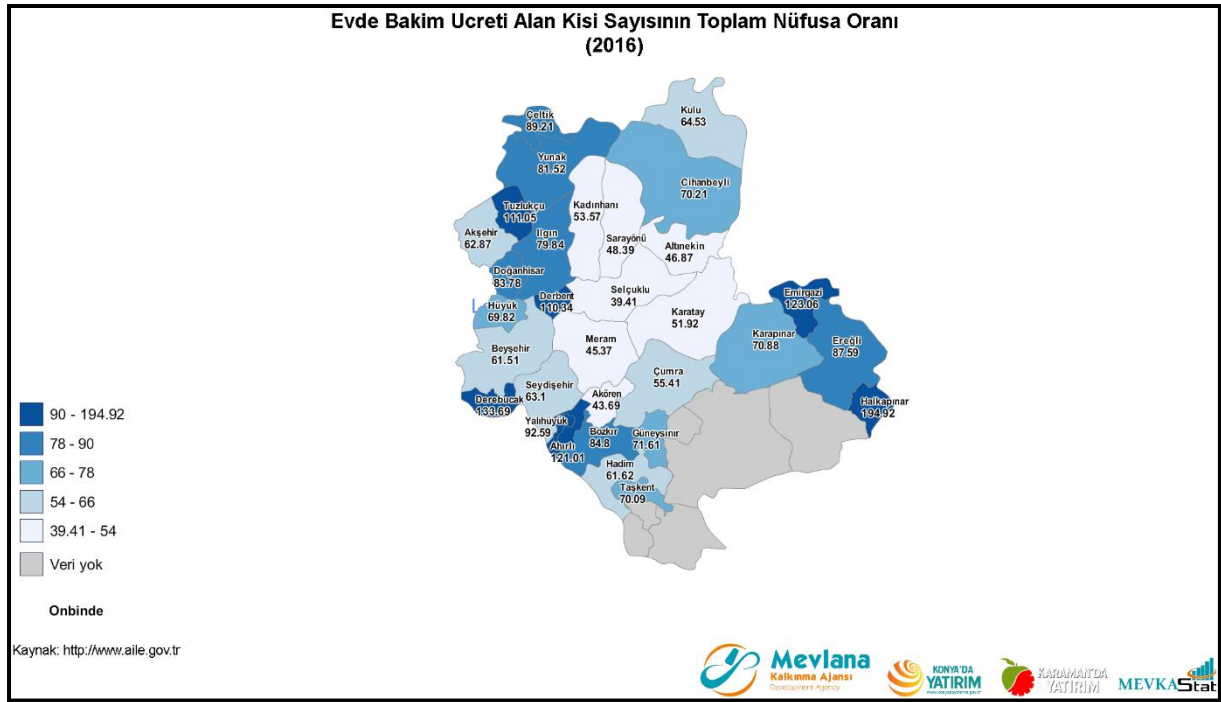
MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM

Konya’da verilen sosyal yardımlardan “Evde Bakım Ücreti Alan Kişi Sayısının Toplam Nüfusa Oranı” verisine bakıldığında Halkapınar ilçesinin bu yardımlardan diğer ilçelere nazaran daha fazla yararlandığı görülmektedir.

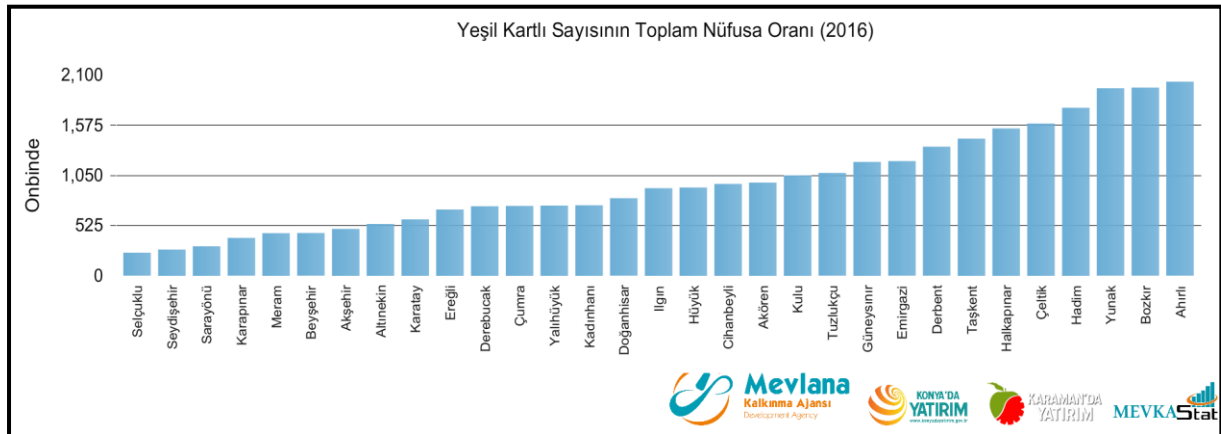
Şekil 36 Evde Bakım Ücreti Alan Kişi Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016

Evde bakım ücreti alan kişi sayısının toplam nüfusa oranı verisinin Konya İli bazında grafiksel dağılımı ise aşağıdaki gibidir. Özellikle kuzey ilçelerinin bu yardımdan daha fazla yararlandığı görülürken, merkez ilçelerinde bu oran bir hayli düşüktür.

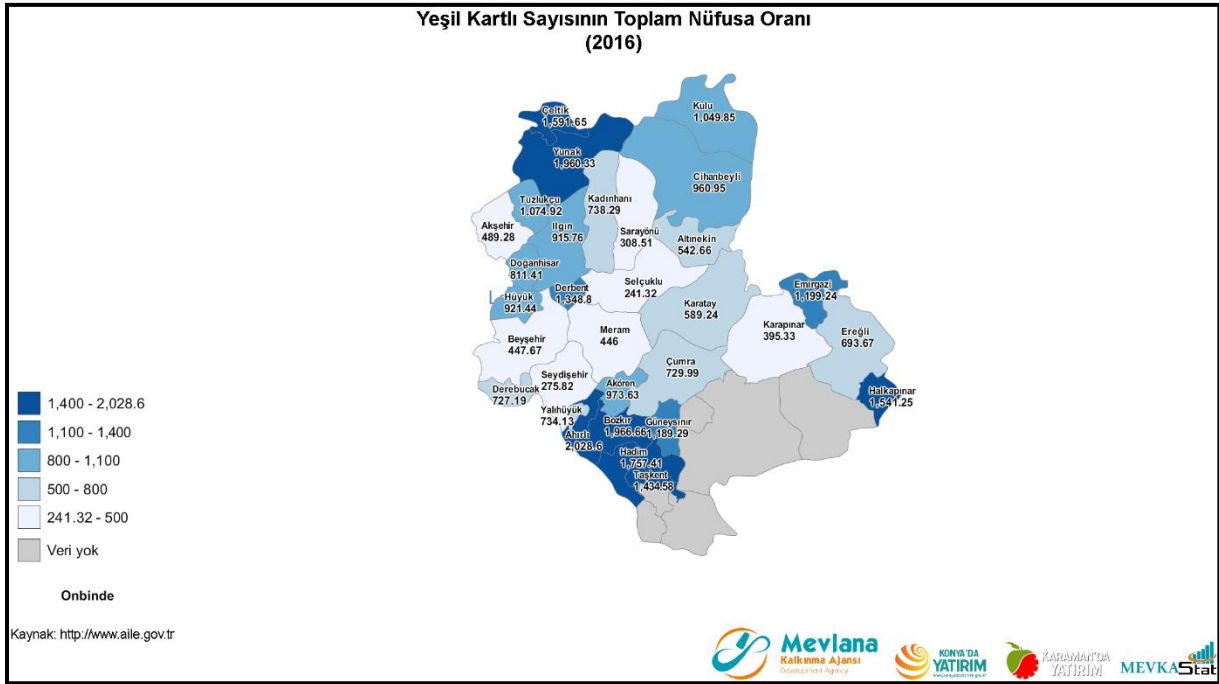
Harita 16 Evde Bakım Ücreti Alan Kişi Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016

Konya ilinin yeşil kart sayısının toplam nüfusa oranı verilerinde ise Ahırlı, Bozkır ve Yunak ilçelerinin oranları diğer ilçelere göre yüksekken özellikle kuzey ve kuzeybatı ilçelerinde bu oran yüksektir. Burada yaşayan nüfusun yeşil kart kullanımı diğer ilçelere göre yüksektir. Bu bölgelerde verilerden anlaşıldığı üzere sağlık güvencesi sorunu olan kişi sayısı fazladır ve bu kişilerin yeşil kart kullanımını artırdığı düşünülmektedir.

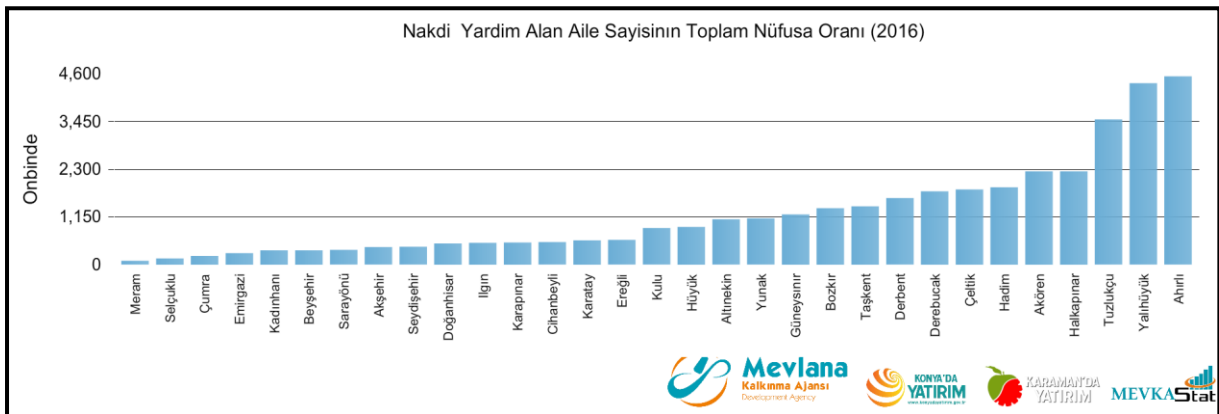
Şekil 37 Yeşil Kartlı Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016

Konya ilinin haritasında yeşil kartlı sayısının toplam nüfusa oranı verisi incelendiğinde özellikle ilin kuzey ucuyla, güney batı ucunda yeşil kart kullanımı fazla iken, merkez ilçelerinde bu oran azalmaktadır.

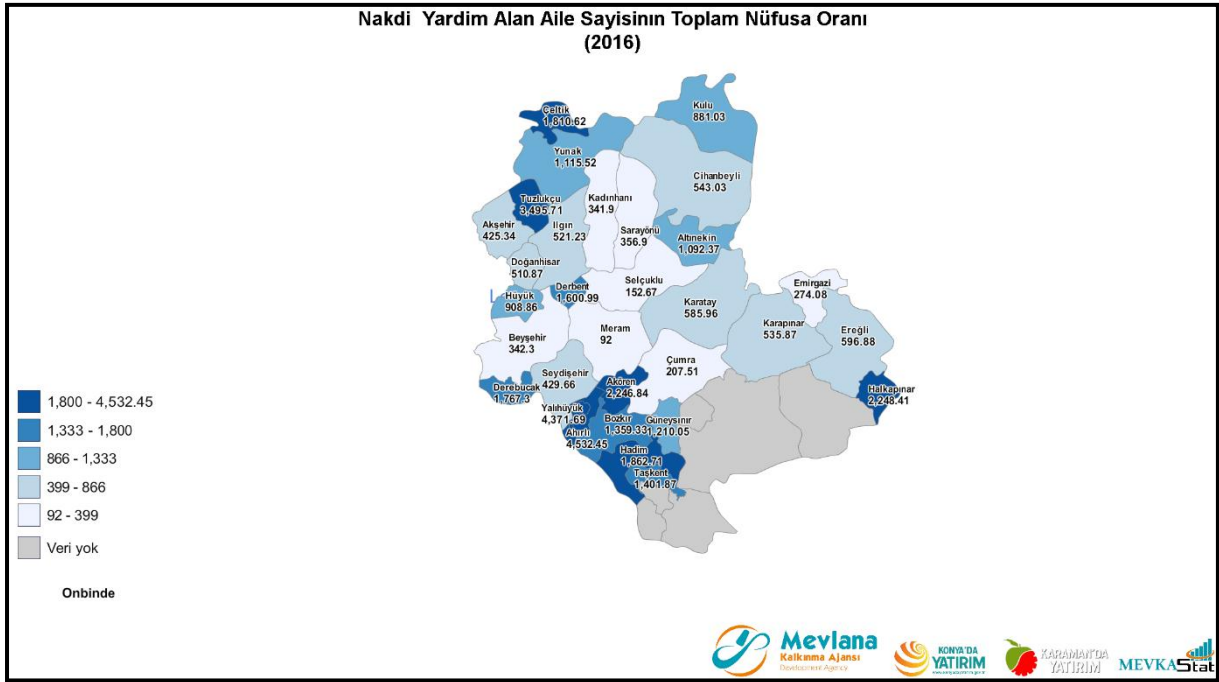
Harita 17 Yeşil Kartlı Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016

Nakdi yardım alan nüfus incelendiği zaman bu verinin yeşil kart sayısı ile kısmen doğru orantılı bir şekilde dağıldığı gözlemlenmektedir. Özellikle Ahırılı, Yalınhüyük ve Tuzlukçu ilçelerinin diğer ilçelere oranla nakdi yardım alan aile sayısının toplam nüfusa oranı bakımından yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Meram ve Selçuklu gibi merkez ilçeleri ise çok düşük bir orana sahiptir.

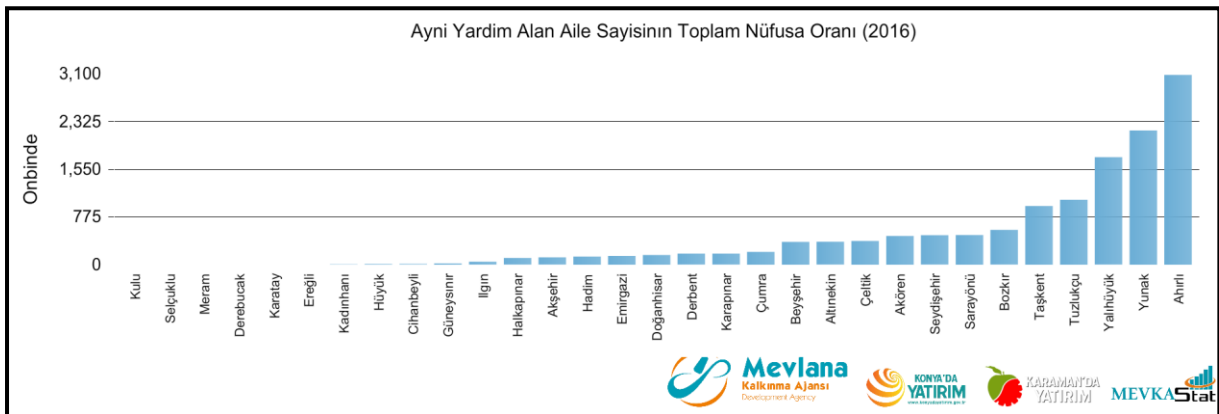
Şekil 38 Nakdi Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016

Nakdi yardım alan aile sayısının toplam nüfusa oranı verisinin konya ili haritası incelendiğinde yardımların ilin kuzeyinde ve güneyinde toplandığı görülmektedirken merkez ilçelerin oranı bir hayli düşüktür.

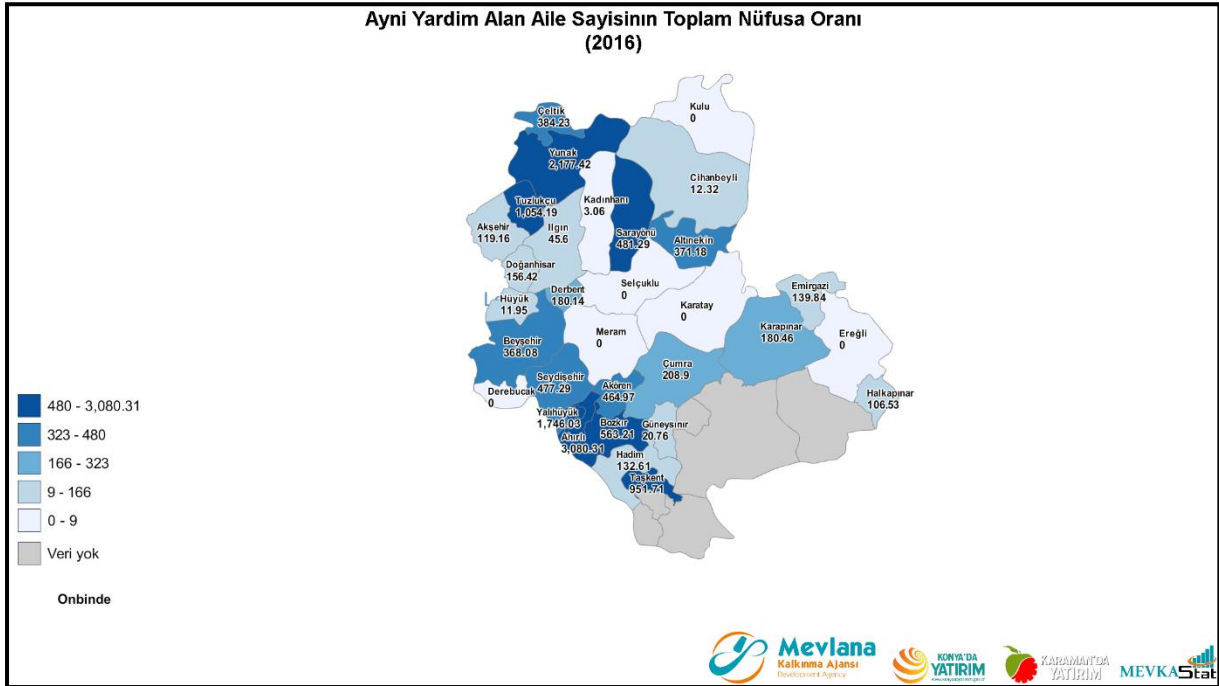
Harita 18 Nakdi Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016

Konya ilinde nakdi yardım alanlarla, aynı yardım alan ilçeler arasında benzerlikler görülmektedir. Aynı ilçelerin hem aynı yardım ve nakdi yardım ürünleri yüksektir. Özellikle Ahırılı, Yunak, Yalıhüyük ve Taşkent ilçelerinin aynı yardım alan aile sayısının toplam nüfusa oranı diğer ilçelerden yüksektir.

Şekil 39 Aynı Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016

Konya ilinin özellikle kuzey ve kuzeybatı ilçelerinin aynı yardım alan aile sayısının toplam nüfusa oranı verileri diğer ilçelerden yüksektir.

Harita 19 Aynı Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı, 2016

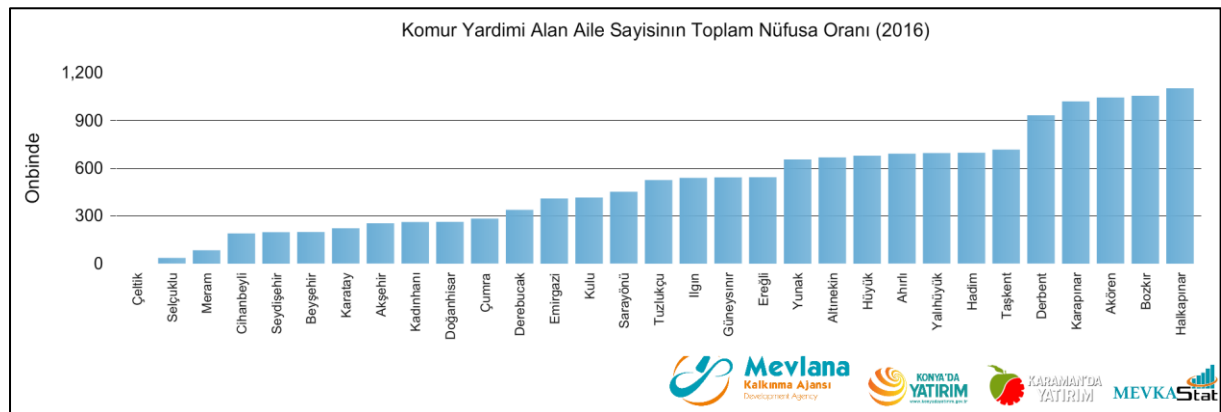
Tablo 15 Sosyal Yardımlardan Faydalanma Durumu

	Evde Bakım Ucreti Alan Kisi Sayısı	Evde Bakım Ucreti Alan Kisi Sayısının Toplam Nüfusa Oranı	Yeşil Kartlı Sayısı	Yeşil Kartlı Sayısının Toplam Nüfusa Oranı	Nakdi Yardım Alan Aile Sayısı	Nakdi Yardım Tutarı	Nakdi Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı	Aynı Yardım Alan Aile Sayısı	Aynı Yardım Tutarı	Aynı Yardım Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı
	Kisi	Onbinde	Kisi	On binde	Kisi	TL	On binde	Kisi	TL	Onbinde
Ahırılı	55	121,01	922	2028,6	2060	245568	4532,45	1400	65018	3080,31
Akören	28	43,69	624	973,63	1440	255989	2246,84	298	33841	464,97
Akşehir	592	62,87	4607	489,28	4005	491493	425,34	1122	43674	119,16
Altınekin	66	46,87	769	542,66	1548	181785	1092,37	526	39337	371,18
Beyşehir	439	61,51	3195	447,67	2443	561285	342,3	2627	157210	368,08
Bozkır	229	84,8	5311	1966,66	3671	796940	1359,33	1521	133670	563,21
Cihanbeyli	376	70,21	5146	960,95	2908	791135	543,03	66	9291	12,32
Çeltik	88	89,21	1570	1591,65	1786	420720	1810,62	379	16389	384,23
Çumra	361	55,41	4756	729,99	1352	414790	207,51	1361	46993	208,9
Derbent	49	110,34	599	1348,8	711	269400	1600,99	80	9000	180,14
Derebucak	97	133,69	495	727,19	1203	264750	1767,3	0	0	0

Doğanhisar	143	83,78	1385	811,41	872	204962	510,87	267	14034	156,42
Emirgazi	110	123,06	1072	1199,24	245	247765	274,08	125	178257	139,84
Ereğli	1219	87,59	9654	693,67	8307	1360916	596,88	0	0	0
Güneysınır	69	71,61	1146	1189,29	1166	259641	1210,05	20	7395	20,76
Hadim	79	61,62	2253	1757,41	2388	378920	1862,71	170	7680	132,61
Halkapınar	86	194,92	680	1541,25	992	396282	2248,41	47	78681	106,53
Hüyük	111	69,82	1465	921,44	1445	361053	908,86	19	10319	11,95
Ilgın	443	79,84	5081	915,76	2892	614748	521,23	253	6939	45,6
Kadınhanı	175	53,57	2412	738,29	1117	304825	341,9	10	127690	3,06
Karapınar	348	70,88	1941	395,33	2631	768612	535,87	886	87369	180,46
Karatay	1570	51,92	17818	589,24	17719	1686756	585,96	0	0	0
Kulu	318	64,53	5174	1049,85	4342	667616	881,03	0	0	0
Meram	1558	45,37	15315	446	3159	1184680	92	0	0	0
Sarayönü	128	48,39	816	308,51	944	181550	356,9	1273	400330	481,29
Selçuklu	2383	39,41	14593	241,32	9232	2208850	152,67	0	0	0
Seydişehir	404	63,1	1766	275,82	2751	624615	429,66	3056	600160	477,29
Taşkent	45	70,09	921	1434,58	900	279443	1401,87	611	170255	951,71
Tuzlukçu	75	111,05	726	1074,92	2361	390571	3495,71	712	24196	1054,19
Yalıhüyük	14	92,59	111	734,13	661	95350	4371,69	264	41132	1746,03
Yunak	187	81,52	4497	1960,33	2559	491466	1115,52	4995	946862	2177,42

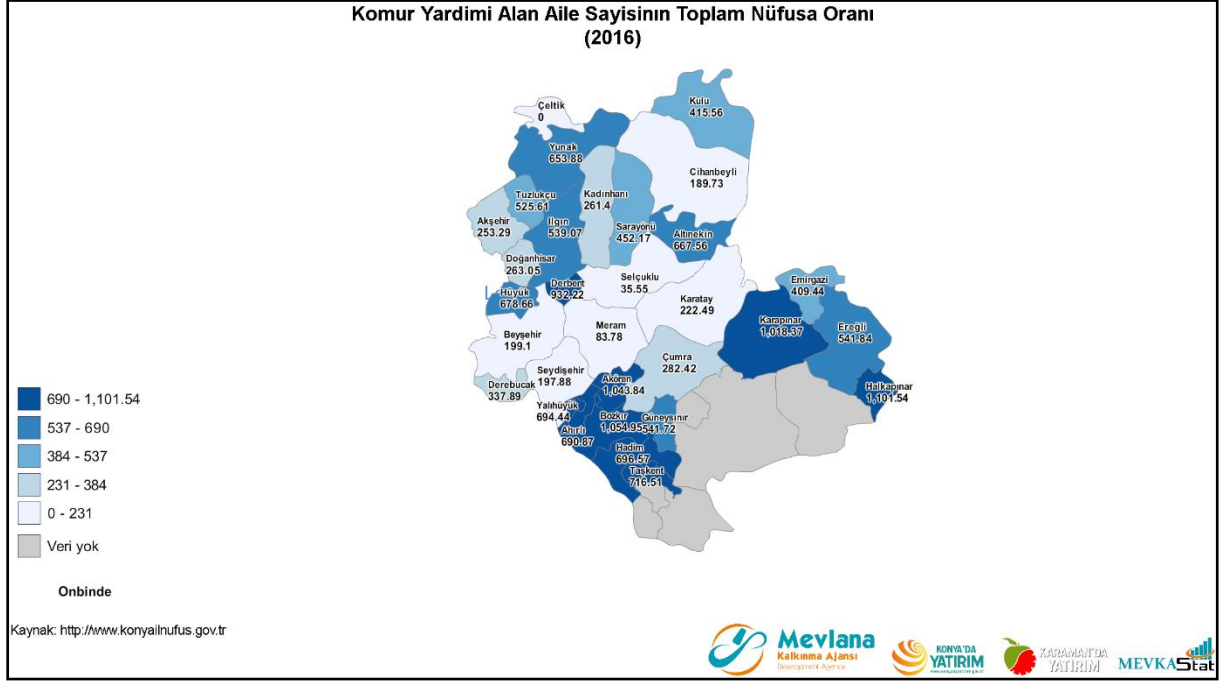
Kaynak: Konya İl Nüfus Müdürlüğü

Konya ilinde kömür yardımı alan aile sayısının toplam nüfusa oranı verisine bakıldığında Halkapınar, Bozkır, Karapınar ve Derbent İlçelerinin oranı diğer ilçelere özellikle merkez ilçelerine göre yüksektir. Bunun nedeni hava şartları, ekonomik şartlar ve merkez ilçelerinde yoğun doğalgaz kullanımı olduğu çıkarılmaktadır.

Şekil 40 Kömür Yardımı Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı

İlde kömür yardımı alanlar merkez ilçeleri dışındaki ilçelerdir. Özellikle ilin kuzeyi, kuzeybatısı, güney batısı ve güneydoğusunda yoğun kömür yardımı alan ilçeler varken merkez ilçelerinde bu oran oldukça düşüktür.

Harita 20 Kömür Yardımı Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı

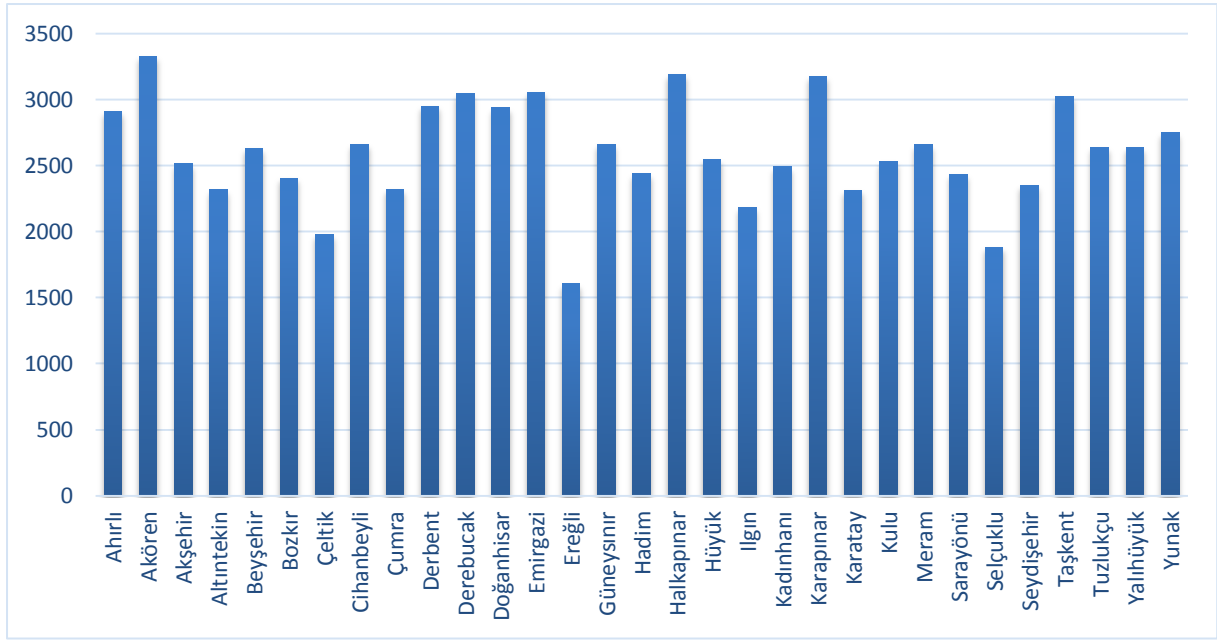
Tablo 16 Sosyal Yardımlardan Faydalanma Durumu

	Kömür Miktarı	Kömür Yardımları Alan Aile Sayısı	Kömür Yardımları Alan Aile Sayısının Toplam Nüfusa Oranı	Korumaya Muhtaç Çocuk Sayısı	MEB e Gönderilen Danışmanlık Tebdirleri	MEB e Gönderilen Danışmanlık Tebdir sayısının Nüfusa Oranı	Sosyal ve Ekonomik Destek Müracaat Sayısı	Sosyo Ekonomik Destek Müracaat Sayısının Nüfusa Oranı	Sağlık Tebdirleri Verilen Kişi Sayısının Toplam Nüfusa Oranı
	Ton	Kişi	On binde	Kişi		Binde	Adet	Binde	On binde
Ahırlı	628	314	690,87	0	0	0	3	0	0
Akören	409	669	1043,84	3	1	1,56	2	0	3,120612
Akşehir	3596	2385	253,29	6	0	0	32	0	0,106203
Altınekin	362	946	667,56	0	0	0	0	0	0
Beyşehir	2166	1421	199,1	18	9	1,26	13	0,14	0,56046
Bozkır	2849	2849	1054,95	3	0	0	6	0	0
Cihanbeyli	1504	1016	189,73	2	12	2,24	3	0	1,120427
Çeltik	0	0	0	3	0	0	1	0	0
Çumra	2421	1840	282,42	6	6	0,92	15	0	0,460462
Derbent	415	414	932,22	3	1	2,25	1	0	0

Derebucak	245	230	337,89	0	0	0	0	0	0
Doğanhisar	271	449	263,05	3	0	0	15	0	0
Emirgazi	450	366	409,44	0	0	0	1	0	0
Ereğli	8000	7541	541,84	3	1	0,07	14	0,07	0,071853
Güneysınır	704	522	541,72	0	0	0	0	0	0
Hadim	893	893	696,57	0	0	0	0	0	0
Halkapınar	583	486	1101,54	0	0	0	0	0	0
Hüyük	1080	1079	678,66	4	1	0,63	1	0	0
İlgın	5085	2991	539,07	6	0	0	21	0	0
Kadınhanı	1269	854	261,4	4	1	0,31	9	0	0
Karapınar	5000	5000	1018,37	3	1	0,2	5	0	0
Karatay	8240	6728	222,49	56	44	1,46	201	0	0,892881
Kulu	2048	2048	415,56	11	3	0,61	9	0,16	0
Meram	4144	2877	83,78	54	42	0,04	178	0	0,524194
Sarayönü	800	1196	452,17	1	0	0	4	0	0
Selçuklu	3225	2150	35,55	52	62	1,03	171	0,33	0,512646
Seydişehir	1500	1267	197,88	7	2	0,31	14	0,16	0
Taşkent	500	460	716,51	1	0	0	4	0	0
Tuzlukçu	497	355	525,61	1	0	0	0	0	0
Yalıhüyük	180	105	694,44	0	0	0	1	0	0
Yunak	2250	1500	653,88	0	0	0	3	0	0

Kaynak: Konya İl Nüfus Müdürlüğü

Kalkınma Bakanlığı'ndan alınan Konya ili sosyal yardım verilerine göre hanebaşına yapılan sosyal yardımın en fazla olduğu ilçeler Ahırlı, Akören, Derbent, Derebucak, Doğanhisar, Emirgazi, Halkapınar, Karapınar, Taşkent ve Yunak ilçeleridir. En az yardım alan ilçelerden bazıları ise: Çeltik, Ereğli, Selçuklu, Karatay'dır. Bu yardımlar ortalama toplam sosyal yardımlar olup herhangi bir kategori içine dâhil edilmemiştir.

Şekil 41 Konya İli Hanebaşına Aktarılan Tutar (TL)

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR, ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE SONUÇ

Bir ilçenin fazla yardım alması o ilçenin her zaman daha yoksul olduğu anlamına gelmemektedir. Konya ilinde genel olarak nakdi yardım alan nüfus incelendiği zaman bu verinin yeşil kart sayısı ile kısmen doğru orantılı bir şekilde dağıldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca nakdi yardım alan ilçelerinin oranının genel olarak aynı yardım da aldığı gözlemlenmiştir. Kişi başı sosyal yardımların en fazla Konya ilinin kuzeyine ve güneyine gittiği oluşturulan haritalardan da görülmüştür. Sosyal yardımlar Konya için önemli olup bu yardımların izlenmesi ve bu yardımlar hakkında etki analizleri yapılması gerekmektedir. Böylelikle Konya’da eksikler daha iyi bir şekilde saptanmış olup yardımlar gerçekten yardım gereken yerlere, ilçelere ve hanelere yapılacaktır. Şimdiye kadar yardımların etki analizinin yapılması büyük bir sorun oluşturmaktadır.

Kalkınma Bakanlığı’ndan alınan verilere göre sosyal yardımların dağıtılmasında genel olarak ilçeler arasında adaletli bir yol izlendiği görülmüştür. Bazı ilçeler konumu, iklimi ve sosyal yapısından dolayı daha fazla yardım alırken Selçuklu, Karatay, Çeltik ve özellikle Ereğli ilçeleri diğer ilçelerden ortalama olarak daha düşük sosyal yardım alan ilçelerdendir.

Sosyal yardımların istihdam üzerindeki etkisi araştırılmalı ve yardımların etkin şekilde dağıtılması konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Sosyal yardımlara ek olarak meslek edindirme faaliyetleride özendirilmelidir.

Etki analizinin yapılabilmesi için Kalkınma Ajansı, ilçe müdürlükleri ve Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında bir protokol oluşturulup ortak bir çalışma gerçekleştirilerek bundan sonraki yapılacak yardımların daha etkin olabileceği düşünülmektedir.

12 SOSYAL HİZMETLER

MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL DAĞILIM

Kamu tarafından yürütülen sosyal hizmetlerin ve hizmet merkezlerinin mekânsal dağılımı ve sayısı hizmet kalitesi ve hizmetlere erişim düzeyinin belirlenmesine büyük etki etmektedir. Sosyal hizmet merkezleri, huzurevleri, yetiştirme yurtları rehabilitasyon merkezleri, çocuk evleri, sevgi evleri, özel bakım merkezleri ve şiddet önleme merkezleri gibi sosyal sosyal hizmet çözümlmeleri, ildeki sosyal yaşam kalitesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Konya’da sosyal hizmet tesislerinin dağılımına bakıldığında özel kreş ve gündüz bakımevinin baskın olduğu görülmektedir. Sosyal hizmet tesislerinin ağırlıklı olarak merkez ilçeler olan Karatay, Meram ve Selçuklu ’da yoğunlaşmaktadır. Merkez ilçeleri dışında Ereğli, Akşehir ve Çumra’da da sosyal hizmet merkezleri bulunmaktadır.

Tablo 17 Sosyal Hizmet Tesisleri

Tesis türü	Tesis sayısı
Sosyal hizmet merkezi	2
Çocuk yuvası	
Yetiştirme yurdu	2
Huzur evi	2
Kamu kreş ve gündüz bakımevi	2
Özel kreş ve gündüz bakımevi	80
Kamu-engelli bakım merkezleri	3
Özel-engelli bakım merkezleri	5
Bakım ve sosyal rehabilitasyon merkezi	0
Sevgi evleri (0-12 yaş)	2
Sevgi evler (13-18 yaş)	1
Kadın konuk evi	1
Çocuk evleri	2 kuruluş (17 çocuk evi)
Çocuk destek merkezi	3
Şiddet önleme merkezi	1

Dünya Sağlık Örgütü (D.S.Ö.)’ne göre dünyada bugün yaşlı nüfusun (65 yaş üstü) toplam nüfusa oranı % 10’ken bu oranın 2050 yılında %16’nın üzerine çıkması beklenmektedir. Ülkemizde ise 2016 yılı ADNKS kayıtlarına göre %8,24 olan yaşlı nüfus oranının 2050 yılı itibarıyla %20’ye çıkması tahmin edilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu verileri doğrultusunda Konya il bazındaki yaşlı nüfusun (65 yaş üstü) toplam nüfusa oranı 2010 yılında ise % 7,4 iken 2016 yılı ADNKS sonuçlarına göre %8,57’ye çıkmıştır.

Bu demografik değişim, birçok sosyal sorunu da beraberinde getirecektir. Üretici nüfus grubundaki kişi sayısının düşmesinin yanı sıra yaşlanma ile birlikte gelen çok farklı konularda, sadece Konya ve TR52 bölgesinin değil, Türkiye’nin ve küresel anlamda dünyanın bir sorunu olarak karşımızda durmaktadır.

Tablo 18 Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerindeki Kişi Sayıları

Cinsiyet	Kamuya ait bakım ve rehabilitasyon merkezlerindeki kişi sayıları	Özel bakım ve rehabilitasyon merkezlerindeki kişi sayıları
K	126	127
E	85	202

Konya yaşlanma haritasına bakıldığında ise merkez ilçeler ve merkez ilçelerin etkisi altındaki ilçelerde yaş ortalaması düşük kalırken özellikle dağlık bölgelerde ve merkez ilçelere uzak kalan ilçelerin daha yaşlı bir yapıda olduğu görülmektedir.

Tablo 19 Huzurevlerinde Barınan Kişi Sayıları

Cinsiyet	Yaş grubu	Huzurevinde bakılan kişi sayısı	Bekleyen kişi sayısı	Rehabilitasyon merkezinde barınan kişi sayısı
K	60-65	15	1	17
K	66-70	13	0	26
K	71-75	12	0	37
K	76+	8	0	20
E	60-65	42	0	25
E	66-70	31	2	34
E	71-75	14	0	18
E	76+	12	3	40

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

2050 yılında sayısı oransal olarak yaklaşık iki katına çıkan yaşlı gruba yönelik konut, gelir, kuşaklararası dayanışma, sosyal ilişkiler, toplumsal katılım, yaşlı güvenliği, bakım vb. konularda şimdiden altyapı çalışmalarına başlanması, var olan altyapıların iyileştirilmesi, gerektiğinde iller arası ortak çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca yaşlı dostu toplum ve yaşlı dostu kent gibi kavramların hayat bulmasına yönelik il düzeyinde projelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Belirli bir yaş aralığına gelmiş insanımızda gözlemlenen köşeye çekilme, kahve ve cami avlularında oturma gibi topluma fayda sağlamayan yaşantılarının topluma faydalı olmaları için çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yaşlıların bilgiye erişimleri, teknoloji kullanımlarının artırılması, tecrübe ve becerilerinin paylaşılabilecekleri ortamların sağlanması gerekmektedir.

Toplumun çekirdeğini oluşturan aile kurumundaki çözümler, toplumdaki istikrarsızlığı da beraberinde getirmiştir. İstikrarsızlığa neden olan bu etmenlerin başında köyden-kente göçlerin olması sayılabilir. Bu göçler sonucunda bireyler kent yaşamına (sosyo-kültürel ve ekonomik olarak) uyum sağlamakta güçlük çekmiştir. Unutulmamalıdır ki sağlıklı bir toplum oluşturabilmek için biyo-psiko-sosyal düzeyi yüksek olan bireylere ihtiyaç vardır.(Konya Sosyal Risk Haritası). Kadın eğitime yönelik çalışmalar yapmak, farklı sosyo-ekonomik, eğitim ve yaş gruplarından gelen kadınları sağlık, yasal haklar, çocuk psikolojisi, girişimcilik gibi konularda bilgilendirerek kadının toplumdaki sosyal ve ekonomik statüsünün yükseltilmesine katkıda bulunmak; bu şekilde çocukların eğitime ve ailelere gelişimleri açısından destek sağlanması gerekmektedir. Suça bulaşma ve şiddet görme ihtimali olan çocuklara ve ailelerine yönelik koruyucu ve destekleyici tedbirlerin iyileştirilerek geliştirilmesi ve daha kapsamlı hale getirilmesi büyük önem arz etmektedir. Çocuk Koruma Kanunu 5. madde kapsamında danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında tedbirler alınarak ihtiyaç halinde kurumsal kapasitenin artırılması ve farklı kuruluşlar arasında işbirliklerinin yapılması sağlanmalıdır.

Ayrıca çocuklara yönelik sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşlarda çocuklara yönelik yapılacak çalışmaların sosyoloji, psikoloji ve mesleki uzmanlık gerektirmesi bakımından ilgili paydaşlara bilgilendirici ve eğitsel faaliyetlerin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesinin sağlanması gerekmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR VE FIRSATLAR

Başta Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı il teşkilatları olmak üzere belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve özel kuruluşlar sosyal hizmetlere yönelik çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Kurumların yaptığı çalışmalar her gün değişen iletişim ve tüketim ilişkileri ve bunun aile yapısı üzerindeki etkileri karşısında yetersiz kalabilmektedir. Bu bakımdan uygulanacak politikaların farklı disiplinler ve kurumların katkılarıyla toplumunu daha iyi okuyabilecek şekilde ve inovatif bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Ortak akıl ve katılımcılık ilkesi ekseninde oluşturulacak stratejilerin uygulanabilirliğinin daha kolay olacağı düşünülmektedir.

Konya halkının toplum değerlere ve aile bütünlüğüne karşı hassaslığı ve manevi yapısı sosyal hizmetler üzerine olan nicel baskıya karşın önemli bir fırsat teşkil etmektedir. Ayrıca sosyal hizmetlere yönelik hibe veren kurum ve kuruluşların varlığı büyük önem arz etmektedir.

SONUÇ

Yaşanan birçok tecrübenin ve sosyal hizmet alanında yapılan gerek teorik gerek sahada çıkan çalışmaların sonucunda ailenin her konuda desteklenmesi toplumda yaşanan ya da yaşanabilecek sorunları azaltacağı görülmüştür Aynı şekilde çocuk açısından da maksimum yararın ailenin desteklenerek ortaya çıktığı konusunda saha çalışanları hem fikirdir (Konya İli Sosyal Risk Haritası).

Konya’da sosyal hizmet merkezlerinin mekânsal dağılımına bakıldığında merkez ilçelerde bir yoğunlaşma olduğu göze çarpmaktadır. Yaklaşık 4 milyon dekarlık yüzölçümü ve sahip olduğu ilçe sayısı düşünüldüğünde sosyal hizmet merkezlerinin dağılımı ve bu hizmetlere olan erişimi büyük önem arz etmektedir. Yaklaşım %40’ı dağlık alanlardan oluşan Konya ilimizde özellikle kış şartlarında sosyal hizmetlerin sürdürülebilirliğine yönelik iyileştirme çalışmaları hayatidir.

Konya’da yaşlı nüfus bağımlılık oranları artmaktadır. TÜİK 2023 nüfus projeksiyonuna göre Konya’nın yaşlı bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının üzerinde olmaya devam edecektir. Giderek yaşlanacağı öngörülen bölgede sosyal politika planlamalarında ve özellikle sağlık ve sosyal hizmet alt yapı çalışmalarında mevcut riskin dikkate alınması gereklidir.

İldeki sosyal hizmet merkezlerinin geliştirilmesinde ve çalışmaların yürütülmesinde yerel yönetimlerle, STK’larla işbirliğine gidilmesinin ve farklı yardım mekanizmaları fırsatlarının değerlendirilmesinin katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

13 SİVİL TOPLUM VE SOSYAL HAREKETLER

MEVCUT DURUM, EĞİLİM VE MEKÂNSAL FARKLILAŞMA

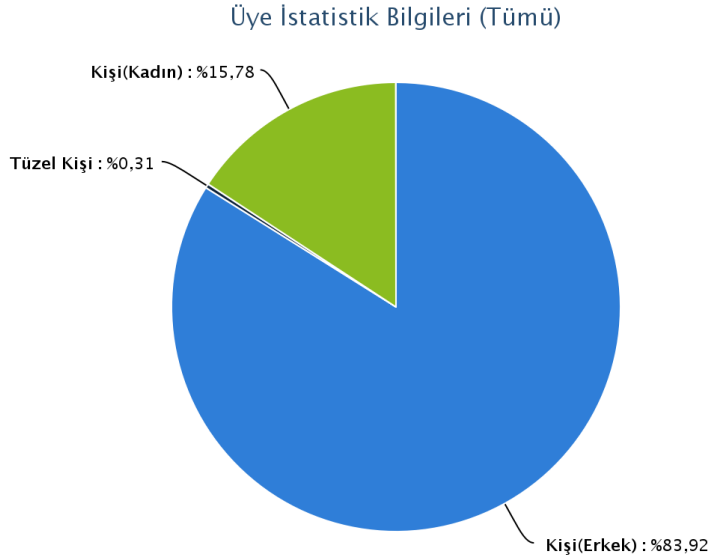
Sivil toplum, bireylerin kendi arzularıyla oluşturdukları ortak yaşam alanını ifade etmektedir. Sivil toplum kuruluşları ya da sivil toplum örgütleri ise, resmî kurumların dışında kalan ve bunlardan bağımsız olarak çalışan, politik, sosyal, kültürel, hukukî ve çevresel amaçları doğrultusunda lobi çalışmaları, ikna ve eylemlerle çalışan, üyelerini ve çalışanlarını gönüllülük usulüyle alan, kâr amacı gütmeyen ve gelirlerini bağışlar veya üyelik ödemeleri ile sağlayan kuruluşlardır. Sivil toplum örgütleri oda sendika, vakıf ve dernek adı altında faaliyet gösterir. Vakıf ve dernekler topluma yararlı bir hizmet geliştirmek için kurulmuş yasal topluluklardır ve herkese yardım etmek için kurulmuşlardır. Sivil toplum faaliyetleri, siyasi gündemi ve kamusal tartışma ortamını zenginleştirerek, daha açık, katılımcı ve dolayısıyla daha dinamik bir demokratik toplumun oluşmasına katkıda bulunur.

Türkiye’de dernek, vakıf, sendika, oda ve kooperatiflerden oluşmak üzere toplam 126.730 sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Bu sivil toplum kuruluşlarının yaklaşık %85’i derneklerden oluşmaktadır.¹³ TC İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı’ndan alınan bilgilere göre 273.974 dernek bulunmaktadır. Bu derneklerin 109.751’i faal dernek statüsündedir. Faal derneklerin yarısından fazlası Marmara ve İç Anadolu Bölgelerinde yer almaktadır. Bu oranın esasını teşkil eden kentler ise İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa gibi en büyük metropol kentlerdir. Dernekler Dairesi Başkanlığı, dernekleri faaliyet alanlarına göre 21 başlık altında ele almaktadır. Buna göre, Türkiye’deki derneklerin %31’i mesleki ve dayanışma derneklerinden, %19’u spor ve spor ile ilgili derneklerden, %16’sı dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren derneklerden oluşmaktadır. Ülkemizde 10 milyonun üzerinde dernek üyesinin %21’i kadınlardan, %79’u erkeklerden oluşmaktadır.

Derneklerin üye sayılarının yıllar içinde gelişimine bakıldığında 2015’teki üye sayısının 2006’ya göre yaklaşık %35 arttığı görülmektedir. 2015’te ülke genelindeki tüm derneklere üye sayısı 10.951.323’tür. Diğer bir deyişle ülke nüfusunun yaklaşık %13’ü bir dernek üyesidir. Dernekleşmenin toplumun birlikte hareket etme kültürünün gösterdiği düşünüldüğünde son yıllarda yaşanan bu gelişme oldukça sevindirici olsa da diğer gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında Türkiye’de dernekleşme oranı hala oldukça düşüktür.

¹³ Türkiye’de Sivil Toplumun Gelişimi ve Sivil Toplum Kamu İşbirliğinin Güçlendirilmesi Projesi, Verilerle Sivil Toplum Kuruluşları, Yaşama Dair Vakıf.

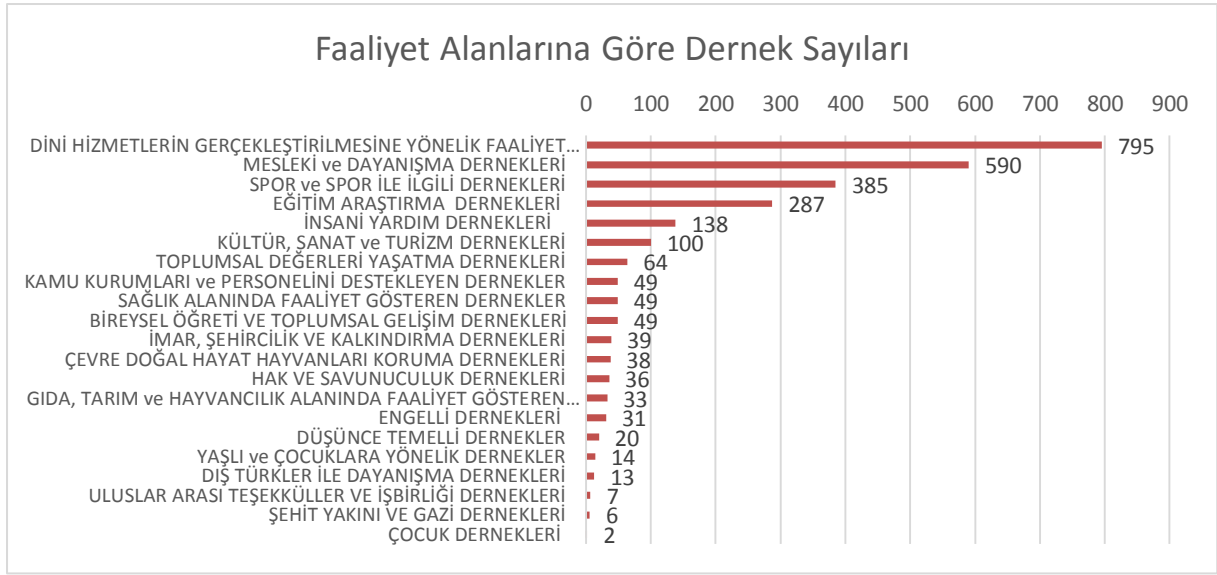
Türkiye’de 2011’de derneklere ait gelir toplamı yaklaşık 6,5 trilyonken, 2015’de 10,5 trilyonun üzerine çıkmıştır.

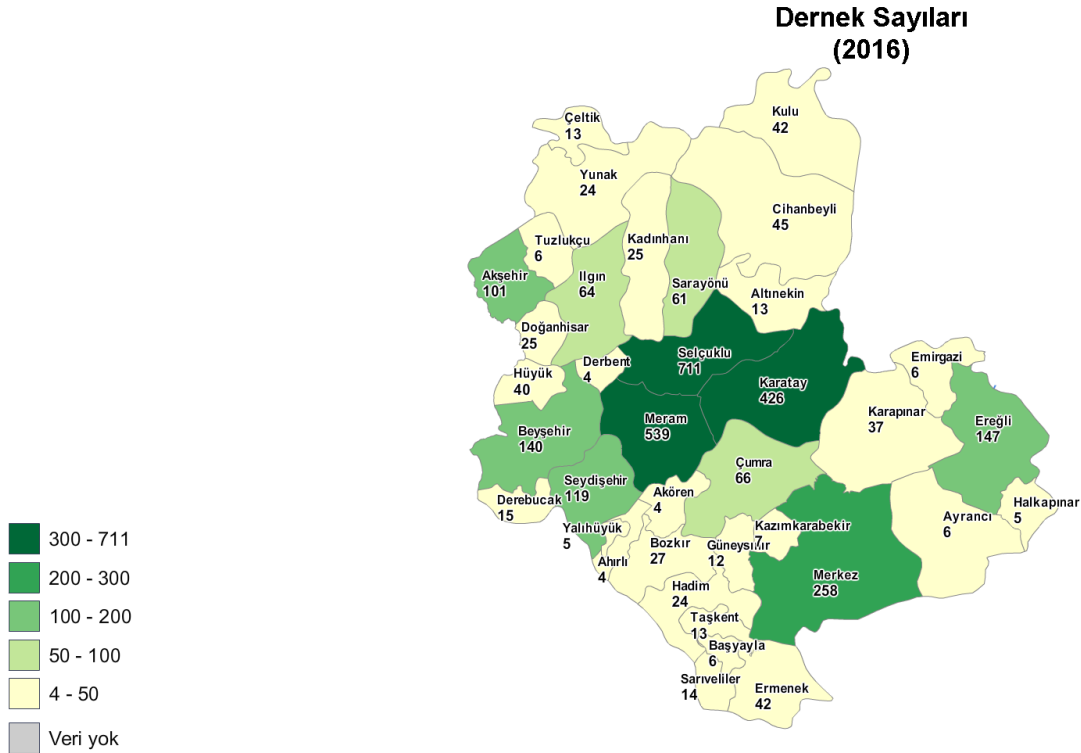
Şekil 42 . Konya’da Faaliyet Gösteren Dernek Üyeliklerinin Dağılımı

Kaynak: DERBİS

Konya’da 2015 yılında faaliyet gösteren 2.272 derneğin toplam 170.207 üyesi vardır. Bunların 26.851’i kadınlardan, 142.836’sı erkeklerden oluşmaktadır. Konya’da dernek üye sayılarındaki değişim ülke geneliyle hemen hemen aynı gelişimi göstermiş, 2015 yılındaki üye sayısı 2006 yılına kıyasla %35 artmıştır. Ancak bu artışa rağmen yine de Konya nüfusunun yalnızca %8’i herhangi bir dernek üyesidir. Ancak ülke genelinden farklı olarak Konya’da en fazla faaliyet gösteren dernekler dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak faaliyet gösteren derneklerden oluşmaktadır. Derneklerin %28,96’sı bu gruptadır. Konya’daki derneklerin %21,49’u mesleki ve dayanışma dernekleri, %14,03’ü spor ve spor ile ilgili dernekler, %10,46’sını eğitim araştırma dernekleri oluşturmaktadır. Konya’Nin muhafazakâr yapısının sivil toplumu da şekillendirdiği görülmektedir. Özellikle çocuk derneklerinin yalnızca 2 tane oluşu dikkat çekicidir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bu kategorilerin derneklerin her yıl Dernekler Dairesi Başkanlığı’na iletmekle yükümlü oldukları e-beyannamelelere dayanarak oluşturulduğunu, dolayısıyla STK’ların kendi yorumlarına dayanarak oluşturdukları tercihlerine göre belirlendiği hususudur.

Şekil 43. Konya’da Faaliyet Alanlarına Göre Dernek Sayıları

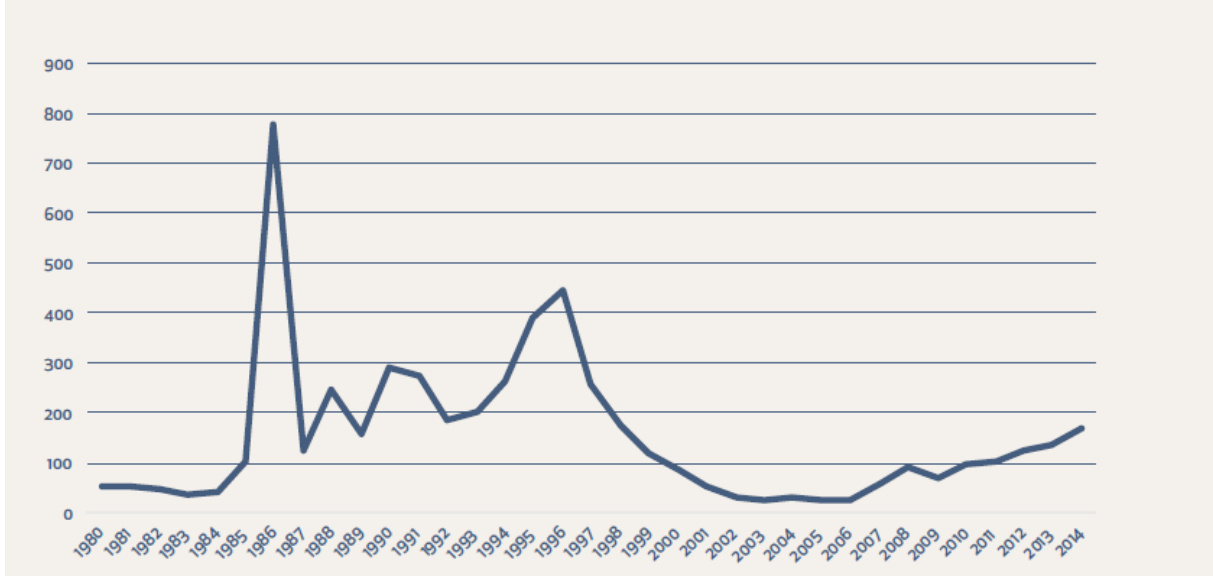
Harita 21. İlçelere Göre Dernek Sayıları

Kaynak : DERBİS

Yukarıdaki haritadan da görüleceği üzere, ilçelerde bulunan dernek sayıları ilçe nüfusları ile doğru orantılıdır. Selçuklu’da 711, Meram’da 539, Karatay’da 426 dernek bulunmaktadır. Merkez ilçelerdeki dernek sayıları tüm ildeki dernek sayılarının %61’ini oluşturmaktadır.

Sivil Toplum Kuruluşları ile ilgili istatistiki verilerin önemli kaynaklarından bir diğeri de Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün paylaştığı verilerdir. Buna göre 2015 yılında 5012 vakıf ülke genelinde faaliyet göstermektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün paylaştığı bir diğer veri ise yıllara göre

yıl içerisinde kurulan vakıfların sayılarını göstermektedir. Buna göre Türkiye’de en çok 1986 (776 vakıf) ve 1996 (445 vakıf) yıllarında vakıf kurulmuş, bu tarihler dışında yıl içerisinde kurulan vakıf sayısı 300’ün üzerine çıkmamıştır.

Şekil 44. Yıllara Göre Yıl İçinde Kurulan Vakıf Sayıları

Kaynak: YADA.

Grafikte görüldüğü üzere 12 Eylül darbesinin etkisinin geçmeye başladığı 80’lerin sonlarından 90’ların sonlarına kadar vakıf sayısı oldukça hızlı artmış, diğer bir darbe dönemi olan 28 Şubat döneminde artış durmuş ve o tarihten itibaren vakıf kurmak için getirilen zorluklar nedeniyle 2000’li yıllarda vakıf sayılarındaki artış, derneklerdeki kadar yüksek olmamıştır. Türkiye’de vakıflara üyelik durumuna bakıldığında nüfusun yalnızca 1, 4’lük bir yüzdesinin herhangi bir vakfa üye olduğu anlaşılmaktadır. Bunda vakıfların üye tabanlı kuruluşlar olmaması, hatta çoğu vakfın kuruldukları dönemlerdeki mevzuat gereği kurucular haricinde üye edinmelerine imkân bulunmamasının da etkisi vardır.

Vakıfların faaliyet gösterdikleri bölgelere göre dağılımı, derneklerle benzer bir görünüm arz etmekte, yoğunluk yine Marmara Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi’nde artmaktadır. Vakıfların yaklaşık %65’i bu bölgelerde ve sırasıyla İstanbul, Ankara, İzmir ve Konya’da yoğunlaşmaktadır.¹⁴ Vakıfların faaliyet alanlarına göre sıralamasına bakıldığında ilk sırada eğitim vakıfları dikkat çekmektedir. Bunu sırasıyla sosyal yardım, sağlık, sosyal hizmet vakıfları, sosyo-kültürel ve tarih vakıfları takip etmektedir.

¹⁴ Türkiye’de Sivil Toplumun Gelişimi ve Sivil Toplum Kamu İşbirliğinin Güçlendirilmesi Projesi, Verilerle Sivil Toplum Kuruluşları, Yaşama Dair Vakıf.

Yıl içinde kurulan yeni vakıf sayıları 1980-2015 yılları arasında incelendiğinde Konya’da 1986 yılında 22 yeni vakfın kurulduğu, 1999 yılına kadar her yıl en az bir vakfın kurulduğu ancak daha sonra kimi yıllarda yeni vakıfların hiç kurulmadığı ya da yıl içinde en fazla üç vakfın kurulduğu görülmektedir. 2015 yılında ülke genelinde 136 yeni vakıf kurulurken bunun 3 tanesi Konya’da kurulmuştur. 2015 yılında Konya’da 157 vakıf faaliyet göstermektedir. Bu rakam ülke genelinde faaliyet gösteren vakıfların %3’1’ine denk gelmektedir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUN ALANLARI

Konya’da nüfusun %8’i herhangi bir derneğe üye iken bu oran ülke geneli için %13’tür. Gelişmiş ülkelere kıyasla Türkiye’de derneklere üye oranı çok düşük iken Konya’da bu oranın ülke genelinden de oldukça düşük olması dikkat çekicidir. Konya’da halkın sivil toplum kuruluşlarına katılımlarını engelleyen nedenlerin başında ilgisizlik ve bilgisizlik gelmektedir. Oysa sivil toplum kuruluşlarının oluşması için gönüllülük kavramı esastır. Konya’daki derneklerin yaklaşık %29’unun dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak faaliyet gösteren derneklerden oluştuğu düşünüldüğünde Konya’da eğitim, spor, kültür gibi alanlarda faaliyet gösteren derneklere üye sayıları oldukça düşmektedir. Bu anlamda dernekleşme bilincinin Konya’da eksik olduğu görülmektedir.

Konya’da derneklerin diğer önemli bir sorunu ise mali kaynak yetersizliğidir. Derneklerin tüm gelirleri bağışlardan ve üye aidatlarından oluşmaktadır. Ancak bu kaynaklar derneklerin bir yer kiralamalarına dahi çoğu zaman imkân tanımamaktadır.

Aynı alanda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları arasında iletişimsizlik sorunu yaşanmaktadır. Özellikle yardım derneklerinde bir bilgi ağı bulunmadığından yardıma muhtaç kişilere yapılan yardımlarda tekrerrür yaşanmaktadır. Aynı kişilere birçok farklı dernek tarafından yardım yapılırken, yardıma muhtaç diğer kişilere kimi zaman ulaşılamamaktadır.

Ayrıca derneklerin amacı dışında hizmet eden faaliyetlerde bulunması da Konya’da yaşanan sorunlardan bir diğeridir. 23.11.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5253 sayılı Dernekler Kanununun 2. maddesinde derneğin tanımı; " Dernek: Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarını" olarak yapılmıştır. Dernekler, kuruluş bildirimini, dernek tüzüğünü ve gerekli belgeleri yerleşim yerinin bulunduğu yerin en büyük mülki amirine verdikleri anda tüzel kişilik kazanırlar. Yani derneği kurmadan önce herhangi bir kurumdan bir izin almaya gerek

yoktur. Bu da kişilerin dernek adı altında farklı faaliyetlerde bulunmasına olanak sağlamaktadır.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL ARAÇLAR

Konya’da toplumda sivil toplum kuruluşlarının faydalarını, topluma etkilerini anlatabilecek çeşitli organizasyonların yapılması, bunun için basılı ve görsel medyanın kullanılması, iyi örneklerin özendirici biçimde sunulması halkın sivil toplum örgütlerine olan ilgisini artıracaktır. Çözülmesi gereken önemli diğer bir konu ise sivil toplum kuruluşları arasındaki iletişimsizliktir. Bunun için ilde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri konusunda bir bilgi ağı oluşturulmalı, bu şekilde yardımların daha etkin bir biçimde ilgili kişilere sunulması gerekmektedir. Konya’da ki sivil toplum kuruluşları amaçlarından biri de bu iletişimsizliği çözmek olan “Konya Sivil Toplum Kuruluşları Platformu” çatısı altında birleşme kararı alarak faaliyetlerine devam etmektedirler. Bu platform, sivil toplumun yeniden canlanma sürecinde toplumsal gelişimin, demokratikleşmenin ve ekonomik kalkınmanın önemli bir aktörü olarak kabul edildi. Konya’daki sivil toplum kuruluşlarının bu platform sayesinde sivil toplumun önemini hem nicel hem de nitel olarak arttırdığını söylenebilir. Konya’da ki sivil toplum örgütlerinin farklı yapılanmalar içinde toplum içinde yaygınlaştığını görüyoruz.

Amacı dışında faaliyet gösteren dernekler aslında yalnızca Konya’nın değil ülke genelinde yaşanan bir sıkıntıdır. Bu sorunun çözümü ancak gerekli yasaların düzenlenmesi ile olabilecektir.

SONUÇ

Konya’da faaliyet gösteren yaklaşık 2272 dernek ve 157 vakıf bulunmaktadır. Derneklerin %29’unu dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak faaliyet gösteren dernekler oluşturmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı’nın açıkladığı verilere göre Konya 3087 cami ile İstanbul’dan sonra en fazla camiye sahip olan ildir.

İlde sivil toplum konusunda çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunların ortak akıl ile ilgili paydaşlar tarafından bulunacak akılcı çözümlerle aşılp sivil toplum kuruluşlarının ildeki etkinliğinin artırılması gerekmektedir.

14 KÜLTÜR

KONYA'NIN SOSYO-KÜLTÜREL YAPISININ KISA ANALİZİ

Tarih boyunca birçok medeniyetlere ev sahipliği yapan Konya'daki sosyal ve kültürel yapı Selçuklu ve Osmanlı döneminde bir yandan çok farklı etnik, dinî, tasavvufî ve fikrî grupların

etkisi, bir yandan da farklı ülkelerden (İran, Orta Asya, Hindistan ve Arap ülkeleri) gelen kültürlerin, Selçuklu öncesinden süregelen yerli Hristiyan kültürüyle kaynaşması sonucu oluşmuştur. Cumhuriyete kadar birçok farklı tarikat, ilmî ve dinî akım, tekkeler ve zaviyelerde teşkilatlanmış, ayrıca Selçuklu ve Osmanlı dönemi Konya'sında yoğun bir medreseleşme faaliyeti gerçekleştirilmiş, kent medreseler şehrine dönüşmüştür. Buradaki medreseler, İstanbul'dakilerle bağlantılı olarak, yüzyıllarca ilim ve din adamı yetiştirmiştir. Her ne kadar Meşrutiyet döneminde batı tipi eğitim tarzına adım atılmış olsa da yüzlerce yıl süren medreseler dönemi, Konya kültüründeki dinî ve ilmî yapının en önemli yapı taşlarından biri olmuştur.

Cumhuriyet Dönemi Konya'sı ise uzun yıllar savaşın, yoksulluğun hüküm sürdüğü bir kültürü geliştirmiştir. Muhafazakâr ve âşık edebiyatı kültürünün içinde zaten var olan, ancak mümkün olduğunca eğlence amacıyla kullanılmayan müzik, şiir ve edebiyat; bu dönemde eğlenceye dönüşmüştür. Eğlence hayatının geleneksel kurallarının giderek gevşediği bu dönem, zamanın batılılaşma heveslisi yönetim anlayışından da destek bularak Konya folklorunun ve halk müziğinin geliştiği, buna bağlı olarak eğlence hayatının doludizgin yaşandığı dönem olmuştur. Tarih boyunca önemli bir medeniyet merkezi olan Konya, dünyanın iki eski medeniyet kıtası olarak kabul edilen Asya ve Avrupa'nın kesiştiği bir yer olan Anadolu'nun ortasında, küçük ve büyük çaplı güney-kuzey ve batı-doğu eksenli tarihî geçiş yollarının merkezinde yer almaktadır. Bunlardan özellikle tarihî İpek Yolunun batı kanadını oluşturan Tebriz-İzmir ve İstanbul'un yanı sıra tarihî Baharat Yolu olan İstanbul ve İzmir-Şam-Bağdat güzergâhının üzerinde bulunmaktadır. Anadolu'yu çapraz kat eden eski ticaret yolu, Osmanlılar zamanında Bursa'nın iktisadî bir merkez olarak yükselmesinden sonra tali yollarla beslenerek büyük bir önem kazanmıştır. Ayrıca kuzey güney eksenli tarihî ticaret yolu Sinop'tan başlayarak Konya'dan geçmekte ve Konya, güneyde Akdeniz sahillerinde Antalya ve Alanya limanları ile Kıbrıs-Mısır ve batıdan Doğu Akdeniz'e gelen ticaret yollarının kesiştiği ve ticaret mallarının değiş tokuş yapılarak el değiştirdiği önemli tarihî ticaret merkezlerinden biri olma özelliğini kuruluş tarihinden beri korumuştur. Diğer yandan geniş manada Konya Ovası, güneyde Toros Dağları ve batıdaki Akşehir hattında bu dağların uzantıları ile çevrilidir. Kuzeyde Obruk yaylası ile Ankara sınırına ulaşan ovanın eksenini Konya-Bor (Niğde) arasında güney-batı-kuzey doğu doğrultusunda olup, bu topraklar Anadolu insanının ihtiyacı olan hububat üretiminde önem arz ettiğinden bu ovanın yerleşim merkezi olan Konya, Tahıl Ambarı deyimi ile özdeşleştirilmiştir. Çağlar boyunca bu özelliği ile geniş halk kitlelerinin ve ticaret erbabının

dikkatini çeken bu ova, platolar ve onları çevreleyen daha yükseklerdeki dağlar, ilk çağ, orta çağ ve modern dönemin göçebe toplumları için önemli bir yaylak olma özelliğini muhafaza etmiştir. Asırlardır geçen zaman içerisinde Konya daima en önemli şehirler arasında yer almıştır. Özellikle sosyal ve kültürel açıdan hep öne çıkan kimliğini taşımış olmasıyla birlikte, yapılan bilimsel araştırmaların sonucu geçmişte bir iç deniz olduğu anlaşılan Konya Ovası da bir tarla ve bir sofraya telâkki edilegelmiştir. Konya ovasını çevreleyen sıradağlar arasında yer alan geçitler (Gülek Boğazı bölgeyi güney ve doğuya; Beyşehir Akdeniz'e ve Akşehir Geçidi ise batıya bağlamaktadır) bulunmaktadır. Bunlar bölgeyi güney-kuzey ve doğu-batı bölgeleri ile irtibatını sağlayan önemli stratejik noktaları olup kent için ekonomik, askerî ve siyasî birçok avantaj sağlayarak bağlantılı bölgeler üzerinde etkinliğini daha fazla hissettirmesine ve alanını genişletmesine imkân vermiştir. Bu nedenle coğrafi ve stratejik yapı açısından Konya, ilk çağlardan itibaren önemli ticaret ve kültür merkezi olma özelliğini korumuştur. Nitekim Anadolu Selçuklu Devleti'nin bu topraklarda ve stratejik öneme sahip bu geçiş noktası üzerinde kurulmuş olması da Konya'yı önemli bir kent hâline getirmektedir. Kent, Anadolu'da İslâmlaşma sürecinin yaşanmaya başladığı 11. yüzyıldan itibaren, diğer bir ifadeyle Anadolu'nun İslâm tarihinin başlangıcından beri, gazâ bölgesine yakın ve sınır boylarında gazâyı yürüten Anadolu Selçuklu Devleti'nin siyasî merkezi olmuştur. Bu açıdan Konya, İslâm dünyasının Bağdat, Şam gibi merkezlerinden ve İç Asya'nın bozkırlarından gelen ilim erbabı ve tarikat ehli insan grupları ile dolup taşmıştır.

Konya'nın bir diğer özelliği de Anadolu'da yer alan kervan yolları üzerindeki konumu, coğrafi özellikleri ve Selçuklu Devleti'nin başkenti olarak önemini uzun yıllar boyunca sürdürmüş olmasıdır. Türk-İslâm mimarisinin yoğun olarak uygulandığı ve bu nedenle de dönemin en parlak şehirlerinden biri olan Konya, günümüzde de mevcut tarihî mimarî kimliği ile önemini sürdürmektedir.

Konya Turizm Platformu tarafından yapılan çalışmalar kapsamında Konya'nın en değerli varlıklarına yönelik çalışma sonunda kentin ilk yedi önemli değeri tespit edilmiştir.

1. Hz. Mevlâna Türbesi
2. Meke Gölü
3. Çatalhöyük
4. Nasreddin Hoca Türbesi
5. Tınaztepe Mağarası
6. Alâaddin Câmii

7. Yerköprü Şelâlesi

Aynı anket çalışmasında Konya'daki diğer önemli tarihî miraslar ise İvriz Kaya Anıtı, Klistra, Eşrefoğlu Câmii, Eflatun Pınarı, Fasıllar Anıtı (Taşbaba), Aya Elena Kilisesi, Kubad Abad Sarayı, Köşk Kaplıcaları, Karapınar Obrukları, Tuz Gölü, İnce Minare, Karatay Medresesi, İlgin Kaplıcaları, Oymalı Yeraltı Şehri, Aziziye Câmii olarak belirlenmiştir.

El Sanatları

İlimizde Güzel Sanatlar Fakültesi, KOMEK, SELMEK, KARMEK, MERMEK, Halk Eğitim Merkezleri, Olgunlaşma Enstitüsü gibi pek çok merkezde el sanatları ve güzel sanatlar eğitimi ve kursları verilmektedir. Ayrıca Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü bünyesinde Hat, Tezhip, Cilt, Ebru gibi kurslar düzenlenmektedir. “Alışveriş” turizmin en önemli gelir kaynaklarından birisidir. Turistlerin şehrin kimliğini yansıtan hediyelik eşya ihtiyaçlarının karşılanması için ilgili sanatçılar ve atölyeler desteklenmelidir.

Konya Mutfağı

Konya, 10.000 yıllık geçmişi, birçok büyük medeniyete ev sahipliği yapması ve Selçuklu başkenti oluşuyla çok önemli yeme-içme kültürüne sahip bir şehirdir. Dünyada önemli turizm destinasyonları mutfak kültürü ve hediyelik eşya sektörü ile desteklenmektedir. Konya mutfağı günümüzde yeme-içme tesislerinde sunulmakta olup çeşit bakımından sınırlıdır. Konya’da geleneksel olarak devam etmekte olan “Düğün Pilavı” ve kendine has menüsü ve kendine has ikram şekliyle sürdürülmektedir. Düğün Pilavı’nın bir gastronomi unsuru olarak da değerlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle otantik mekânlarda uygulanmaya çalışılan bu usûl sektöre hizmet eden diğer mekânlarda da sunulmalıdır. Türkiye’de yemek yarışması yapılan ilk şehirlerden birisi olan Konya’da bu yarışmaların tekrar başlatılması şehrin marka değerine önemli katkı sağlayacaktır.

“Anadolu Mutfak Sanatları ve Yemek Kültürü Sırlar Bienali”nin Ekim 2014’te Konya’da yapılması ve bu kapsamda daha önceleri İstanbul’da düzenlenmekte olan “Ateşbâz-ı Veli Mutfak Kültürü Yarışması” ve ödül töreninin Konya’da gerçekleştirilmesi için Konya Valiliği (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü), Konya Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü ile Anadolu Halk Mutfacı Derneği hazırlık çalışmalarını yürütmektedir.

ÖNCELİKLİ OLARAK ÇÖZÜLMESİ GEREKEN SORUNLAR

Profesyonel turist rehberi eksikliği sıkıntısı yaşanmaktadır. Daha önce bu sorunu gidermek amacıyla açılmış olan kurslar söz konusudur. Ancak profesyonel turist rehberleri, kokartlarını aldıktan sonra Antalya, İstanbul, Kapadokya vb. yerlerde çalışmaya başlamaktadırlar. Bu

durum şehir merkezinde profesyonel turist rehberi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Özellikle yabancı dillerde rehber eksiği söz konusudur.

Tarihî, doğal ve kültürel mekânların altyapı eksikliği ildeki diğer sorunlardan biridir. Yerli ve yabancı misafirlerin ziyaret ettiği tarihî, doğal ve kültürel mekânlarda oto park, tuvalet ve yeme-içme tesislerinin bulunmaması ya da niteliğinin kötü olması temel sorunlardan biridir.

Özellikle şehir merkezinde otobüs ve özel araç park edecek yer bulunmadığı hakkında şikâyetler artarak devam etmektedir. Karatay, İnce Minare ve Atatürk Müzeleri civarında otobüsler için bir park alanı bulunmamaktadır.

Ayrıca yeme-içme tesislerindeki nitelik, dekorasyon, sunum ve hijyen şartlarında yetersizlik gözlemlenmektedir. Konya, birçok büyük medeniyete ev sahipliği yapması ve Selçuklu başkenti oluşuyla çok önemli yeme-içme kültürüne sahip bir şehirdir. Dünyada önemli turizm destinasyonları mutfak kültürü ile de desteklenmektedir.

Konya mutfağının çeşit bakımından artırılması ve gelenekte olduğu gibi öğünlere göre farklı menüler oluşturulması bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

Konya'nın tarihî ve kültürel derinliğini yansıtan ziyaret yerlerinin (konulu müzelerin) sayısının artırılması şehirde ziyaretçilerin kalış sürelerini uzatacaktır.

Hz. Mevlâna ile ilgili Mayıs, Eylül ve Aralık aylarında farklı konseptlerde üç değişik bilim, kültür ve sanat faaliyetleri yapılmaktadır. Ancak, Hz. Mevlâna'nın daha geniş kitlelere tanıtılması bakımından yılın diğer zaman dilimlerinde de neler yapılabileceğinin tespiti önem arz etmektedir.

Konya'nın kültür ve turizm potansiyelinin daha nitelikli bir şekilde ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtmak için nitelikli tanıtım materyallerine ihtiyaç duyulmaktadır. Konya'yı temsil eden özgün ve nitelikli hediyelik eşya sektörünün geliştirilmesi gerekmektedir.

Konya turizm sektörünün en önemli sorunlarından biri de konaklama süresidir. Ana tur güzergahında bulunması sebebiyle konaklamadan geçen çok sayıda tur operatörü ve gruplar bulunmaktadır. Turistlerin ilimizde en az bir gece konaklamasını temin etmek maksadıyla araştırma ve çalışmalar yapılması gerekmektedir.

ÇÖZÜM İÇİN TEMEL AMAÇLAR VE FIRSATLAR

Profesyonel turist rehberliği kurslarının açılması ve turizm fakültelerinin ilgili bölüm mezunlarının Konya'da istihdamlarına yardımcı olunması, kamu ve özel sektör kurumlarının misafirlerine Konya'yı gezdirirken profesyonel turist rehberlerinin görevlendirilmesi, şehri

rehberler vasıtasıyla gezmenin bilgilendirici ve keyifli olacağının medyada işlenerek bu mesleğin önemine dikkatlerin çekilmesi gerekmektedir.

Yeme-içme tesislerinde çalışan personele yönelik eğitimler yapılması, Konya mutfağının tesislerde daha nitelikli olarak sunulmasının sağlanması, marka yeme-içme tesislerinin geliştirilmesi, Konya konseptini yansıtan butik yeme-içme tesislerinin yaygınlaştırılmasının teşvik edilmesi, yetkili kurumlarca hijyen ve gıda sağlığı konusunda yapılan denetimlerin artırılması, yeme-içme tesislerindeki fiyatlandırmada standartın sağlanması, tesislerde “Gizli Müşteri” yöntemiyle denetimlerin yapılması gerekli görülmektedir.

Turistlerin ilgilerini çekecek ve konaklamalarını mümkün hale getirecek ziyaret mekânları, yeme-içme tesisleri, geleneksel alış veriş merkezleri ile kültür-sanat etkinliklerinin nitelik ve sayı bakımından artırılması, her Cumartesi yapılmakta olan ve oldukça ilgi çeken Semâ Törenlerinin profesyonellerin ilgi gösterebilmesi için sembolikte olsa ücretlendirilmesi, ayrıca Semâ Törenlerinin haftada ikinci bir günde de icrâ edilmesinin araştırılması ve düşünülmesi, Cuma veya Pazar akşamlarında icrâ edilecek hafta sonu konserleri tertip edilmesi Konya’ya gelen turistlerin konaklama sayısını artırmak amacıyla alınacak tedbirler arasında sayılabilir.

SONUÇ

Sürdürülebilir kalkınma ve rekabet edebilir ekonomi hedeflerine ulaşılması, bir ülkenin güçlü olduğu sektörlerinde potansiyellerini en üst seviyede değerlendirebilmesi ile mümkündür.

İlin turizm altyapısının yeterli olmaması, yatırımların merkezlerde yoğunlaşması ve kırsala yayılmadığı gözlemlenmektedir. Turizmi destekleyen otel, restoran, salon, nitelikli turizm şirketi ve insan kaynağı açığı, Konya’ya oranla Karaman ilinde daha çok göze çarpmaktadır. Konya kent merkezinde ise hızla artan özel sektör yatırımlarına rağmen turizm kapasitesinin hala yeterli olmadığı ve bu yöndeki talebi karşılayamadığı görülmektedir.

Turizm büyük oranda Mevlana markası etrafında şekillenmektedir. Dolayısıyla ziyaretler ağırlıklı olarak, müze ziyareti şeklinde gerçekleşmekte ve turizm potansiyeli diğer alanlara kaydırılamamaktadır. Mevlana müzesine ilgi gösteren ziyaretçilerin büyük bir bölümünün günübirlik gelen turistlerden olması katma değer Konya ilinde ve bölgesinde kalmasını engellemektedir. Bu durum başta konaklama olmak üzere restoran, şehir içi ulaşım, hediyelik eşya ve aracılık hizmetlerinden yeterli gelir elde edilememesine sebep olmaktadır. Bunun için günübirlik müze ziyaretine gelen turistlerin ilde daha fazla kalmalarını sağlayabilecek kültür turizmini destekleyici alternatif turistik alanların geliştirilmesi Konya ili ve bölgesi için önemini artırmaktadır.

Konya sahip olunan turizm değerleri itibari ile birçok turizm türü ve faaliyetine uygun, turizm türlerine ilişkin önemli potansiyellere sahip ve 2023 yılında turizmde merkez bölge olma noktasında ciddi avantajlar taşımaktadır. Dolayısıyla turizm sektöründe bütüncül bir yaklaşım politikasıyla tanıtım ve pazarlama faaliyetleri gerçekleştirilmeli ve yerli ve yabancı turistlerin bölgeye ziyaret amaçlı seyahatleri artırılmadır.